

ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

CRIME AND PUNISHMENT

THE NEWSLETTER OF THE HELLENIC SOCIETY OF CRIMINOLOGY

Τεύχος 5
Ιούλιος 2019

ΦΑΚΕΛΟΣ

Ο ΝΕΟΣ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΦΑΚΕΛΟΣ Ο ΝΕΟΣ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Διευθυντής Σύνταξης:

Ομ. Καθηγητής Νέστωρ Ε. Κουράκης

Αρχισυντάκτρια:

Καθηγήτρια Χριστίνα Μ. Ζαραφώνιτου

Συντακτική Επιτροπή 5ου τεύχους:

Ομ. Καθηγητής Νέστωρ Ε. Κουράκης,
Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφώνιτου, Δρ. Μαριλένα
Κατσογιάννου, Δρ. Κων/νος Πανάγος, Έλενα Συρμαλή,
ΜΔΕ Εγκληματολογίας

Επιστημονική Επιτροπή: Τα μέλη Διοικητικού Συμβουλίου
της Ελλην. Εταιρείας Εγκληματολογίας.

Κλείσιμο Υλης Τεύχους: 31.07.19

Ελληνική Εταιρεία Εγκληματολογίας, Λυκαβητού 1Γ,
Αθήνα, e-mail: info@hscriminology.gr

Γραφιστική επιμέλεια:
Στέφανος Χουπουρίδης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

EDITORIAL.....	3
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ.....	5
ΦΑΚΕΛΟΣ - Ο ΝΕΟΣ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	18
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ.....	38
ΝΕΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ.....	48
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ.....	49
IN MEMORIAM.....	53

EDITORIAL

Στο παρόν τεύχος δημοσιεύεται, εν πρώτοις, μια πολύ ενδιαφέρουσα *συνέντευξη της Γενικής Γραμματέως της Εταιρείας Καθηγήτριας κ. Χριστίνας Ζαραφώνιτου*, προς τον Καθηγητή κ. Νέστορα Κουράκη και προς τον Δρα Κώστα Πανάγο. Στη συνέντευξη αυτή, η κ. Ζαραφώνιτου αναπτύσσει τις επιστημονικές της θέσεις τόσο ως προς τους νέους Κώδικες που ψηφίστηκαν στις 6.6.2019, όσο και ως προς και ειδικότερα θέματα με τα οποία έχει ασχοληθεί κατά τη διάρκεια της σημαντικής ερευνητικής της πορείας, όπως είναι, λ.χ., η αστακή εγκληματικότητα, ο φόβος του εγκλήματος και η ανασφάλεια, οι τοπικές/κοινοτικές πολιτικές πρόληψης και οι εν γένει σύγχρονες τάσεις της αντεγκληματικής πολιτικής. Η κ. Ζαραφώνιτου αναφέρεται ακόμη στη σημασία της υποστήριξης που πρέπει να παρέχεται στο θύμα κατά την εμπλοκή του με την ποινική διαδικασία, ενώ απαντά επίσης σε ερωτήσεις που αφορούν τις εγκληματολογικές σπουδές και την επαγγελματική ιδιότητα του εγκληματολόγου στη χώρα μας.

Ακολουθεί ένα σύντομο αφιέρωμα του παρόντος τεύχους για τους νέους Κώδικες, με έμφαση σε θέματα που άπτονται της αντεγκληματικής πολιτικής, σύμφωνα και με τους γενικότερους σκοπούς της Εταιρείας. Όπως είναι γνωστό, στις αρχές Μαρτίου 2019 τέθηκαν σε δημόσια διαβούλευση τα Σχέδια του νέου Ποινικού Κώδικα και του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Πρόκειται για δύο πολυσήμαντα νομοθετήματα, τα οποία έτυχαν επεξεργασίας κατά την τελευταία δεκαπενταετία από πολυμελείς νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, αποτελούμενες από δικαστικούς λειτουργούς, μέλη ΔΕΠ των ελληνικών Πανεπιστημίων, και δικηγόρους. Στις 6 Ιουνίου 2019, το ελληνικό κοινοβούλιο επιψήφισε τον νέο Ποινικό Κώδικα (ν. 4619/2019) και τον νέο Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (4620/2019), οι οποίοι και τέθηκαν έτσι σε ισχύ ήδη από την 1 Ιουλίου του τρέχοντος έτους. Στο πλαίσιο αυτών των πολύ σημαντικών νομοθετικών εξελίξεων, ζητήθηκε από επιφανείς νομικούς (δικαστικούς λειτουργούς, πανεπιστημιακούς και δικηγόρους) να μας καταθέσουν την άποψή τους σχετικά με την ευ-

στοχία αυτών των νομοθετημάτων να αντιμετωπίσουν το έγκλημα και να διαχειρισθούν την εγκληματικότητα στη σύγχρονη Ελλάδα. Πολλές από τις απόψεις αυτές διατυπώθηκαν σε μια πρώτη μορφή ήδη κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων της Εταιρείας Δικαστικών Μελετών και της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων (αλλά επικαιροποιήθηκαν για το παρόν τεύχος), ενώ άλλες αποτέλεσαν αντικείμενο συνέντευξης ή αυτοτελούς τοποθέτησης. Βέβαια, τα ποινικά αυτά νομοθετήματα προέβησαν σε ευρεία αποποινικοποίηση ή και απεγκληματοποίηση σειράς σημαντικών αδικημάτων και τούτο οδήγησε ευλόγως σε πολλαπλές αντιδράσεις, λόγω της άμεσης αποφυλάκισης σοβαρών εγκληματιών και του αισθήματος ανασφάλειας που συνακόλουθα πυροδοτήθηκε σε ευρείες ομάδες του πληθυσμού. Από την άλλη πλευρά, πρόκειται για νομοθετήματα με πολλές επιτυχείς καινοτομίες και γι' αυτό η νέα Κυβέρνηση Μητσοτάκη που αναδείχθηκε στις εκλογές της 7ης Ιουλίου 2019 δεν εξήγγειλε την κατάργησή τους, αλλά προανήγγειλε απλώς τη βελτιωτική τροποποίησή τους ως προς ορισμένα αμφιλεγόμενα ζητήματα. Ανεξάρτητα πάντως από αυτή την εξέλιξη, θεωρήθηκε χρήσιμο να παρατεθούν ήδη σε αυτό το τεύχος οι απόψεις που μας παραχωρήθηκαν, ώστε να γίνει έτσι μια πρώτη αποτίμηση για τους αναγνώστες μας, αλλά και για τον ιστορικό του μέλλοντος, ως προς τα θετικά και αρνητικά στοιχεία αυτών των νέων Κωδίκων στην αρχική τους ψηφισθείσα μορφή. Ειδικότερα, στο αφιέρωμα για τους νέους Κώδικες γίνονται οι ακόλουθες προσεγγίσεις: Σύμφωνα με τον *Αν. Καθηγητή Ηλία Αναγνωστόπουλο*, ο οποίος και αποτέλεσε μέλος της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής που συνέταξε το τελευταίο Σχέδιο του Νέου Ποινικού Κώδικα, οι νέοι Κώδικες είναι «*νομοθετήματα μακράς πνοής που αξιοποιούν τους καρπούς της επιστήμης και νομολογίας συνάμα δε επιδιώκουν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες ορθής απονομής της ποινικής δικαιοσύνης*». Στο κείμενο που παραχώρησε προς δημοσίευση στο παρόν τεύχος παρουσιάζει με συστηματικό τρόπο τις αλλαγές που επήλθαν στο σύστημα των ποινών με βάση τον Νέο Ποινικό Κώδικα, ώστε οι τελευταίες να καταστούν - όπως χαρακτηριστικά αναφέρει - «*αναλογικές και αποτελεσματικές*». Από τις αλλαγές αυτές επισημαίνονται ιδίως οι εξής: Η χρηματική ποινή και η παροχή κοινωφελούς εργασίας καθιερώ-

νονται πλέον ως κύριες ποινές. Στο άρ. 79 ΠΚ τίθενται πρόσθετα κριτήρια αναφορικά με την επιμέτρηση της ποινής. Επίσης, καθιερώνεται ως ελαφρυντική περίσταση η -δίχως την υπαιτιότητα του κατηγορουμένου- υπερβολική διάρκεια της ποινικής διαδικασίας (άρ. 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου). Κατ' αυτό τον τρόπο, η εθνική νομοθεσία εναρμονίζεται πλέον με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με αυτό το σημαντικό ζήτημα. Ο κ. Αναγνωστόπουλος παρουσιάζει ακόμη τις αλλαγές που επήλθαν στο Ειδικό Μέρος του Ποινικού Κώδικα και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι «*νέοι Κώδικες φιλοδοξούν να αποτελέσουν την αφετηρία μιας νέας εποχής στην ποινική δικαιοσύνη της χώρας μας*».

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα όσα επισημάνθηκαν αναφορικά με τα δύο Σχέδια κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης της *Εταιρίας Δικαστικών Μελετών*, που πραγματοποιήθηκε στις 11 Απριλίου 2019 με εισηγητές τον *Ομότιμο Καθηγητή Ποινικού Δικαίου κ. Λεωνίδα Κοτσαλή* και τον *Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου κ. Αθανάσιο Κατσιρώδη*. Ο κ. Κοτσαλής τοποθετείται σε επιμέρους ζητήματα που αφορούν το Ουσιαστικό Ποινικό Δίκαιο, ενώ ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου κ. Αθανάσιος Κατσιρώδης αναπτύσσει τις απόψεις του επί διατάξεων του Νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, αλλά από τη σκοπιά της Αντεγκληματικής Πολιτικής. Μεταξύ άλλων, σχολιάζονται οι ρυθμίσεις περί ποινικής συνδιαλλαγής (άρ. 301, 302 ΚΠΔ), όπως επίσης ο θεσμός της ποινικής διαπραγμάτευσης ανάμεσα στον εισαγγελέα και στον κατηγορούμενο, αντικείμενο της οποίας μπορεί μόνο να είναι η ομολογία ενοχής και το ύψος της επιβλητέας ποινής με τη σύνταξη σχετικού πρακτικού (άρ. 303 ΚΠΔ).

Καταληκτικά, ο *Πρόεδρος της Εταιρίας Δικαστικών Μελετών κ. Ιωάννης Χαμηλοθώρης* συνοψίζει με συστηματικό τρόπο τα συμπεράσματα και τις προτάσεις που προέκυψαν κατά τη συνεδρίαση της *Εταιρίας Δικαστικών Μελετών* με βάση τις αναπτύξεις των εισηγητών και τη συζήτηση που ακολούθησε.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν, επίσης, οι θέσεις του *Δημήτρη Χ. Παξινού*, *πρ. Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών*, για τους νέους Κώδικες ως προς την αντεγκληματική τους λειτουργία. Σε συνομιλία που

πραγματοποίησε με τον Καθηγητή Νέστορα Κουράκη, ο ίδιος τοποθετείται σχετικά με την κατάργηση του θεσμού της μετατροπής και την καθιέρωση της κοινωφελούς εργασίας ως κύριας ποινής, αλλά και ως προς τις νέες δικονομικές ρυθμίσεις.

Στα Σχέδια των δύο νέων νομοθετημάτων αναφέρεται επίσης η κ. Χριστίνα Ζαραφωνίτου στο πλαίσιο της συνέντευξης που παραχώρησε στο παρόν τεύχος, εισφέροντας μια διεισδυτική ματιά στο θέμα. Η ίδια τονίζει τη σημασία της εγκληματολογικής έρευνας για τη διαδικασία της ποινικής νομοθέτησης ή της επεξεργασίας του ποινικού δικαίου, επισημαίνοντας ότι «*παρόμοιες έκτασης νομοθετικές αναθεωρήσεις όπως αυτές των ποινικών κωδίκων, θα πρέπει να βασίζονται σε εξειδικευμένες έρευνες*».

Τέλος, ιδιαίτερης εγκληματολογικής σημασίας είναι το κείμενο της Δρα Φωτεινής Μηλιώνη, Διευθύντριας της «Επανάδου», για τις δυνατότητες που διανοίγει ο νέος Ποινικός Κώδικας στην κοινωνική επανένταξη όσων παραβαίνουν τον ποινικό νόμο. Θεσμοί με εξ ορισμού σωφρονιστικό πρόσημο, όπως η κοινωφελής εργασία, η κατ' οίκον έκτιση της ποινής, η μεταχείριση των παραβατικών ανηλίκων, οι ελαφρυντικές περιστάσεις, η αναστολή εκτέλεσης της ποινής και η απόλυση υπό όρον, η διαχείριση της υποτροπής και επίσης η επιμέτρηση της ποινής, αξιολογούνται «*μετά λόγου γνώσεως*» μέσα στο πλαίσιο των σύγχρονων τάσεων της ποινολογίας και του sentencing.

Το Ενημερωτικό Δελτίο ολοκληρώνεται με την παράθεση βιβλίων εγκληματολογικού ενδιαφέροντος που δημοσιεύθηκαν από τον Ιανουάριο του τρέχοντος έτους έως και σήμερα. Επίσης, παρουσιάζονται και σχολιάζονται δύο νέα επιστημονικά έργα: Αφενός, το μνημειώδες έργο «*Λεξικό Εγκληματολογίας*» (εκδ. Τόπος, Αθήνα, 2018) από την κ. Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη, Αντιπρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών, Ομότιμη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών και πρ. Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, και αφετέρου το νέο έργο για τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό του Καθηγητή κ. Νέστορα Κουράκη, με τίτλο: «*Το Πνεύμα της Αρχαίας Σπάρτης. Μικρές ιστορίες από τα "Αποφθέγματα Λακεδαιμονίων" του Πλούταρχου*» (εκδ. Φερενίκη, Αθήνα, 2018) από την κ. Στέλλα Πριόβολου, Ομότιμη Καθηγήτρια Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

Στον Καθηγητή Νέστορα Κουράκη
και στον Δρα Κωνσταντίνο Πανάγο

Τι ήταν αυτό που σας ώθησε να σπουδάσετε στη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και στη συνέχεια να ασχοληθείτε με την Εγκληματολογία;

Οι νομικές σπουδές συμβάλλουν στη διαμόρφωση της λογικής και μεθοδολογίας της νομικής σκέψης, η οποία χαρακτηρίζεται από τον τεκμηριωμένο λόγο, την επιχειρηματολογία και τη θεμελιωμένη κρίση. Ως εκ τούτου, αποτελεί μια προνομιακή επιλογή για όσους εντάσσονται στη θεωρητική κατεύθυνση σπουδών. Αν και στην απόφασή μου, όπως έχω ξαναπεί στη συνέντευξή μου που φιλοξένησε το πρώτο τεύχος του ηλεκτρονικού περιοδικού του Εργαστηρίου Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών του ΕΚΠΑ “The art of crime”, τον Μάιο του 2006, συνετέλεσε σε μεγάλο βαθμό η οικογενειακή παράδοση, δεδομένου ότι ο πατέρας μου ήταν επίσης απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και δικηγόρος, θεωρώ ότι ανταποκρινόταν πλήρως στην προσωπικότητα και τις δυνατότητές μου και είμαι πραγματικά περήφانه που συγκαταλέγομαι στους αποφοίτους της συγκεκριμένης Σχολής. Εξάλλου, στο πλαίσιο των νομικών μου σπουδών, μου δόθηκε η δυνατότητα να γνωρίσω και τη μεγάλη μου αγάπη, την Εγκληματολογία, η οποία αν και περιοριζόταν μόνο σε ένα μάθημα επιλογής, διακρινόταν από έντονη επιστημονική ιδιαιτερότητα και συγκέντρωσε εξ αρχής το ενδιαφέρον μου, ώστε να αποφασίσω να συνεχίσω τις σπουδές μου στο πλαίσιο των παρεχόμενων μεταπτυχιακών σπουδών, D.E.A. des Sciences Rénales-Criminologie του Πανεπιστημίου του Δικαίου, της Οικονομίας και των Κοινωνικών Επιστημών Paris II, Panthéon-Sorbonne. Στο ίδιο πανεπιστήμιο εκπόνησα, άλλωστε και τη Διδακτορική μου διατριβή με θέμα «Criminalité violente en contexte urbain - À Athènes, produit d’urbanisation rapide» (1989).

Πώς αποτιμάτε σήμερα τις μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές που πραγματοποιήσατε στη Γαλλία; Ποια στοιχεία της εκεί τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εκτιμάτε ότι είναι χρήσιμο να λειτουργήσουν ως πρότυπο για το ελληνικό πανεπιστημιακό σύστημα;

Η αποτίμηση που κάνω είναι μόνο θετική από κάθε άποψη. Πρώτον, διότι κατά το χρονικό διάστημα των σπου-

δών μου, λειτουργούσε υπό τη διεύθυνση του Jacques Léauté, το Institut de Criminologie, το οποίο είχε τη συνολική ευθύνη των εγκληματολογικών σπουδών σε μια διακεκριμένη Νομική Σχολή όπως εκείνη του Paris II. Στο πλαίσιο αυτό, η επαφή μου με την επιστήμη της Εγκληματολογίας έγινε μέσα από εξαιρετους ακαδημαϊκούς, μεταξύ των οποίων η Mireille Delmas-Marty και η Yvonne Bongert που δίδασκαν αντίστοιχα «Αντεγκληματική Πολιτική» και «Ποινική φιλοσοφία», καθώς και εξαιρετους προσκεκλημένους εισηγητές, όπως ο Denis Szabo, ο Louk Hulsman και πολλοί άλλοι. Εκλαμβάνω ως ιδιαίτερο προνόμιο να έχεις διδαχθεί την εγκληματολογική επιστήμη από τους πλέον σημαντικούς εκπαιδευτές της και παράλληλα να έχεις την ευκαιρία να συνδυάσεις τη θεωρία με την εφαρμογή και την πράξη, δεδομένου ότι το πρόγραμμα σπουδών ήταν δομημένο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να πλαισιώνει τις θεωρητικές προσεγγίσεις με ερευνητικές μελέτες, συνέδρια και άλλες εκπαιδευτικές δράσεις που μου επέτρεψαν για πρώτη φορά να διαπιστώσω τη σφαιρικότητα και συνθετικότητα της επιστήμης της Εγκληματολογίας. Πρωτίστως και κυρίως, όμως, οι σπουδές μου στο πλαίσιο αυτό, με βοήθησαν να δημιουργήσω «μέθοδο επιστημονικής σκέψης» και αυτό θεωρώ ως το σημαντικότερο θετικό στοιχείο που αποκόμισα και εξέλιξα κατά την επιστημονική μου πορεία. Κάθε ένα από τα παραπάνω και όλα μαζί θεωρώ ότι μπορούν και πρέπει να χαρακτηρίζουν τις πανεπιστημιακές σπουδές τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο και, βεβαίως, κατά το στάδιο εκπόνησης διδακτορικής διατριβής. Όμως, τα παραπάνω και άλλα σχετικά, για να εφαρμοστούν προϋποθέτουν την ύπαρξη ενός «ακαδημαϊκού πνεύματος».

Ποιοι σημαντικοί επιστήμονες θα λέγατε ότι υπήρξαν «μέντορες» σας και επέδρασαν αποφασιστικά στη διαμόρφωση της επιστημονικής σας προσωπικότητας;

Εκτιμώ τη συμβολή όλων των δασκάλων μου, από την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση έως την πανεπιστημιακή και ακαδημαϊκή. Η έννοια του μέντορα είναι κομβικής σημασίας και προέρχεται από τη μυθική προσωπικότητα που περιλαμβάνεται στην “Οδύσσεια” του Ομήρου, όπου ο Μέντωρ ήταν ο πιστός φίλος του Οδυσσέα που ανέλαβε το ρόλο του συμβούλου του Τηλέμαχου. Η σύγχρονη έννοια του mentoring, παρα-

πέμπει στον «πνευματικό καθοδηγητή», ένα ρόλο τόσο πραγματικό όσο και ιδεατό ταυτόχρονα. Στην επιστημονική μου σκέψη επέδρασαν σημαντικοί θεωρητικοί, όπως ο Durkheim και οι εκπρόσωποι της Οικολογικής Σχολής του Σικάγο, καθώς και εκπρόσωποι φιλοσοφικών ρευμάτων, όπως ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης και οι Διαφωτιστές, αλλά στην επιστημονική μου προσωπικότητα, όπως εύστοχα θέτετε το ερώτημα, επέδρασαν οι πανεπιστημιακοί μου δάσκαλοι. Θα έλεγα ότι η Mireille Delmas-Marty επέδρασε ιδιαίτερα στην επιστημονική μου οπτική διότι είναι εκείνη από την οποία εξετίμησα το σημαντικό ρόλο της μεθόδου στον τρόπο σκέψης. Επειδή, όμως, η προσωπικότητά μας διαμορφώνεται και εξελίσσεται μέσα και από την ακαδημαϊκή μας πορεία, θα ήθελα να αναφερθώ στο σημαντικό ρόλο πολλών Ελλήνων Εγκληματολόγων, πανεπιστημιακών δασκάλων και συναδέλφων, όπως οι αείμνηστοι Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου και Δημήτρης Καλογερόπουλος και οι Ομότιμοι Καθηγητές Κ.Δ.Σπινέλλη, Νέστωρ Κουράκης, Γιάννης Πανούσης, Α.Μαγγανάς και βέβαια ο Ιάκωβος Φαρσεδάκης, ο οποίος -ως επί εικοσαετία Διευθυντής του Τομέα Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου- δίδαξε όλους εμάς τους νεώτερους ότι ο επιστήμονας είναι πρωτίστως άνθρωπος και ότι δικαιοσύνη δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς επεικεία. Όμως, αυτό που θεωρώ εξίσου σημαντικό είναι να μπορώ να διαδραματίσω εγώ αυτό το ρόλο για τους νέους επιστήμονες που αγαπούν την Εγκληματολογία και θέλουν να τη θεραπεύσουν (κατά την κλασική έννοια της λέξης) και αυτό το προσλαμβάνω ως ‘καθήκον’ μου.

Πώς αξιολογείτε τις σπουδές της Εγκληματολογίας στο ελληνικό ακαδημαϊκό γίγνεσθαι σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο; Πόσο απαραίτητη είναι, κατά τη γνώμη σας, η ίδρυση ενός αυτοτελούς Τμήματος Εγκληματολογίας;

Είναι γεγονός ότι τα τελευταία 20-25 χρόνια, οι σπουδές στην Εγκληματολογία παρουσιάζουν ιδιαίτερη ανάπτυξη στην Ελλάδα, κυρίως σε μεταπτυχιακό επίπεδο, εφόσον δεν υφίστανται ακόμα, και παρά τις πολλές προσπάθειές μας, σε προπτυχιακό επίπεδο. Όπως έχω γράψει στα άρθρα μου για την «Διδασκαλία, έρευνα και επαγγελματική άσκηση της Εγκληματολογίας στην

Ελλάδα»¹, η Εγκληματολογία έχει μακρά ιστορία στη χώρα μας, εφόσον ξεκίνησε να διδάσκεται το 1930 από τον Καθηγητή Κωνσταντίνο Γαρδίκια στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και, δύο χρόνια αργότερα, στην (τότε) Πάντειο Σχολή Πολιτικών Επιστημών, όπου λειτουργεί από το 1983 και Τομέας Εγκληματολογίας στο Τμήμα Κοινωνιολογίας, ενώ σχεδόν ταυτόχρονα ιδρύθηκε το άτυπο Μεταπτυχιακό Σεμινάριο Εγκληματολογικών Σπουδών. Από το 2003 και εντεύθεν ιδρύθηκε και λειτουργεί το επίσημο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εγκληματολογίας που έχω την τιμή να διευθύνω την τελευταία δεκαετία. Επίσης, στη Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ, λειτουργεί Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Ποινικές Επιστήμες, με κατεύθυνση στην Εγκληματολογία, ενώ η κατεύθυνση «Ποινικές και Εγκληματολογικές Επιστήμες» λειτουργεί στο Π.Μ.Σ. Νομικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Πιο εξειδικευμένα μεταπτυχιακά προγράμματα είναι πλέον ενταγμένα και σε άλλα ελληνικά πανεπιστήμια.

Μιλώντας για αξιολογήσεις, μπορώ να αναφερθώ στις άριστες κριτικές που αφορούν το Π.Μ.Σ. Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου σε όλες τις μέχρι τώρα εσωτερικές και εξωτερικές αξιολογήσεις. Ωστόσο, η καλύτερη αξιολόγηση είναι η προτίμηση των φοιτητών μας που δείχνει το ενδιαφέρον και την εμπιστοσύνη τους καθώς και την αγάπη τους για την εγκληματολογική επιστήμη.

Παρόλα αυτά, το υφιστάμενο κενό μη ύπαρξης εγκληματολογικών σπουδών σε προπτυχιακό επίπεδο, θεωρώ ότι είναι δυσαναπλήρωτο και οδηγεί πολλούς νέους επιστήμονες σε πανεπιστήμια του εξωτερικού. Μια άλλη αρνητική συνέπεια της μη ίδρυσης πανεπιστημιακού Τμήματος Εγκληματολογίας αποτελεί η -καλοπροαίρετη

ή κακοπροαίρετη- παρανόηση σχετικά με το περιεχόμενο των σπουδών αυτών και την εφαρμογή τους. Αν συνεκτιμήσουμε και δύο σημαντικά στοιχεία που άπτονται του αντικειμένου της επιστήμης της Εγκληματολογίας που είναι αφενός το ενδιαφέρον κάθε πολίτη για θέματα εγκληματικότητας και αφετέρου το πολιτικό ενδιαφέρον των θεμάτων αυτών, εύκολα κατανοούμε ότι το εγκληματολογικό ζητούμενο γίνεται αντικείμενο σφετερισμού, λαϊκισμού και δημαγωγίας και κάτι τέτοιο μόνο αρνητικές συνέπειες μπορεί να έχει για την επιστήμη και την κοινωνία.

Οι προσπάθειες όλων μας, και οι προσωπικές μου, στον τομέα αυτό είναι γνωστές αλλά δυστυχώς έως τώρα ατελέσφορες. Δυσκολεύομαι να κατανοήσω τη «σθεναρή» αντίσταση απέναντι στο δίκαιο και λογικό αίτημα δημιουργίας αυτοτελούς πανεπιστημιακού Τμήματος Εγκληματολογίας ειδικά σήμερα που η μορφή και οι διαστάσεις του εγκλήματος καταδεικνύουν την ανάγκη της επιστημονικής προσέγγισης και αντιμετώπισης του.

Η προώθηση και η κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των εγκληματολόγων στη χώρα μας έχει αποτελέσει ένα από τα βασικά σας μελήματα ως Διευθύντρια του ΠΜΣ Εγκληματολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Είναι χαρακτηριστικό τον Οκτώβριο του 2011 διοργανώθηκε από εσάς συνέδριο αναφορικά με το επάγγελμα του εγκληματολόγου. Κατά τη γνώμη σας, ποια καθήκοντα είναι αναγκαία να αναληφθούν από εγκληματολόγους στο ελληνικό ποινικό σύστημα και γενικότερα σε ποια πόστα θα έπρεπε ήδη να έχουν αξιοποιηθεί επιστήμονες με εγκληματολογική παιδεία;

Πράγματι, οι περισσότεροι Υπουργοί Δημόσιας Τάξης/ Προστασίας του Πολίτη και Δικαιοσύνης έχουν λάβει, την τελευταία δεκαετία τουλάχιστον, επιστολές μου που τους ζητούν και τους παροτρύνουν στην ένταξη οργανικών θέσεων εγκληματολόγων στις υπηρεσίες του Συστήματος Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης (ΣΑΠΔ) και στην πρόσληψη εγκληματολόγων στις ήδη προβλεπόμενες θέσεις. Είμαι πολύ χαρούμενη όταν πληροφορούμαι ότι αρκετοί νέοι επιστήμονες προσελήφθησαν ήδη και εργάζονται σε σωφρονιστικά καταστήματα και σε άλλους φορείς σχετικούς με το ποινικο-σωφρονιστικό σύστημα. Στην κατεύθυνση αυτή, η συμβολή του συνεδρίου για «Το επάγγελμα του Εγκληματολόγου σή-

¹<https://criminology.panteion.gr/attachments/article/202/%CE%A4%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B5%CE%BE%CE%B5%CE%BB%CE%AF%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%95%CE%B3%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1.pdf> & <https://criminology.panteion.gr/attachments/article/218/Zarafonitou%20CRIMINOLOGY.pdf>

μερα: Περιεχόμενο, Προκλήσεις και Προοπτικές», που διοργανώσαμε το 2011 στο πλαίσιο του ΠΜΣ Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου με τη συμμετοχή συναδέλφων από όλα τα ελληνικά πανεπιστήμια και όλους τους φορείς τους ΣΑΠΔ, καθώς και συναδέλφων από τη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα, φαίνεται ότι διαδραμάτισε ουσιαστικό ρόλο. Τα κείμενα που περιλαμβάνονται στα Πρακτικά του, που εκδόθηκαν από τη Νομική Βιβλιοθήκη, αποτελούν ένα corpus γνώσεων για το επάγγελμα του Εγκληματολόγου και τα πορίσματα και οι προτάσεις που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο αυτό κοινοποιήθηκαν στα αρμόδια Υπουργεία και τους σχετικούς φορείς, ώστε να αποτελέσουν μια αφετηρία για την αναγνώριση του επαγγέλματος του εγκληματολόγου και στην Ελλάδα.

Ωστόσο, και παρότι, όσον αφορά ειδικότερα τα σωφρονιστικά καταστήματα, οι αρμοδιότητες του εγκληματολόγου περιγράφονται, υπάρχει μεγάλη ανάγκη βελτιωμένης οριοθέτησης και συγκεκριμενοποίησής τους ανάλογα με τον τομέα ειδίκευσης και εφαρμογής και για το λόγο αυτό, το ΠΜΣ Εγκληματολογίας διοργανώνει στις αρχές του νέου ακαδημαϊκού έτους (σε συνεργασία με το Σωματείο των Αποφοίτων του «Κωνσταντίνος Γαρδίκας») σχετική ημερίδα με στόχο την κατάρτιση ενός 'προσοντολογίου' των Εγκληματολόγων. Έτσι θα μπορούμε να ελπίζουμε ότι θα αυξηθούν περαιτέρω οι θέσεις που -σύμφωνα και με τα αναφερόμενα στο ΦΕΚ του ΠΜΣ Εγκληματολογίας- μπορούν να αξιοποιηθούν οι εγκληματολόγοι: «Τα στελέχη αυτά θα είναι ικανά να στελεχώσουν τις κρατικές, δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες (Υπουργεία: Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης/Προστασίας του Πολίτη, Εσωτερικών, Παιδείας) και ειδικότερα Αστυνομία, Σωφρονιστικά Καταστήματα, Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων, Υπηρεσία Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής, φορείς κοινωνικής επανένταξης των αποφυλακισμένων, κοινωνικές υπηρεσίες (Κράτους, Δήμων, ιδιωτικών φορέων), τα Συμβούλια Πρόληψης Παραβατικότητας, τα Κέντρα Πρόληψης και Αντιμετώπισης του Κοινωνικού Αποκλεισμού (αποφυλακιζομένων, απεξαρτημένων, μεταναστών, αστέγων, ανέργων, κλπ), τις Υπηρεσίες Αρωγής Θυμάτων Εγκληματικότητας, καθώς και παρεμφερείς κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φο-

ρείς, ερευνητικούς φορείς και κέντρα μελετών αντεγκληματικής πολιτικής»².

Ο φόβος του εγκλήματος στο αστακό περιβάλλον και η τιμωρητικότητα των πολιτών περιλαμβάνονται στα κύρια ερευνητικά σας ενδιαφέροντα, έχοντας πραγματοποιήσει τόσο ενδελεχείς θεωρητικές αναλύσεις όσο και αξιόλογες εμπειρικές έρευνες επί αυτών των θεμάτων. Τι σας παρακίνησε να εστιάσετε σε αυτά τα φαινόμενα και πώς εκτιμάτε ότι έχουν διαμορφωθεί κατά την τελευταία δεκαετία στη χώρα μας, στο πλαίσιο της παρούσας κοινωνικο-οικονομικής συγκυρίας;

Τα επιστημονικά μας ενδιαφέροντα και τα πεδία μελέτης μας αντανακλούν τον επιστημονικό μας προβληματισμό και την εξελικτική του πορεία. Για εμένα, αφετηρία των ερευνητικών μου ενδιαφερόντων υπήρξε η σχέση πόλης και εγκληματικότητας και κυρίως της βίαιης έκφασής της, που αποτέλεσε άλλωστε και θέμα της διδακτορικής μου διατριβής. Η μελέτη της σχέσης αυτής στο περιβάλλον της ελληνικής πρωτεύουσας, που αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση διαδικασίας αστικοποίησης, μου έδωσε την ευκαιρία πολυετούς πρωτογενούς εμπειρικής έρευνας, η οποία με τη σειρά της ανέδειξε την πολυσημία του φαινομένου. Το γεγονός ότι ο φόβος του εγκλήματος συνδέεται με το περιβάλλον των μεγάλων αστικών κέντρων, δεν αποτελεί απλά και μόνο μια συνέπεια της αστακής εγκληματικότητας αλλά ένα στοιχείο της σύγχρονης δομής τους. Ήταν επιστημονικά πολύ μεγάλη 'πρόκληση' για εμένα να διερευνήσω τις όψεις της πόλης που από «άνθος του πολιτισμού», όπως την αποκάλεσε ο M. Weber, μετατρέπεται σε πηγή ανασφάλειας για μεγάλη μερίδα των κατοίκων της. Στην Ελλάδα οι έρευνές μου για το φόβο του εγκλήματος ξεκίνησαν το 1996 και συνεχίστηκαν με εντεινόμενο ρυθμό το διάστημα που ακολούθησε. Η μορφή και η μεθοδολογία τους φαίνεται ότι δημιούργησαν ένα νέο για τα ελληνικά δεδομένα τομέα εγκληματολογικής έρευνας και τα πορίσματά τους παρουσιάστηκαν σε διεθνή συνέδρια και εντάχθηκαν και στο βιβλίο καλών πρακτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το γεγονός της

² <https://criminology.panteion.gr/index.php?lang=el>

δημοσίευσης πολλών άρθρων μου σε έγκριτα διεθνή περιοδικά Εγκληματολογίας (όπως η *European Journal of Criminology*, η *International Review of Victimology*, κ.ά.), καθώς και το βιβλίο μου “Φόβος του εγκλήματος/*Fear of Crime*” της δίγλωσσης σειράς «Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης» (Eds: Π.Δαγτόγλου, Ν.Κουράκης, Μ.Σταθόπουλος, εκδ. Α.Σάκκουλα, 2002), είναι ενδεικτικά της απήχησης των ερευνών αυτών σε επιστημονικό επίπεδο. Δεν μπορώ να πω το ίδιο για την αξιοποίησή τους και σε επίπεδο αντεγκληματικής πολιτικής, αν και υπήρξαν προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση, όπως η συμμετοχή μου στην Ομάδα Διοίκησης Έργου για τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (2002-04) υπό τον συντονισμό του Καθηγητή Γ.Πανούση. Την εποχή αυτή είχε δημοσιευθεί, άλλωστε, και το βιβλίο μου για την «Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο» (εκδ.Νομικής Βιβλιοθήκης, 2003), το οποίο συνδύαζε το θεωρητικό πλαίσιο και τα αξιολογημένα καλά παραδείγματα εφαρμογής προληπτικών πολιτικών σε διεθνές επίπεδο. Όμως, τόσο τα Τοπικά Συμβούλια όσο και αργότερα ο Αστυνομικός της Γειτονιάς, την Ειδική Επιτροπή «για τη μελέτη, επεξεργασία και υποβολή προτάσεων αναφορικά με τη βελτίωση του ρόλου και του έργου του», που συστήθηκε το 2015 στο Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (Αν.Υπουργός ο Καθ.Γ.Πανούσης), είχα την τιμή να συντονίζω, δεν οδήγησαν στα αναμενόμενα αποτελέσματα σε επίπεδο θεμελίωσης ενός μοντέλου συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής.

Η παραπάνω αναφορά μου, αντανακλά και την πορεία των επιστημονικών μου ενδιαφερόντων που θεωρώ ότι απεικονίζει και τη συνοχή των ερευνητικών πεδίων: αστεακή εγκληματικότητα - φόβος του εγκλήματος και ανασφάλεια -τοπικές/κοινοτικές πολιτικές πρόληψης. Και παράλληλα με τα παραπάνω, η μελέτη της τιμωρητικότητας, η οποία δεν είναι καθόλου άσχετη με την προαναφερθείσα ενότητα των επιστημονικών μου ερευνητικών ενδιαφερόντων, δεδομένου ότι αφετηρία για τη διερεύνησή της αποτέλεσαν οι στάσεις των ίδιων των πολιτών που καταγράφηκαν στο πλαίσιο των προηγούμενων ερευνών μου, όπως και στην έρευνα που διενεργήσαμε σε συνεργασία με τον συνάδελφο κ.Ν.Κουράκη το 2006, τα πορίσματα της οποίας δημο-

σιεύθηκαν στον τόμο (Αν)ασφάλεια, Τιμωρητικότητα και Αντεγκληματική πολιτική, της σειράς του Εργαστηρίου Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών της Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, από τις εκδόσεις Α.Σάκκουλα (2009). Η περαιτέρω ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων, μου έδωσε την ευκαιρία να προσεγγίσω σφαιρικότερα την προέλευση της τιμωρητικότητας και των όψεών της που συνδέονται και με άλλους παράγοντες εκτός από την εγκληματικότητα και την ανασφάλεια, όπως είναι οι κοινωνικές αντιλήψεις και η κοσμοθεωρία των πολιτών. Η ποιοτικού χαρακτήρα ανάλυση των δεδομένων αυτών υπήρξε ιδιαίτερα διαφωτιστική για τη συνθετότητα των κοινωνικών στάσεων και, όπως αναλύεται στο άρθρο μου “*Punitiveness, fear of crime and social views*” (in Kury, H., Shea, E. (Eds.) *Punitiveness – worldwide perspectives*, Bochum: Universitätsverlag Dr. Brockmeyer, 2011), αναδεικνύει τη σημασία της αλληλεπίδρασης μεταξύ υποκειμένου και κοινωνικού μηνύματος για την αναδόμηση του κοινωνικού αντικειμένου. Έτσι, και όπως πρώτος επεσήμανε ο Y.Brillon στο άρθρο του «*Attitudes du public face à la justice pénale et vision du monde*», (R.S.C.D.P.C., 1984), οι πιο τιμωρητικοί είναι οι πιο απαισιόδοξοι συμπολίτες μας, οι οποίοι δεν πιστεύουν ότι οι κοινωνικές αλλαγές θα λειτουργήσουν προς όφελος της κοινωνίας και ότι οι βελτιώσεις της αντεγκληματικής πολιτικής θα είναι αποτελεσματικές. Η κοινωνική αυτή στάση αντανακλά μια δυσπιστία στο ίδιο το κοινωνικό σύστημα και στο ποινικό σύστημα ειδικότερα και διαπνέεται από την πρόσληψη του ‘ευάλωτου’. Η έννοια αυτή ενισχύει, όπως άριστα κατέδειξαν οι μελέτες του Ελβετού Εγκληματολόγου και επίτιμου Δρα του Παντείου Πανεπιστημίου Καθηγητή Martin Killias, την προσωπική και κοινωνική ανασφάλεια και θα έλεγα ότι αναδεικνύει και το έλλειμμα εμπιστοσύνης απέναντι στους θεσμούς.

Η παραπάνω τοποθέτηση θεωρώ ότι επιβεβαιώνεται από τη σημερινή συγκυρία της ‘κρίσης’, που δεν είναι μόνο οικονομική αλλά, κυρίως, αξιακή. Στο πλαίσιο αυτό, το έλλειμμα εμπιστοσύνης απέναντι στους θεσμούς εντείνεται από τα οξυμένα κοινωνικά προβλήματα, μεταξύ των οποίων και η εγκληματικότητα. Η σοβαρότερη όψη του συγκρουσιακού αυτού κλίματος που έχει δημιουργηθεί διεθνώς αλλά και στη χώρα μας, αντανακλάται μέσα από τη βία που εκδηλώνεται σε όλο

και περισσότερες όψεις της ατομικής και κοινωνικής σφαίρας. Οι σύγχρονες έρευνες που διεξάγω με τους συνεργάτες μου τόσο στο πλαίσιο του ΠΜΣ Εγκληματολογίας όσο και στο πλαίσιο του Εργαστηρίου Ασθεακής Εγκληματολογίας που διευθύνω, καταγράφουν τις όψεις αυτής της συγκρουσιακής κατάστασης ως παράγοντα υποβάθμισης της ποιότητας ζωής στο κέντρο της πόλης (βλ. έρευνα για ghettos³, καθώς και την πιο πρόσφατη έρευνα για τα στοιχεία περιβαλλοντικής και κοινωνικής υποβάθμισης και το φόβο του εγκλήματος⁴) και επισημαίνουν την ανάγκη σχεδιασμού και εφαρμογής μιας επιστημονικής αντεγκληματικής πολιτικής.

Πώς αποτιμάτε την αντεγκληματική πολιτική, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί διαχρονικά τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και στη χώρα μας με στόχο την πρόληψη του εγκλήματος; Ποια είναι τα επιπλέον μέτρα που είναι αναγκαίο να ληφθούν σε αυτό το πεδίο;

Κατ' αρχάς θα πρέπει να οριοθετήσουμε το περιεχόμενο της έννοιας «αντεγκληματική πολιτική». Χαιρετίσαμε πρόσφατα τον εμπλουτισμό της ελληνικής βιβλιογραφίας με δύο σημαντικά λεξικά, το Λεξικό Εγκληματολογίας (Επιμ. Κ.Δ.Σπινέλλη, Ν.Κουράκη, Μ.Κρανιδιώτη) από τις εκδόσεις ΤΟΠΟΣ και το Λεξικό Νομικής Ορολογίας. Ποινικό & Εγκληματολογία, (Επιμ. Ν.Ανδρουλάκης, Λ. Μαργαρίτης, Ι. Φαρσεδάκης), από τις εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη. Το λήμμα «αντεγκληματική πολιτική» αναπτύσσεται στο μεν πρώτο από τους καθηγητές Στ.Αλεξιάδη και Αγγ.Πιτσελά, στο δε δεύτερο από την

υποφαινομένη, ενώ και από τα δύο προκύπτει η συνθετότητά του. Ο πρώτος ad hoc ορισμός ανάγεται στον Feuerbach (1803), ο οποίος όμως παραγνωρίζει το ρόλο της πρόληψης και της άτυπης κοινωνικής αντίδρασης, καθώς και των δύο βασικών πυλώνων της αντεγκληματικής πολιτικής που πρέπει εκτός από αποτελεσματική να είναι ορθολογική με όριο τα δικαιώματα του ανθρώπου. Ο πληρέστερος, κατά την άποψή μου, ορισμός διατυπώνεται από την Μ.Δελμας-Μαρτύ στο βιβλίο της *Modèles et Mouvements de Politique Criminelle (Πρότυπα και τάσεις της αντεγκληματικής πολιτικής, Νομική Βιβλιοθήκη, Μτφρ. Χ.Ζαραφωνίτου)*, βάσει του οποίου η αντεγκληματική πολιτική ορίζεται ως «το σύνολο των διαδικασιών μέσω των οποίων το κοινωνικό σώμα οργανώνει τις απαντήσεις του στο εγκληματικό φαινόμενο». Ο ορισμός αυτός είναι ευρύτερος και περιλαμβάνει όχι μόνο τις κρατικές αλλά και τις κοινωνικές απαντήσεις στο εγκληματικό φαινόμενο υπό τον όρο ότι θα είναι οργανωμένες και άρα, αποδεκτές από το «κοινωνικό σώμα». Όπως αναφέρω στην ανάπτυξη του λήμματος αυτού, η αντεγκληματική πολιτική, παρά τις μεμονωμένες απόψεις περί του αντιθέτου, εντάσσεται στο επιστημονικό πεδίο της Εγκληματολογίας, δεδομένου ότι το αντικείμενο μελέτης της εγκληματολογικής επιστήμης είναι το συνολικό εγκληματικό φαινόμενο. Βασική στόχευση της αντεγκληματικής πολιτικής αποτελεί η κοινωνική συνοχή, μέσα από την επιδίωξη της ασφάλειας των έννομων αγαθών των πολιτών αλλά ο προσανατολισμός της διαφοροποιείται ανάλογα με τις εκάστοτε κοινωνικές συνθήκες καθώς και το υπάρχον αξιακό πλαίσιο, που διαμορφώνουν το χαρακτήρα της μέσα από την ενίσχυση ή την περιστολή, αντίστοιχα, ορισμένων συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών, όπως της νομιμότητας, της ισότητας και της αναλογικότητας. Στη βάση αυτή, έχουν καταγραφεί στη σύγχρονη εποχή τιμωρητικά ρεύματα, όπως εκείνο της «μηδενικής ανοχής», στο οποίο υπερτερεί η ασφάλεια έναντι της ελευθερίας αλλά και κοινωνικο-προνοιακά ρεύματα, όπως το «συμμετοχικό μοντέλο», στο οποίο μέρος της ευθύνης στην πρόληψη και αντιμετώπιση της μικρομεσαίας εγκληματικότητας αναλαμβάνεται από την τοπική κοινωνία και έτσι περιορίζεται το πεδίο της ποινικής παρέμβασης. Θεμελιώδες ζητούμενο στην αντεγκληματική πολιτική θεωρείται διαχρονικά η αποτελεσματικότητά της σε συνδυασμό με

³ Ζαραφωνίτου Χ. και Ε. Χρυσοχόου, Υπάρχουν ghettos στο κέντρο της Αθήνας; Εγκληματολογική διερεύνηση των κοινωνικών στάσεων και αναπαραστάσεων, Τ.1 σειράς Εγκληματολογικές Μελέτες/ *Criminological Studies*, (Χ.Ζαραφωνίτου, Δ/νση Έκδ.), Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εγκληματολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, εκδ. Διόνικος, Αθήνα, 2015: <https://criminology.panteion.gr/attachments/article/452/Criminological%20studies%20Vol%201.pdf>

⁴ Ζαραφωνίτου Χ. & Ε. Κοντοπούλου (Συνεργ.), «Στοιχεία περιβαλλοντικής υποβάθμισης και φόβος του εγκλήματος. Η περίπτωση των graffiti στο κέντρο της Αθήνας», *Εγκληματολογία*, τ.1/2016, 8-20: https://criminology.panteion.gr/attachments/article/537/%CE%96%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%A9%CE%9D%CE%99%CE%A4%CE%9F%CE%A5_%CE%95%CE%93%CE%9A%CE%9B%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91-2016.pdf

το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Βασικά απαιτούμενα για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η επιστημονικότητα των εφαρμοζόμενων πολιτικών και ο δημοκρατικός χαρακτήρας τους. Η ισορροπία αυτή προσδίδει ορθολογικό χαρακτήρα στην αντεγκληματική πολιτική, η εφαρμογή της οποίας αξιολογείται και εξελίσσεται βάσει των κοινωνικών αναγκών, αποστασιοποιούμενη από μη δημοκρατικά (ψευδο)διλήμματα της μορφής «ασφάλεια ή ελευθερία», εφόσον και η ασφάλεια και η ελευθερία είναι συστατικά στοιχεία της ποιότητας ζωής των πολιτών σε μια δημοκρατική κοινωνία⁵. Αναφορικά με την πρόληψη, τόσο διεθνώς αλλά κυρίως στην Ελλάδα, η κατάσταση δεν είναι ενθαρρυντική. Από τη δεκαετία του '90 ήδη, υπήρχε μια στροφή προς τις λεγόμενες 'πολιτικές ασφάλειας' σε όλο το δυτικό κόσμο και δεν φαίνεται να αλλάζει θεαματικά η εν λόγω τάση. Ακόμα και οι καταγραφόμενες ως προληπτικές πολιτικές έχουν μάλλον προδραστικό/προactive παρά προληπτικό/preventive χαρακτήρα. Τα μοντέλα που εναλλάσσονται στη διαχείριση της εγκληματικότητας είναι το ποινικό και το θεραπευτικό, ενώ απουσιάζει το κοινωνικό, μέσα από την επιλογή γενικο-προληπτικών μέτρων κοινωνικού χαρακτήρα που αποσκοπούν στη δημιουργία αντικινήτρων και μηχανισμών 'αυτο-ελέγχου'. Πώς, όμως, να ήταν διαφορετικά όταν η κοινωνική πρόληψη προϋποθέτει ένα ελάχιστο κοινό αξιακό πλαίσιο, πάνω στο οποίο θα θεμελιωθούν διαδικασίες δεσμού και δέσμευσης, για να θυμηθούμε την κατά Etzioni ορισθείσα της έννοιας της 'κοινότητας'; Στην ελληνική πραγματικότητα, είχα την ευκαιρία να αναφερθώ διεξοδικά στην εισήγησή μου «'Κοινωνικές' μορφές πρόληψης του εγκλήματος και του φόβου του εγκλήματος: Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης - Αστυνομικός της Γειτονιάς», στο πρόσφατο συνέδριο για την Πρόληψη που διοργάνωσε η Ελληνική Εταιρεία Εγκληματολογίας, τον Ιανουάριο του τρέχοντος έτους και η εικόνα που απορρέει δεν είναι καθόλου ενθαρρυντική. Από πλευράς μου, και με την ιδιότητά μου ως *Εθνικής*

Αντιπροσώπου στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Πρόληψη του Εγκλήματος (EUCPN), εύχομαι, και θα συμβάλω προς αυτή την κατεύθυνση, να φθάσουμε στο σημείο να καταστρώσουμε ένα σφαιρικό σχέδιο προληπτικών δράσεων σε όλα τα επίπεδα και με τη δέουσα διεπιστημονική συνεργασία. Προς αυτή την κατεύθυνση το προαναφερθέν συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας, έχει συμβολικό και ουσιαστικό χαρακτήρα και τα πρακτικά του, που θα δημοσιευθούν σύντομα, μπορούν να συμβάλουν σε αυτήν την προοπτική.

Έχετε επισημάνει ότι μια ορθολογική αντεγκληματική πολιτική οφείλει να περιλαμβάνει - μεταξύ άλλων - την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης στα θύματα των εγκληματικών πράξεων. Κάτι τέτοιο είναι αναγκαίο, όχι μόνο για την αποκατάσταση της βλάβης που έχουν υποστεί, αλλά και για την τόνωση της εμπιστοσύνης των παθόντων απέναντι στους φορείς της ποινικής δικαιοσύνης. Ο Έλληνας νομοθέτης πριν από περίπου δύο χρόνια ενσωμάτωσε την Οδηγία 2012/29/ΕΕ στην εθνική έννομη τάξη (ν. 4478/2017), όπου καθίσταται σαφές ότι τα θύματα αξιόποινων πράξεων εν γένει δικαιούνται να τυγχάνουν προστασίας από τον κίνδυνο της δευτερογενούς τους θυματοποίησης κατά την εμπλοκή τους στην ποινική διαδικασία και να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης και φροντίδας. Ποια είναι τα μέτρα που είναι αναγκαία να ληφθούν στην πράξη από την ελληνική πολιτεία για την επίτευξη των στοχεύσεων αυτών;

Στην εισήγησή μου με τίτλο "*Victims' insecurity and criminal policy: The role of victim's support services*"⁶, στο *World Crime Forum* που διοργάνωσε η διεθνής Εταιρεία Εγκληματολογίας στο πανεπιστήμιο της Bologna τον Νοέμβριο 2013, διατύπωσα την άποψη ότι η θέσπιση μηχανισμών υποστήριξης των θυμάτων εγκληματικότητας φαίνεται ότι μπορεί να συμβάλει στην ισχύ μιας ισορροπίας στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης. Η καθιέρωση παρόμοιων υποστηρικτικών υποδομών φαίνεται, επίσης, ότι μπορεί να αμβλύνει το

⁵ Βλ. Χ. Ζαραφώνιτου, λήμμα «Αντεγκληματική πολιτική», στο Ν. Ανδρουλάκης, Λ. Μαργαρίτης, Ι. Φαρσεδάκης (Επιμ.), *Λεξικό Νομικής Ορολογίας. Ποινικό Δίκαιο & Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2018, σ.42επ.

⁶ Ch.Zarafonitou, "Victims' insecurity and criminal policy: The role of victim's support services", in Rivista di Criminologia, Vittimologia e Sicurezza, VIII (1), 2014, pp. 121-134.

αίσθημα του ευάλωτου των θυμάτων και να τονώσει την εμπιστοσύνη απέναντι στο ποινικό σύστημα. Αυτό απορρέει, εξάλλου, και από τη διεθνή έρευνα θυματοποίησης ως ανάγκη των Ελλήνων που απάντησαν σε σχετικές ερωτήσεις. Επιπρόσθετα, οι βρετανικές έρευνες έχουν καταγράψει ότι μεγάλο μέρος της καθημερινής εγκληματικότητας μειώθηκε επειδή ελήφθησαν μέτρα πρόληψης της επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης. Στην Ελλάδα η θέση του θύματος στο ΣΑΠΔ είναι προφανώς υποβαθμισμένη, εφόσον: σε επίπεδο αστυνομίας δεν τηρούνται στατιστικά θυματοποίησης, σε επίπεδο ποινικής δικαιοσύνης, το θύμα που δεν δύναται να παρασταθεί ως πολιτικώς ενάγων διατηρεί την ιδιότητα του απλού μάρτυρα, ενώ σε επίπεδο υποστήριξης δεν υφίστανται οι κατάλληλες υπηρεσίες (πλην ελαχίστων εξαιρέσεων). Βέβαια, διαβάζοντας την Οδηγία 2012/29/ΕΕ που ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το ν. 4478/2017, θα θεωρήσει κανείς ότι όλα τα παραπάνω επιλύθηκαν και το θύμα και η οικογένειά του μπορούν να απολαμβάνουν πλέον σεβασμού και υποστήριξης στο πλαίσιο της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Ωστόσο, και πλην εξαιρέσεων που αφορούν θέματα ανηλικών και γυναικών κυρίως, οι αναφερόμενες στο άρθρο 61 παρ.4 του νόμου αυτού υπηρεσίες δεν υφίστανται προς το παρόν τουλάχιστον. Προσωπικά, έχω καταθέσει προ αρκετών ετών πρότασή μου στο Υπουργείο Δικαιοσύνης για τη δημιουργία υπηρεσίας θυμάτων και μαρτύρων σε κάθε Πρωτοδικείο, κατά τρόπο αντίστοιχο με εκείνο της γαλλικής εμπειρίας που θα συνέβαλε σημαντικά στην ενημέρωση και υποστήριξη των θυμάτων και στην συμβολή τους με τρόπο ουσιαστικό και ορθολογικό στην καλύτερη απονομή δικαιοσύνης. Εξάλλου, δεν θα πάψω να επαναλαμβάνω ότι μια ορθολογική αντεγκληματική πολιτική πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν της εξίσου τόσο το δράστη, όσο και το θύμα μιας αξιόποινης συμπεριφοράς και βέβαια και την κοινωνία.

Η Εμπειρική Εγκληματολογία αποτελεί ένα από τα βασικά γνωστικά σας αντικείμενα. Όπως μας διδάσκει επίσης η ερευνητική εμπειρία του εξωτερικού, η συστηματική διεξαγωγή των εμπειρικών ερευνών απαιτεί - εκτός από την άρτια γνώση της μεθοδολογίας - ιδιαίτερη επιμονή από την πλευρά των ερευνητών και σημαντικούς οικονομικούς

πόρους από την πολιτεία. Ποια μέτρα είναι αναγκαία να ληφθούν με βάση την εμπειρία σας για την περαιτέρω προώθηση και συστηματοποίηση της εμπειρικής έρευνας στο ελληνικό ακαδημαϊκό γίγνεσθαι;

Η «Εμπειρική Εγκληματολογία» είναι το γνωστικό αντικείμενό μου ως μέλος ΔΕΠ και αποτελεί ως όρος ένα 'αντιδάνειο' από τη διεθνή βιβλιογραφία και κυρίως από τη Σχολή Εγκληματολογίας και το Κέντρο Συγκριτικής Εγκληματολογίας του *Montréal (Canada)*, όπου έχουν εκδοθεί τρεις τόμοι από το 1985 έως το 2003 με τίτλο *Traité de Criminologie Empirique*⁷ με την επισήμανση ότι η χρήση του επιθέτου «εμπειρική» αντανάκλα «την πρόθεση των συγγραφέων να μελετήσουν το εγκληματικό φαινόμενο μέσα από τη χρήση μεθόδων των επιστημών του ανθρώπου και εν γένει μέσα από τη χρήση επιστημονικών μεθόδων και όχι μέσα από τη θεωρητική ανάλυσή του», όπως αναφέρω αναλυτικά και στο ομότιτλο λήμμα του προαναφερθέντος Λεξικού Εγκληματολογίας⁸. Όμως, η ουσία βρίσκεται στο δεύτερο σκέλος του ερωτήματός σας και στη θέση που ορθότατα διατυπώνετε για το ρόλο της επιστημονικής έρευνας στην εξέλιξη της Εγκληματολογίας. Όπως αναφέρω και στο βιβλίο μου «*Εμπειρική Εγκληματολογία*» (Νομική Βιβλιοθήκη, 1995, 2004), η εμπειρική έρευνα συνέβαλε και συνεχίζει να συμβάλει σημαντικά στην πρόοδο της επιστήμης της Εγκληματολογίας, η οποία λόγω του θεωρητικού και εφαρμοσμένου ταυτόχρονα χαρακτήρα της, έχει ανάγκη από τη διεπιστημονική μελέτη των σύνθετων όψεων του εγκληματικού φαινομένου. Και για να το επιτύχει οφείλει να τηρεί τους θεμελιώδεις κανόνες 'επιστημονικότητας' μιας έρευνας, δηλαδή: α) ύπαρξη επιστημονικής μεθοδολογίας, β) ανεξαρτησία της επιστημονικής έρευνας από άλλου είδους σκοπιμότητες και γ) δυνατότητα αξιοποίησης της γνώσης που έχει παραχθεί σε σχέση με τα σύγχρονα εμπειρικά δεδομένα. Σε κάθε περίπτωση, η εμπειρική και θεωρητική

⁷ LeBlanc M., Ouimet M. Et Szabo D., (Dir.), *Traité de Criminologie empirique*, Les Presses de l'Université de Montréal, Canada, 2003.

⁸ Κ.Δ.Σπινέλλη, Ν.Ε.Κουράκης, Μ.Π.Κρανιδιώτη (Επιμ.Εκδ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ, Αθήνα 2018, σ.σ. 368-370.

προσέγγιση του εγκλήματος είναι αλληλέγγυες και αδιαχώριστες, εφόσον η μεν πρώτη είναι απαραίτητη για τη δόμηση του αντικειμένου έρευνας και μελέτης και προηγείται της εμπειρικής διερεύνησής του, αλλά και για την τελική αναδόμησή του, η δε δεύτερη αποτελεί την απαραίτητη τροφοδοσία της επιστημονικής εξέλιξης και προόδου.

Στο ελληνικό ακαδημαϊκό πλαίσιο, τα βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, τουλάχιστον στο πεδίο της Εγκληματολογίας, δεν είναι θεαματικά. Η έρευνα δεν ενισχύεται οικονομικά και -λόγω κρίσης- η κατάσταση επιδεινώθηκε αν λάβουμε υπ' όψιν μας ότι δεν χρηματοδοτείται ούτε το ένα και μοναδικό ετήσιο συνέδριο εξωτερικού για το οποίο ένα μέλος ΔΕΠ είχε τη δυνατότητα αποζημίωσης. Τα πανεπιστημιακά Εργαστήρια δεν έχουν ίδια χρηματοδότηση και η γραφειοκρατία απορρόφησης πόρων είναι μεγάλη και αποθαρρυντική. Από την άλλη πλευρά, ακόμα και οι αξιολογήσεις της ΑΔΙΠ δεν αναφέρονται στην ακαδημαϊκή έρευνα αν δεν είναι χρηματοδοτούμενη. Οπότε, πρόκειται για ένα φαύλο κύκλο που εν τέλει λειτουργεί εις βάρος του ουσιαστικού ζητούμενου. Όμως, εκτός από τις παραπάνω «αντικειμενικές» δυσχέρειες υπάρχουν και άλλες που είναι κατά κάποιο εγγενείς στην ελληνική πραγματικότητα και αυτές αφορούν τόσο τη νοοτροπία που θεωρεί ότι η έρευνα χαρακτηρίζει μόνο τις θετικές επιστήμες όσο και την απουσία αξιοποίησης της υπάρχουσας ερευνητικής εμπειρίας από την επίσημη αντεγκληματική πολιτική. Για να μην αναφερθούμε και στα κακώς κείμενα λόγω απουσίας κουλτούρας ερευνητικής δεοντολογίας...

Εκτός από τα μαθήματα της Εμπειρικής Εγκληματολογίας και της Αντεγκληματικής Πολιτικής, έχετε επίσης διδάξει το μάθημα της Ανακριτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο με κύρια έμφαση στη θωράκιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των εμπλεκόμενων προσώπων. Ποιο πιστεύετε ότι είναι το μέλλον των δικανικών επιστημών στην Ελλάδα και πώς θα μπορούσαν να αναβαθμιστούν σε ακαδημαϊκό και πρακτικό επίπεδο;

Για την εξέλιξη της Ανακριτικής επιστήμης και της διδασκαλίας της στην Ελλάδα, σας παραπέμπω στη συμβολή μου με τίτλο «Ανακριτική και Εγκληματολογία» στον *Τιμητικό Τόμο του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου*

για τον *Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη* (Νομική Βιβλιοθήκη, 2017), όπου επισημαίνεται ο κομβικός ρόλος που διαδραμάτισε ο Κωνσταντίνος Γαρδίκας. Στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, από την ίδρυσή του υπήρχε η Έδρα «Ανακριτικής και Εγκληματολογίας μετά στοιχείων Ιατροδικαστικής». Το γνωστικό αυτό αντικείμενο δίδαξαν -μετά τον Γαρδίκη, ο Ιωάννης Παπαζαχαρίου και ο Μενέλαος Μπακατσούλας, η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, ο Ιάκωβος Φαρσεδάκης και η υποφαινομένη, η οποία προσέβην και στη διαμόρφωση του ισχύοντος τίτλου «Ανακριτική και δικαιώματα του ανθρώπου». Η έμφαση στα δικαιώματα του ανθρώπου είναι αναγκαία δεδομένου ότι η Ανακριτική δεν εξαντλείται στο σκέλος της αστυνομικής διερεύνησης του εγκλήματος αλλά διατρέχει όλα τα στάδια από τη διάπραξη του εγκλήματος έως την έκδοση δικαστικής απόφασης και, άρα, είναι απαραίτητη η εξέταση των νομικών ρυθμίσεων και η εφαρμογή τους στην πράξη για την προστασία των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου και υπόπτου και ως προς το σκέλος της αυτό έχει προσφέρει σημαντικό έργο η εν γένει Εγκληματολογία.

Σήμερα, και παρά τις ποικίλες κρίσεις που αντιμετωπίζουμε, η αρχή της *ήθικης απόδειξης* παραμένει ισχυρή, μέσα από την αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας με την ελεύθερη εκτίμηση των νόμιμων αποδεικτικών μέσων και το τεκμήριο αθωότητας να αποτελούν θεσμικά κατοχυρωμένες αρχές για τη *δίκαιη δίκη*. Παρόλα αυτά, η αρχή της νομιμότητας μοιάζει περισσότερο έως λιγότερο ευάλωτη έναντι της αρχής της σκοπιμότητας εκδηλούμενης μέσα από κριτήρια που δεν έχουν πάντα τη δέουσα επιστημονική νομιμοποίηση. Αντίστοιχα, οι πολίτες αμφισβητούν σε μεγάλο βαθμό την αμερόληπτη απονομή της δικαιοσύνης και διατυπώνουν απόψεις περί ισχύος πολιτικο-οικονομικών και προσωπικών κριτηρίων που κάθε άλλο παρά προασπίζουν τις προαναφερθείσες αρχές μιας νόμιμης και δίκαιης διαδικασίας απόδειξης και απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Από την άλλη πλευρά, παρατηρείται ότι το σκέλος της Ανακριτικής που αφορά την εξιχνίαση των εγκλημάτων και ακολούθησε την πρόοδο των θετικών επιστημών (όπως η φυσική, χημεία, βιολογία, κλπ) παρουσιάζει πολύ μεγαλύτερη ανάπτυξη από το συνολικό γνωστικό της αντικείμενο, με αποτέλεσμα πολύ συχνά να συνοψίζεται εσφαλμένα μόνο στο μέρος της λεγόμενης

«επιστημονικοτεχνικής αστυνομίας», η οποία ενίοτε αποκαλείται -αδόκιμα κατά την άποψή μου- και «εφαρμοσμένη Εγκληματολογία». Στη σύγχρονη εποχή, η μεγάλη ανάπτυξη των ειδικών πραγματογνωμόνων στο στάδιο της αστυνομικής εγκληματολογικής έρευνας έχει εντάξει το ευρύτερο αντικείμενο της σε ό,τι περιλαμβάνει ο αγγλοσαξονικός όρος *forensic sciences* (δικανικές επιστήμες)⁹, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών σε πολλά πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής. Στην Ελλάδα, ο κλάδος αυτός δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος, σε επίπεδο ακαδημαϊκών προγραμμάτων, ακριβώς λόγω της απουσίας αυτοτελούς πανεπιστημιακού Τμήματος Εγκληματολογίας, το οποίο θα περιελάμβανε ένα πλήρες πρόγραμμα εγκληματολογικών μαθημάτων, αντιπροσωπευτικό της διεπιστημονικότητας του επιστημονικού πεδίου.

Τα τελευταία χρόνια έχετε αναλάβει τη θέση της Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου του ΝΠΙΔ "ΕΠΑΝΟΔΟΣ". Ποιες είναι οι ιδιαίτερες προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν, κατά τη γνώμη σας, για τη βελτίωση της μετασφρονιστικής μέριμνας στη χώρα μας και την πρόληψη της υποτροπής των αποφυλακισμένων;

Είναι τιμή μου το γεγονός ότι ανέλαβα τη θέση της Προέδρου του Δ.Σ. του ΝΠΙΔ ΕΠΑΝΟΔΟΣ, ενός μικρού φορέα αλλά πολύ σημαντικού, εφόσον είναι ο μόνος που εντάσσεται στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, έχοντας ως ευθύνη τη μετασφρονιστική μέριμνα και την κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισθέντων. Στο πλαίσιο αυτό, οι παρεχόμενες υπηρεσίες είναι πολύπλευρες (συμβουλευτικού, υποστηρικτικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα) προκειμένου να καλύψουν κατά το δυνατόν τις βασικές ανάγκες των αποφυλακισθέντων. Και για να είμαστε αποτελεσματικότεροι, επεκτείναμε τις ενέργειες και συνεργασίες με φορείς από το κράτος, τη δικαιοσύνη, την περιφέρεια, την κοινωνία των πολιτών,

την τέχνη, την εκπαίδευση κοκ.

Ακόμα και με λιγοστούς πόρους, αλλά με πολύ κέφι και σωστή οργάνωση, το διάστημα αυτό έγιναν πολλά και ουσιαστικά πράγματα και ο φορέας έγινε γνωστός προς όφελος αυτών για τους οποίους υπάρχει. Προσωπικό μου μέλημα ήταν η ΕΠΑΝΟΔΟΣ να γίνει γνωστή στους κρατούμενους και τους εργαζόμενους όλων των σφρονιστικών καταστημάτων, κάτι το οποίο επετεύχθη, δεδομένου ότι ορίστηκαν «σύνδεσμοι επικοινωνίας» του φορέα σε κάθε φυλακή και πραγματοποιούνται ετήσιες συναντήσεις μας στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, ενώ η επικοινωνία μας είναι διαρκής καθ' όλη τη διάρκεια του έτους ώστε να λειτουργεί προς την κατεύθυνση της ενημέρωσης και προετοιμασίας των αποφυλακισμένων. Και επειδή, τόσο εγώ όσο και όλα τα μέλη του ΔΣ, πιστεύουμε ότι η κοινωνική επανένταξη πρέπει να προετοιμάζεται πριν από την αποφυλάκιση, πραγματοποιήθηκε σειρά επισκέψεών μας σε πολλά απομακρυσμένα σφρονιστικά καταστήματα. Το τόλμημά μας να ξεκινήσουμε προγράμματα εκπαίδευσης και εκμάθησης κάποιας τέχνης στα σφρονιστικά καταστήματα έγινε δεκτό με πολύ προθυμία και είναι ελπιδοφόρο για το μέλλον. Το μεγαλύτερο, ίσως, επίτευγμά μας είναι η λειτουργία ενός «ξενώνα αποφυλακισθέντων» με τη μορφή «προστατευμένου διαμερίσματος», που εγκαινιάστηκε πριν από δύο χρόνια, με πολύ ενθαρρυντικά αποτελέσματα που μας επιτρέπουν να αισιοδοξούμε και να ελπίζουμε στην επέκταση του εγχειρήματος. Και επειδή, η επανένταξη απαιτεί διαρκή επιστημονική επαγρύπνηση, αξίζει να αναφερθούμε και στις επιστημονικές διοργανώσεις που πραγματοποιήθηκαν αυτό το διάστημα, όπως τα δύο τακτικά συνέδρια του φορέα με θέμα 'ΕΠΑΝΟΔΟΣ: Η πορεία προς την κοινωνική επανένταξη' (Δεκέμβριος 2017) και 'Η κοινωνική επανένταξη ανηλίκων και νεαρών παραβατών' (Δεκέμβριος 2018), στα οποία συμμετείχαν πολλοί εκπρόσωποι της ακαδημαϊκής κοινότητας και των φορέων της ποινικής δικαιοσύνης και των οποίων τα Πρακτικά εκδόθηκαν και είναι προσβάσιμα και ηλεκτρονικά στην ιστοσελίδα της ΕΠΑΝΟΔΟΥ. Επίσης, το διάστημα αυτό εκπονήθηκε μία πρωτογενής έρευνα υποτροπής σε δύο στάδια (ποσοτικής και ποιοτικής προσέγγισης), η οποία παρουσιάστηκε σε μια ειδική επιστημονική ημερίδα που διοργάνωσε ο φορέας στις 5 Ιουλίου με τίτλο «Θεωρητικές

⁹ Στις δικανικές επιστήμες ήταν αφιερωμένος και ο φάκελος του 4ου τεύχους του Ενημερωτικού Δελτίου της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας:
<http://www.hscriminology.gr/wp-content/uploads/2019/01/crime-and-punishment-4.pdf>

και ερευνητικές προσεγγίσεις της υποτροπής» και τη συμμετοχή συναδέλφων καθηγητών από το Max Planck Institut και το Cambridge. Ωστόσο, το σημαντικό είναι να υπάρχει διάρκεια στις προσπάθειες αυτές και να ενισχυθούν ακόμα περισσότερο, ειδικά σε μια περίοδο με πολλές αποφυλακίσεις, όπως τα τελευταία χρόνια. Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ θα πρέπει να ενισχυθεί οικονομικά και να αποκτήσει μόνιμο προσωπικό αφενός και αφετέρου να κατοχυρωθεί θεσμικά ως ο κύριος φορέας οργάνωσης και συντονισμού των θεμάτων κοινωνικής επανένταξης. Έτσι μόνο θα μπορεί να επιτελέσει το σημαντικό ρόλο της, που είναι η πρόληψη της υποτροπής των αποφυλακισμένων.

Εν όψει της εισαγωγής του Νέου Ποινικού Κώδικα και του Νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ποια θεωρείτε ότι είναι τα βασικότερα προβλήματα του ποινικού συστήματος, τα οποία χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης από την ελληνική πολιτεία;

Ως υποψήφια διδάκτωρ, είχα την ευκαιρία να συνεργαστώ σε μια αξιόλογη ερευνητική προσπάθεια με θέμα: «Οι διαδικασίες επιλογής και οι επιπτώσεις τους στα διάφορα στάδια απονομής της ποινικής δικαιοσύνης - Η ταχεία και δίκαιη έκβαση της ποινικής δίκης», με επιστημονικά υπεύθυνους την νυν Ομότ. Καθηγήτρια Κ.Δ.Σπινέλλη και τον αείμνηστο Καθηγητή Χ.Μπάκα, η οποία εντάχθηκε στο έργο του Ινστιτούτου Δικονομικών Μελετών, (1987-89). Τα πορίσματα των «ανιχνευτικών» -σύμφωνα με τη Κ.Δ.Σπινέλλη- αυτών ερευνών σε Αστυνομία, Εισαγγελία, Φυλακές Κορυδαλλού, περιλαμβάνονται στο βιβλίο της ως άνω επιστημονικά υπεύθυνης για τη «Διερεύνηση του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης» (εκδ. Α.Σάκκουλας, β' έκδ. 2007). Τόσο από την έρευνα αυτή, όσο και από πολύ προγενέστερες σε διεθνές επίπεδο και κυρίως την πολύ γνωστή έρευνα της Επιτροπής Pnevost και εκείνη του Διεθνούς Κέντρου Συγκριτικής Εγκληματολογίας του πανεπιστημίου του Montréal στον Καναδά, προκύπτει ότι η απονομή της ποινικής δικαιοσύνης είναι σύνθετη, αργή και δαιδαλώδης σε επίπεδο διοίκησης και διατυπώνονται προτάσεις εξορθολογισμού της λειτουργίας της που θίγουν και την καταλληλότητα των ποινικών κυρώσεων. Άρα, δεν υπάρχει αμφιβολία για την ανάγκη προσαρμογής της ποινικής νομοθεσίας στη σύγχρονη πραγματικότητα

τόσο σε επίπεδο ουσιαστικό όσο και δικονομικό. Ωστόσο, παρόμοιες έκτασης νομοθετικές αναθεωρήσεις όπως αυτές των ποινικών κωδίκων, θα πρέπει να βασίζονται σε εξειδικευμένες έρευνες, όπως οι προαναφερθείσες. Στην ελληνική περίπτωση, κάτι τέτοιο δεν γνωρίζω να συνέβη, αφενός διότι η μόνη εθνική έρευνα για την «Απονομή της ποινικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα», πραγματοποιήθηκε υπό την επιστημονική ευθύνη του αείμνηστου Καθηγητή Ηλία Δασκαλάκη στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και δημοσιεύθηκε εν έτει 1983, ενώ η επόμενη είναι η προαναφερθείσα «ανιχνευτικού» χαρακτήρα προς το τέλος της ίδιας δεκαετίας. Η απουσία ερευνών καθώς και η απουσία της εγκληματολογικής επιστημονικής συμβολής στο τελικό αποτέλεσμα είναι εμφανείς κυρίως στην εισαγωγή καινοτομιών που αφορούν τόσο το ουσιαστικό (αποποινικοποιήσεις, ποινικές κυρώσεις κ.ά.) όσο και το δικονομικό μέρος (νέες αρμοδιότητες εισαγγελέα, νέες ποινικές δικαιοδοσίες κ.ά.) της ποινικής μας νομοθεσίας, οι οποίες αναμφίβολα ήταν επιδεκτικές βελτίωσης και ο ρόλος της εγκληματολογικής επιστήμης θα είχε πολλά να συνεισφέρει προς αυτή την κατεύθυνση. Για το λόγο αυτό, θα πρότεινα έστω και στο στάδιο αυτό, να υπάρξει η δυνατότητα διεπιστημονικής συνεργασίας ενόψει της προετοιμασίας εφαρμογής ή και προσαρμογής των νέων κωδίκων. Και βέβαια, θα επαναλάβω ότι καμία μεμονωμένη αλλαγή δεν αρκεί ούτε μπορεί να είναι επιτυχημένη αφ' εαυτής χωρίς να εντάσσεται σε μια σφαιρική προοπτική αναμόρφωσης της συνόλης αντεγκληματικής πολιτικής. Στην προκειμένη περίπτωση, οι αλλαγές τείνουν να λειτουργήσουν αποσυμφορητικά στο ΣΑΠΔ χωρίς να ενισχύονται οι πολιτικές πρόληψης της εγκληματικότητας. Βρισκόμαστε, έτσι, μπροστά από το εξής οξύμωρο σχήμα, απουσίας κάθε συστηματικής και συντονισμένης εγκληματοπροληπτικής πολιτικής και μιας υπερπροσπάθειας αντιμετώπισης των οξυμένων προβλημάτων εγκληματικότητας στο στάδιο της ποινικής διαχείρισής της.

Σε ποιά θεματικά πεδία εκτιμάτε ότι είναι αναγκαίο να στραφεί ο εγκληματολογικός προβολέας κατά τα επόμενα χρόνια από τους νέους επιστήμονες;

Νομίζω ότι απουσιάζει η «βασική» έρευνα στην Εγκληματολογία. Οι κοινωνικές αλλαγές που ξεκίνησαν στο τέλος του εικοστού αιώνα και συνεχίζονται με εντατικό ρυθμό στον εικοστό πρώτο, έχουν αφήσει ήδη τα αποτυπώματά τους στην κοινωνική μορφολογία. Οι στάσεις και αντιλήψεις για θεμελιώδη κοινωνικά ζητήματα και για τους κυρίαρχους θεσμούς έχουν κλονισθεί αλλά δεν έχουν παγιωθεί σε νέες. Θα έλεγα ότι ζούμε, ως παγκόσμια κοινωνία, μια δύσκολη μεταβατική περίοδο, η οποία χαρακτηρίζεται από την όξυνση των συγκρούσεων σε όλα τα επίπεδα. Στο στάδιο αυτό της 'κρίσης', κατά την ντουρκαϊμική προσέγγιση, η ανασφάλεια επεκτείνεται και ο μόνος τρόπος για να μην κλονιστεί ο κορμός του κοινωνικού μας οικοδομήματος είναι να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη απέναντι στους θεμελιακούς θεσμούς του. Η δικαιοσύνη είναι ίσως ο σημαντικότερος από τους θεσμούς αυτούς και προς αυτή την κατεύθυνση θα όφειλαν να φωτίσουν οι «εγκληματολογικοί προβολείς» όπως εύστοχα αναφέρετε. Σαφώς δεν πρέπει να υποτιμηθεί η σημασία και των νέων θεματικών πεδίων, όπως προκύπτουν από τις ανάγκες της κοινωνικής μας πραγματικότητας και μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται οι τομείς του διεθνικού και εν γένει του οργανωμένου εγκλήματος καθώς και του ηλεκτρονικού εγκλήματος. Και βέβαια, απαιτείται το ερευνητικό ενδιαφέρον να εστιάσει επιτέλους και στη χώρα μας στα θύματα, ώστε να μην αισθάνονται ανυπεράσπιστα και ευάλωτα αφενός και να μπορούν να συμβάλουν στην ισορροπημένη αντιμετώπιση της εγκληματικότητας αφετέρου. Και με την ευκαιρία αυτή, να μην παραλείψουμε να επισημάνουμε ότι οι σύγχρονες μορφές του οργανωμένου εγκλήματος μετατρέπουν πολλά από τα θύματά του και σε δράστες ταυτόχρονα (όπως στην περίπτωση του trafficking). Εδώ ο ρόλος του ΣΑΠΔ μπορεί και πρέπει να είναι προστατευτικός, ώστε να αποτρέψει τη θυματοποίησή τους μέσα από την εγκληματική εκμετάλλευσή τους.

Προς την κατεύθυνση της βασικής έρευνας, εντάσσονται και αρκετές διδακτορικές διατριβές που επιβλέπω και αφορούν, πλην των θεμάτων της αστυακής εγκληματολογίας, θέματα μελέτης της έννοιας της επικινδυνότητας καθώς και αντίστοιχα της συνθετικής προσέγγισης των παραγόντων εγκληματογένεσης στις περιπτώσεις ειδικότερα της βίαιης εγκληματικότητας

και οφείλω να μοιραστώ μαζί σας την ικανοποίησή μου από το επίπεδο επιστημονικής ωριμότητας των υποψηφίων διδασκάλων μας, γεγονός που είναι ιδιαίτερα ελπιδοφόρο.

Υπάρχουν κάποιοι ακόμη επιστημονικοί ή άλλοι στόχοι τους οποίους θα επιθυμούσατε να πραγματώσετε στα επόμενα 5-10 χρόνια;

«Ακόμη»! Μα είμαστε μόνο στην αρχή και ελπίζω ότι θα μπορούμε να πραγματώσουμε πολλούς και σημαντικούς στόχους στα επόμενα χρόνια. Αν θα έπρεπε, ωστόσο, να συνοψίσω σε μία φράση τα πολλά και σημαντικά που θεωρώ ότι είναι απαραίτητα να γίνουν στο διάστημα της επόμενης δεκαετίας, θα ανέφερα εντελώς επιγραμματικά την ευόδωση των μακρόχρονων προσπαθειών για την ίδρυση πανεπιστημιακού Τμήματος Εγκληματολογίας, την ενίσχυση της δυνατότητας υλοποίησης εγκληματολογικών ερευνών και τη σύνδεση των θεωρητικών και ερευνητικών επιστημονικών πορισμάτων με την εφαρμογή στην πράξη, κατά τρόπο ώστε να μπορούμε να μιλάμε για μια 'επιστημονική αντεγκληματική πολιτική'. Τα παραπάνω αποτελούν βασικούς πυλώνες μιας σφαιρικής προσέγγισης που -εφόσον επιτευχθούν- θα επιτρέψουν την αξιοποίηση της εγκληματολογικής επιστημονικής γνώσης στην πρόληψη και αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου και άρα, στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Σε προσωπικό επίπεδο, οραματίζομαι ένα πανεπιστήμιο αλλά και μια κοινωνία που θα συνδιαλέγεται με επιχειρήματα και που θα σέβεται τη διαφορετική άποψη έστω και αν δεν την αποδέχεται και στην οποία τα φαινόμενα βίας θα αποδοκιμάζονται από όλους και κυρίως από τους νέους μας. Στην προσπάθεια αυτή, οι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι έχουμε σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουμε μέσα από την αμεροληψία και αποφόρτιση της επιστήμης από κάθε 'στρατευμένη' προσέγγιση που την υποβιβάζει κοινωνικά και θεσμικά, εφόσον την εντάσσει σε ατελέσφορες συγκρουσιακές διαδικασίες μη επιστημονικού χαρακτήρα. Είναι κοινότοπη η ρήση πως «η επιστήμη δεν έχει ιδεολογία, οι επιστήμονες έχουν» και είναι ουτοπικό να ισχυρισθεί κάποιος ότι θα υπάρξουν εντελώς «αντικειμενικές» επιστημονικές θεωρήσεις. Ωστόσο, ο στόχος της ελαχιστοποίησης του υποκειμενισμού είναι εφικτός και μπορεί να επιδιωχθεί μέσα από

την επιλογή μεθοδολογικών διαδικασιών επιστημονικής μελέτης και έρευνας που θα προσιδιάζουν στο αντικείμενο μελέτης και έρευνας και όχι στον ερευνητή/μελετητή. Την προσέγγιση αυτή υιοθετώ και προσοδίδω στην «Εμπειρική Εγκληματολογία», ως πεδίο μελέτης αλλά και διδασκαλίας και θεωρώ ότι είναι επιστημονικά δόκιμη, δεοντολογικά ορθή και κατ' εξοχήν δημοκρατική.

Πώς οραματίζεστε την εξέλιξη της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας και ποιο ρόλο εκτιμάτε ότι δύναται να επιτελέσει στην προαγωγή της επιστημονικής γνώσης;

Πριν να απαντήσω την τελευταία σας ερώτηση, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την πολύ ωραία και ουσιαστική συνέντευξη που επιμεληθήκατε. Αποτελεί ιδιαίτερη τιμή να απαντώ σε ερωτήσεις του εξαιρετου συναδέλφου και Προέδρου της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας, Καθηγητή κ. Νέστορα Κουράκη και είναι μεγάλη χαρά μου που στη συνέντευξη αυτή συμμετέχει ένας πολύ αξιόλογος νέος επιστήμονας, όπως ο κ. Κ. Πανάγος. Και με τους δύο έχω συνεργαστεί ερευνητικά και βέβαια συνεργαζόμαστε και στο πλαίσιο του Δ.Σ. της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας, η οποία ενώνει όλες τις τάσεις και τα ρεύματα της επιστήμης μας. Αυτόν τον ενωτικό της χαρακτήρα εκτιμώ ότι τον επιτελεί άρτια προς όφελος της επιστημονικής γνώσης. Η συμμετοχή μου επί σειρά ετών στο Δ.Σ. της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας και η θέση της Γενικής Γραμματέα στο πλαίσιο αυτό, είναι πολύ τιμητική και σε συνδυασμό με την ιδιότητά μου ως μέλος της επιστημονικής επιτροπής της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας, ελπίζω σε συνέργειες και σε διεθνές επίπεδο, που θα ενισχύσουν περαιτέρω το ρόλο της και θα της επιτρέψουν να αναλάβει ακόμα περισσότερες ευθύνες με το κύρος που απορρέει από την ιστορία της και την εγκυρότητα των επιστημονικών θέσεων των εκπροσώπων της.

Ήδη, έχουν αναληφθεί πολύπλευρες επιστημονικές δράσεις και τα τελευταία χρόνια έχουν λάβει και τη δέουσα δημοσιότητα λόγω της βελτίωσης των επικοινωνιακών μέσων (όπως για παράδειγμα, η ιστοσελίδα και τα κοινωνικά δίκτυα). Αξίζει να επισημανθεί, επίσης, η περιοδική μας έκδοση που ξεκίνησε τον Ιανουάριο 2018, με τη μορφή του παρόντος ενημερωτικού δελτίου (newsletter), το οποίο μετρά αισίως το 5ο τεύχος του.

Πρόκειται για μια συλλογική προσπάθεια και μια προσωπική μου ευχή που ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Ν. Κουράκης, όπως και όλο το Δ.Σ., υποστήριξαν και εξελίσσεται πολύ θετικά, ενώ έγινε δεκτό ένθερμα και με διάθεση συνεργασίας από πολλούς συναδέλφους του ευρύτερου εγκληματο-ποινικού χώρου. Οι δράσεις μας, εμπλουτίστηκαν, επίσης, με νέες ιδέες που υλοποιούνται στον κύκλο «Εξ αφορμής» σε συνεργασία με το Εργαστήριο Αστυνομικής Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, ενώ οι αιτήσεις εγγραφής νέων μελών έχουν αυξηθεί εντυπωσιακά, κάτι που μας κάνει να αισιοδοξούμε ότι η ανανέωση θα είναι μια «φυσική εξέλιξη» προς θετική κατεύθυνση. Η καθιέρωση της Ομάδας Δράσης Νέων, ήδη από την προεδρία της Ομ. Καθ. κας Σπινέλλη και τα Σεμινάρια που διοργανώνει, είναι μία επίσης ελπιδοφόρα δράση λόγω της δραστηριοποίησης και αξιοποίησης των νέων εγκληματολόγων. Είναι ευχή μου να εγκαινιάσουμε σύντομα και την ερευνητική δραστηριότητα της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας.

Κλείνοντας, θα ήθελα να προσθέσω ότι η Εγκληματολογία είναι μια επιστήμη της σύνθεσης μεταξύ του ατομικού και του κοινωνικού και για το λόγο αυτό ο χαρακτήρας της (πρέπει να) είναι ενωτικός.

Σας ευχαριστώ!

ΦΑΚΕΛΟΣ-ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Ο ΝΕΟΣ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ – ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ι. Ο ΝΕΟΣ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ: ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

του Ηλία Γ. Αναγνωστόπουλου, Καθηγητή Νομικής
Σχολής Αθηνών, Προέδρου Ένωσης Ελλήνων Ποινι-
κολόγων

Την 6η Ιουνίου 2019 η Βουλή των Ελλήνων επιψήφισε τον νέο Ποινικό Κώδικα και τον νέο Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, με έναρξη ισχύος την 1.7.2019. Πρόκειται για νομοθετήματα τα οποία επεξεργάστηκαν την τελευταία δεκαετία πολυμελείς συντακτικές επιτροπές πανεπιστημιακών καθηγητών, δικαστικών λειτουργών και δικηγόρων. Τα Σχέδια των Κωδίκων ετέθησαν σε δημόσια διαβούλευση στις αρχές Μαρτίου 2019, στην διάρκεια της οποίας διατυπώθηκαν παρατηρήσεις και υποβλήθηκαν προτάσεις από συμμετέχοντες σ' αυτήν φορείς και ενδιαφερομένους. Αυτές ελήφθησαν υπ' όψιν κατά την τελική διατύπωση των κειμένων.

Οι Κώδικες είναι νομοθετήματα μακράς πνοής που αξιολογούν τους καρπούς της επιστήμης και νομολογίας συνάμα δε επιδιώκουν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες ορθής απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Είναι ατυχές το γεγονός ότι στην ψήφιση των Κωδίκων δεν μετείχε το σύνολο της εθνικής αντιπροσωπείας με επίκληση των επικείμενων βουλευτικών εκλογών. Πράγματι, δεν είναι κατανοητό γιατί η αναμενόμενη προκήρυξη πρόωρων εκλογών έπρεπε να ματαιώσει την ομόφωνη υιοθέτηση των Κωδίκων. Το περιεχόμενο των τελευταίων δεν ορίζει, ως γνωστόν, η εκάστοτε κυ-

βέρνηση αλλά οι νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και η επιψήφισή τους γίνεται χωρίς μεταβολές με την ειδική διαδικασία του άρθρου 76 παρ. 6 του Συντάγματος. Αξίζει να υπενθυμίσει κανείς ότι η Βουλή των Ελλήνων δεν δίστασε το έτος 1950, με ανοικτές τις πληγές του εμφυλίου πολέμου, να επιψηφίσει τους Κώδικες, τους οποίους είχαν επεξεργαστεί νομομαθείς υπό καθεστώς δημοκρατίας, δικτατορίας, Κατοχής και εμφυλίου. Η αναμόρφωση του συστήματος των ποινών και ο εξορθολογισμός του ειδικού μέρους αποτέλεσαν βασικούς στόχους του νέου ΠΚ. Σ' αυτούς είναι αφιερωμένο το σημείωμα που ακολουθεί.

1. Η αναμόρφωση του συστήματος των ποινών

Στον νέο ΠΚ το σύστημα των ποινών αναμορφώθηκε ώστε οι ποινές γίνουν αναλογικές και αποτελεσματικές. Η ισόβια κάθειρξη απειλείται κατ' εξαίρεση και διαζευκτικώς προς την πρόσκαιρη κάθειρξη, της οποίας το ανώτατο όριο ορίζεται στα δεκαπέντε έτη. Η πρόβλεψη της ισόβιας κάθειρξης ως μοναδικής επιβλητέας (απόλυτης) ποινής κρίθηκε ανελαστική, καθ' όσον υπάρχουν περιπτώσεις που η επιβολή της μπορεί να αποβεί ανεπιεικής. Η παροχή της εναλλακτικής δυνατότητας στο δικαστήριο να επιβάλει πρόσκαιρη κάθειρξη, επιτρέπει την εξατομίκευση της ποινικής μεταχείρισης των κατηγορουμένων. Η χρηματική ποινή και η παροχή κοινωφελούς εργασίας προάγονται σε κύριες ποινές, ενώ ενισχύεται η εκτός φυλακής έκτιση των ποινών, ώστε να διευκολύνεται η επανένταξη των παραβατών. Η κεντρικής σημασίας διάταξη του άρθρου 79 ΠΚ εμπλουτίστηκε με πρόσθετα κριτήρια επιμέτρησης, ενώ ως ελαφρυντική περίπτωση θα λογίζεται πλέον και η -χωρίς υπαιτιότητα του κατηγορουμένου- υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Με την τελευταία αυτή ρύθμιση η νομοθεσία μας εναρμονίζεται προς την επί του θέματος νομολογία του ΕυρΔΔΑ, σύμφωνα με την οποία η μείωση της άλλως επιβλητέας ποινής συνιστά πρόσφορο μέσο θεραπείας της παραβίασης του άρθρου 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ.

Η απειλή ηπιότερων ποινών για σημαντικό αριθμό εγκλημάτων συνδυάζεται με τον περιορισμό των ανώτατων ορίων αναστολής της ποινής (έως τρία έτη) και ενίοτε με την αύξηση του ελάχιστου εντός φυλακής

εκτιέου τμήματος αυτής (2/5 του πραγματικού χρόνου επί κακουργημάτων, 25 έτη επί πλειόνων ποινών ισόβιας κάθειρξης). Με τον τρόπο αυτό τερματίζεται το προηγούμενο καθεστώς των ονομαστικών ποινών και γενναίων «εκπτώσεων» στην έκτισή τους.

Με τις μεταβατικές διατάξεις εξ άλλου εναρμονίζεται, κατά το δυνατόν, το πλαίσιο ποινών στην ειδική ποινική νομοθεσία προς εκείνο του ΠΚ έως ότου η τελευταία συντονιστεί πλήρως και στις επιμέρους ρυθμίσεις της με τον νέο Κώδικα. Όπου, δηλαδή, απειλείται ισόβια κάθειρξη προστίθεται (διαζευκτικώς) η πρόσκαιρη και δη με ανώτατο όριο τα δεκαπέντε έτη, όπου δε απειλείται κάθειρξη έως δέκα έτη, το πλαίσιο μειώνεται με ελάχιστο όριο το ένα έτος και μέγιστο τα έξι έτη, χωρίς οι υπό συζήτηση πράξεις να απωλέσουν τον κακουργηματικό χαρακτήρα τους. Και όπου απειλείται φυλάκιση, προστίθεται (διαζευκτικώς) η χρηματική ποινή.

Με τον νέο ΠΚ καταργείται επίσης ο υπερήμερος δρασκόντειος Ν. 1608/50 περί καταχραστών του Δημοσίου καθώς και το προϊσχύσαν άρθρο 263Α ΠΚ που διηύρυνε άμετρα την έννοια του υπαλλήλου. Ο υδροκεφαλικός «ποινικός» δημόσιος τομέας επανέρχεται με τον τρόπο αυτόν στα φυσιολογικά του όρια (Δημόσιον, ΝΠΔΔ, ΟΤΑ) και εναρμονίζεται προς τα ισχύοντα στους λοιπούς κλάδους του δικαίου.

Εξόχως σημαντική είναι, τέλος, η κατάργηση (με το άρθρο 469) της διπλής τιμωρίας για μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο των φορολογικών παραβατών ή όσων έχουν καταδικαστεί σε χρηματική ποινή.

2. Απλούστευση, εξορθολογισμός και εμπλουτισμός του Ειδικού Μέρους

Το Ειδικό Μέρος του ΠΚ εκκαθαρίζεται από περιττές ή παρωχημένες διατάξεις (π.χ. κακόβουλη βλασφημία, καθύβριση θρησκευμάτων, αδικήματα σχετικά με την στρατιωτική υπηρεσία, εκούσια απαγωγή, απατηλή επίτευξη συνουσίας, διευκόλυνση αλλοτρίας ακολασίας, απάτη περί τις ασφάλειες) και απαλλάσσεται από ολόκληρο το κεφάλαιο των πταισμάτων, τα οποία θα αντιμετωπίζονται λυσιτελέστερα ως διοικητικές παραβάσεις.

Εκ παραλλήλου, επιδιώχθηκε η απλούστευση και αποσαφήνιση των υφιστάμενων διατάξεων. Προς τον σκο-

πό αυτόν απαλείφθηκε η επιβαρυντική περίσταση της «κατά συνήθεια» τελέσεως εγκλημάτων και περιορίστηκε δραστικά αυτή της «κατ' επάγγελμα» τελέσεως. Η πρώτη δεν ανταποκρίνεται στις σύγχρονες αντιλήψεις περί εγκλήματος, ενώ αμφότερες έχουν ατυχήσει στην νομολογιακή εφαρμογή τους με την άκριτη επέκτασή τους στις συνήθειες (αντί των εξαιρετικών) μορφές της οικείας εγκληματικότητας.

Για τις διακεκριμένες (κακουργηματικές) μορφές των περιουσιακών ή συγγενών εγκλημάτων (πλαστογραφία και ψευδής βεβαίωση με σκοπόν οφέλους) υιοθετήθηκε ενιαίο ποσοτικό κριτήριο (όφελος ή ζημία άνω των 120.000 €). Το εν λόγω κριτήριο, καίτοι δεν είναι απαλλαγμένο αδυναμιών, παρέχει πάντως ασφάλεια δικαίου και επιτρέπει την ομοιόμορφη μεταχείριση των οικείων πράξεων.

Στα περιουσιακά εγκλήματα ενισχύθηκαν οι αποκαταστατικοί θεσμοί με την παροχή πρόσθετων κινήτρων για την πλήρη αποζημίωση των παθόντων. Η κριτική που έχει διατυπωθεί, ότι με τον τρόπο αυτόν δίδεται «συγχωροχάρτι» στους δράστες των εγκλημάτων, αφού αυτοί θα μπορούν να αποφεύγουν την τιμωρία πληρώνοντας απλώς τον παθόντα, παραγνωρίζει ότι η αποκατάσταση πρέπει να είναι πλήρης (κεφάλαιο, τόκοι, έξοδα) και δη σύμφωνα με την κατηγορία πριν η τελευταία κριθεί ως προς την βασιμότητά της από το δικαστήριο.

Η διεύρυνση της κατ' έγκληση δίωξης σε ορισμένα περιουσιακά εγκλήματα, η οποία είναι σύμφωνη προς τον ατομικό χαρακτήρα των προσβαλλόμενων εννόμων αγαθών, αναμένεται να συμβάλει στην καλύτερη διαχείριση των υποθέσεων και την αποσυμφόρηση των βεβαρημένων δικαστηρίων μας.

Στα κεφάλαια του Ειδικού Μέρους διατηρήθηκε, κατά βάση, η δομή και η αρίθμηση των άρθρων του προηγούμενου ΠΚ με ορισμένες βελτιώσεις συστηματικής φύσεως, όπως η μετακίνηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα στα περιουσιακά εγκλήματα και η συστέγασση των πρώην μη γνήσιων υπηρεσιακών εγκλημάτων της απιστίας και της υπεξαίρεσης στην υπηρεσία με τα αντίστοιχα κοινά. Στην διάταξη περί βιασμού (άρθρο 336), εξ άλλου, περιλαμβάνονται (ως παρ. 5) και οι ηπιότερες μορφές προσβολής της γενετήσιας ελευθερίας με αποκλιμάκωση της απειλούμενης ποινής.

Το Ειδικό Μέρος εμπλουτίστηκε, τέλος, με νέες διατά-

ξεις, όπως η απάτη σχετική με τις επιχορηγήσεις (άρθρο 386B) και η επικίνδυνη οδήγηση (άρθρο 290Α) ή η πλαστογραφία πτυχίων κ.λπ. (άρθρο 217 παρ. 3) με στόχο την ορθολογική ποινική διαχείριση των σχετικών μορφών παραβατικής συμπεριφοράς.

Οι νέοι Κώδικες φιλοδοξούν να αποτελέσουν την αφητηρία μιας νέας εποχής στην ποινική δικαιοσύνη της χώρας μας. Χρέος όσων συμμετέχουν στην απονομή της είναι η υποστήριξη των ευγενών στόχων τους.

II. ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

του Λεωνίδα Κοτσάλη, Ομότ. Καθηγητή Ποινικού Δικαίου ΕΚΠΑ, Επισκ. Καθηγητή Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου

23.5.2019

1. Πριν από λίγες εβδομάδες το Υπουργείο Δικαιοσύνης διά του Υπουργού κ. Μιχ. Καλογήρου ανακοίνωσε ότι το τελικό σχέδιο του Π.Κ. είναι έτοιμο και θα δοθεί προς διαβούλευση με προθεσμία αυτή η διαδικασία διαβούλευσης να έχει ολοκληρωθεί περί τα μέσα Απριλίου 2019. Δεν έχει δοθεί, τουλάχιστον απ' όσο γνωρίζω, η επίσημη Εισηγητική Έκθεση. Το χρονοδιάγραμμα αυτό κατά βάση τηρήθηκε, έτσι ώστε ο δρόμος για τη Βουλή να έχει ανοίξει. Σύμφωνα με τον κ. Μ. Καλογήρου το σχέδιο Π.Κ. βρίσκεται ήδη στη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης για νομοτεχνική επεξεργασία, σύντομα δε, θα προωθηθεί στη Βουλή για ψήφιση, φυσικά με τη διαδικασία των Κωδίκων.

2. Στο διάστημα της διαβούλευσης του νέου Σχεδίου Π.Κ. έγιναν και εκδηλώσεις για τη συζήτησή του, αναπτύχθηκε αρθρογραφία, διατυπώθηκαν δημόσια απόψεις σχετικά με επιμέρους ζητήματα και ρυθμίσεις του. Έλαβα μέρος, κατόπιν σχετικής προσκλήσεως, σε δύο εκδηλώσεις: Στις 11.4.2019 στην Εταιρεία Δικαστικών Μελετών και στις 17.5.2019 στην Ένωση Ελλήνων Νομικών e-ΘΕΜΙΣ. Και στις δύο ως άνω εκδηλώσεις θέλησα

να αναδείξω τρία θέματα: α. την προετοιμασία της μεταρρύθμισης του Π.Ν. και το πέρασμα στον Π.Κ. (έναρξη ισχύος: 1.1.1951)· β. τις επιφυλάξεις μου για ρυθμίσεις του Σχεδίου στο τμήμα άρθρ. 1-49, στο τμήμα άρθρ. 50-133 και στο τμήμα άρθρ. 134-τέλος· γ. τις δικαιωπολιτικές επιπτώσεις σε περίπτωση ψήφισης του Σχεδίου, ιδιαίτερα την πλήρη αποδυνάμωση της αντεγκληματικής πολιτικής.

3. Η προσπάθεια μεταρρύθμισης του Π.Ν. άρχισε το 1911 επί πρωθυπουργίας Ελευθερίου Βενιζέλου με τη συγκρότηση από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ειδικής νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής, αποτελούμενης από τον Τιμ. Ηλιόπουλο, Καθηγητή Παν/μίου Αθηνών, Ανδρ. Μιχαλακόπουλο, έγκριτο νομικό και βουλευτή και Π. Γιωτόπουλο, Καθηγητή Παν/μίου Αθηνών. Η προσπάθεια αυτή συνεχίστηκε επί 40 περίπου χρόνια με διαδοχικές επιτροπές, αναμορφούμενες κατά διαστήματα και εκπόνηση τριών κατά βάση Σχεδίων: του 1924, του 1933/35 και του 1937. Οι αντίστοιχες εισηγητικές - αιτιολογικές εκθέσεις και τα σχετικά πρακτικά αποτελούν και σήμερα πολύτιμο οδηγό για τον μελετητή και τον εφαρμοστή του Π.Κ. και γενικότερα του Π.Δ. Το Α' μέρος των εργασιών των ως άνω επιτροπών τελούσε υπό την επιστημονική εποπτεία και καθοδήγηση του Τιμολέοντος Ηλιόπουλου, ενώ στο Β' μέρος, ιδιαίτερα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (τελική φάση της μεταρρύθμισης) την εποπτεία είχε αναλάβει ο Νικόλαος Χωραφάς. Η προσπάθεια μεταρρύθμισης του Π.Κ. άρχισε τον χειμώνα 2004-2005, όταν ο τότε Υπουργός Δικαιοσύνης Αναστάσιος Παπαληγούρας συγκρότησε ειδική νομοπαρασκευαστική Επιτροπή υπό τον Καθηγητή Ν. Ανδρουλάκη για εκπόνηση του νέου Σχεδίου Π.Κ. Η εν λόγω επιτροπή με μεταβαλλόμενη κατά διαστήματα σύνθεση κατέληξε σε ένα πρώτο Σχέδιο το 2012 (πρόεδρος: ο Αντιεισαγγελέας Αρείου Πάγου ε.τ. Βασίλειος Μαρκής) και σε ένα δεύτερο και τελικό (το υπό συζήτηση και αξιολόγηση σήμερα πλέον) Σχέδιο το 2018-2019 (Πρόεδρος: ο Δικηγόρος Χριστόφορος Αργυρόπουλος, επίτιμος Πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων).

4. Σχετικά με την ενότητα άρθρ. 1-49, τη δογματική καρδιά του Ποινικού μας Δικαίου, θεωρώ θετικό ότι οι επεμβάσεις ήταν περιορισμένες, έτσι ώστε η βασική δομή να παραμείνει. Τα τέσσερα θεμελιώδη άρθρα

του ισχύοντος Π.Κ., άρθρ. 1, 14, 20, 79 έχουν την καίρια θέση τους και στο Σχέδιο. Το άρθρ. 79 (επιμέτρηση της ποινής) εν μέρει αναδιατυπώνεται και συμπληρώνεται. Θεωρώ ότι το άρθρ. 79 (Σχέδιο) θα είναι πρακτικά δύσχυρη στο ενόψει και των σχοινοτενών διατυπώσεών του. Χρήσιμη είναι η ειδική αναφορά στην § 7 της ανάγκης αιτιολόγησης της επιμέτρησης, που αποτελεί πάγιο, αιτιολογημένο και δίκαιο αίτημα της θεωρίας.

Επαναθεώρησης, θεωρώ, ότι πρέπει να τύχουν οι διατάξεις σχετικά με την πλάνη και τις μορφές της, την απόπειρα (εξάλειψη της απρόσφορης απόπειρας), τη συμμετοχή (εξάλειψη της διάκρισης αμέσου και απλής συνέργειας), η ρύθμιση της σύγκρουσης καθηκόντων ως λόγου αποκλεισμού του καταλογισμού (ενοχής), της άμυνας και της κατάστασης ανάγκης ως λόγων άρσης του άδικου χαρακτήρα των εκ του αποτελέσματος διακρινομένων εγκλημάτων. Διευκρινίζω ότι οι αναφορές δεν είναι εξαντλητικές, αλλά περιορίζονται σε καίρια σημεία με συνοπτική μορφή.

5. Σχετικά με την ενότητα άρθρ. 50-133 (κυρώσεις) υπάρχει σειρά επιφυλάξεων για επιμέρους ρυθμίσεις τόσο για το ύψος της κάθειρξης όσο και για τις ευεργετικές διατάξεις. Η κατάργηση της μετατροπής δεν με βρίσκει σύμφωνο, η εισαγωγή σε σωφρονιστικό κατάστημα για πλημμελήματα με ποινή 3-5 χρόνια είναι λανθασμένη, η μείωση της ποινής (μέχρι 6 χρόνια) σε πολυπρόσωπες ανθρωποκτονίες από αμέλεια είναι επίσης λάθος, όπως περαιτέρω η διάπλαση των λεγομένων ευεργετικών διατάξεων, όταν μάλιστα η κατάσταση ανάμεσα σε επιβαλλόμενες ποινές και σε εκτιόμενες διευρύνεται. Είναι σαφές ότι υπό τέτοιες συνθήκες δεν μπορεί να ασκηθεί και να έχει αποτελέσματα μια έλλογη, σύγχρονη αντεγκληματική πολιτική. (Δεν αναφέρομαι εδώ στο θέμα των σωφρονιστικών καταστημάτων της χώρας που έχει προσλάβει δραματικές διαστάσεις και φυσικά συνέχεται με την προαναφερθείσα άσκηση αποτελεσματικής αντεγκληματικής πολιτικής.) Υπάρχει η παλαιά ρήση των εκπροσώπων του φιλελεύθερου Ποινικού Δικαίου (Jürgen Baumann, Theodor Lenckner) ότι όσο λιγότερο Ποινικό Δίκαιο τόσο το καλύτερο, υπό μία αδήριτη προϋπόθεση, ότι δηλαδή η έκτιση της ποινής θα πρέπει να είναι απολύτως συνεπής, χωρίς παρεκκλίσεις ή εκπτώσεις. Στο ποινικό φαινόμενο διακρίνουμε τρεις φάσεις: απειλή ποινής (γενική πρόληψη), κατά-

γνωση ποινής (ισορροπία γενικής και ειδικής πρόληψης), έκτιση ποινής (ειδική πρόληψη). Η διείσδυση των σκοπών της ποινής σε κάθε μία φάση είναι αναντίρρητη και γι' αυτό θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή από την πλευρά του νομοθέτη στη διάπλαση των επιμέρους συναφών διατάξεων.

Εξάλλου, θεωρώ τελείως εξωπραγματική -κάτω από τις συνθήκες της χώρας μας- την εισαγωγή ως ποινής της παροχής κοινωνικής εργασίας (ισότιμη της στερητικής), όταν δεν υπάρχουν -όπως τεκμηριωμένα υποτίθεται- οι στοιχειώδεις υποδομές.

6. Η τρίτη και τελευταία ενότητα, άρθρ. 134-τέλος, αναφέρεται στο Ειδικό Μέρος, στα επιμέρους εγκλήματα. Εδώ υπάρχουν ισχυρές επιφυλάξεις σχετικά με διάφορα ζητήματα. Σταχυολογώντας, αναφέρομαι στο αυτεπάγγελο ή μη στα οικονομικά εγκλήματα, όπως και στην «πλημμεληματοποίηση» αρκετών εξ αυτών, στην εντελή αποκατάσταση σε περίπτωση κλοπής κ.λπ. και έτσι στην παύση της ποινικής δίωξης, στην υποδόρια ανάπτυξη τρίτης μορφής ανθρωποκτονίας και μάλιστα χωρίς κριτήρια, στην κατάργηση ορισμένων διατάξεων ως δήθεν αναχρονιστικών, στην αντιμετώπιση της εγκληματικής οργάνωσης, της κατοχής εκρηκτικών υλών κ.λπ. και μάλιστα σε χώρα της Ε.Ε. και γενικότερα της Ευρώπης με δράση ακόμη και σήμερα τρομοκρατικών ομάδων, στην κατάτμηση του Ν 1608/1950 σε διάφορα οικονομικά εγκλήματα (με παράλληλη βέβαια κατάργηση του εν λόγω νόμου στη γνωστή μέχρι σήμερα μορφή του), στη σμίκρυνση του πεδίου εφαρμογής των υπηρεσιακών εγκλημάτων (κατάργηση του άρθρ. 263Α Π.Κ.). Όλα τα ανωτέρω, αναφερόμενα εδώ με γενικό τρόπο και όχι σε λεπτομέρεια (έχουν αναφερθεί σε διάφορες δημοσιεύσεις) δείχνουν μία νομοθετική «αταξία» που πρέπει οπωσδήποτε να γίνει αντικείμενο αναστοχασμού και τακτοποίησης.

7. Ο νέος Ποινικός Κώδικας πρέπει να τύχει της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης μέσα στην Εθνική μας Αντιπροσωπεία, αλλά και μέσα στην κοινωνία. Αποτυπώνοντας αρχές και κανόνες της κοινωνικής ηθικής, θα έχει τότε αποδοχή, σεβασμό, συμμόρφωση, όταν η ψήφισή του και η λειτουργία του γίνουν με όρους νηφαλιότητας και αυτοσυγκράτησης. Σε αυτό θα συμβάλει και η υποβολή της ελλείπουσας Εισηγητικής Εκθέσεως. Δεν νομίζω ότι η προεκλογική περίοδος, και μάλιστα η

καρδιά της, είναι η κατάλληλη περίοδος για να περάσει το συγκεκριμένο νομοθέτημα (σκληρός πυρήνας του Κράτους Δικαίου) τις διαδικασίες της Βουλής και να καταστεί νόμος του Κράτους. Η απόσυρση, έστω και αυτή τη στιγμή, η τελική θεώρησή του από ολιγομελή Επιτροπή, συνολικά και όχι αποσπασματικά, με σύγχρονη αξιολόγηση των παρατηρήσεων που έχουν γίνει κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης, με συγκεκριμένο χρονοδιάστημα (3-6 μηνών) περάτωσης των εργασιών της θα ήταν αναμφίβολα πράξη σύνεσης, που θα εξασφάλιζε όρους συναίνεσης και αποδοχής, που θα προσέδιδε και στο νέο νομοθέτημα έναν σαφή δικαιοκρατικό, φιλελεύθερο, δημοκρατικό, ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα. Είναι ακριβώς τα στοιχεία που συνθέτουν το προφίλ του ισχύοντος Π.Κ. και που εύχομαι να έχει και νέος, ο επερχόμενος Ποινικός Κώδικας. (Υπενθυμίζω ότι και το 1929, με πρωτοβουλία του Υπουργού Δικαιοσύνης, το σχέδιο Π.Κ. που είχε ήδη κατατεθεί στη Βουλή, απεσύρθη εκ της Βουλής και υπεβλήθη σε νέα επεξεργασία, συνολικά από Επιτροπή που συγκροτήθηκε γι' αυτόν τον σκοπό.) Η επιτυχής άσκηση της αντεγκληματικής πολιτικής σήμερα -ενόψει της σύνθετης, πολύμορφης εγκληματικότητας με διεθνείς διαστάσεις και διακλαδώσεις- απαιτεί μεταξύ άλλων Π.Κ. με σαφές περίγραμμα, με σαφείς διατάξεις, με συνεπή τήρηση των αρχών της αναλογικότητας, της νομιμότητας, των αρχών του Κράτους Δικαίου. Θεωρώ ότι η θετική γενική πρόληψη έχει προέχουσα σημασία στην αποτρεπτική δύναμη και λειτουργία του Ποινικού Δικαίου. Και σε αυτό συμβάλει -κατά τη γνώμη μου- και η ορθολογική κατάστρωση των κυρώσεων σε ανταπόκριση με το επικρατούν αξιακό σύστημα και τις πραγματικές δυνατότητες του σωφρονιστικού μας συστήματος. Η αντεγκληματική πολιτική αποδυναμώνεται τότε, όταν η συνδυαστική και «έντεχνη» προσέγγιση των ευεργετικών διατάξεων οδηγεί σε υπερφαλάγγιση των απειλούμενων και επιβαλλόμενων κυρώσεων. Επίσης, η μη επιβολή κυρώσεων σε επαναλαμβανόμενες μορφές εκνόμου συμπεριφοράς, η απάθεια (ή και η ανοχή) της Πολιτείας, προλείπει το έδαφος για το καθεστώς της ανομίας και τις καταστρεπτικές, διαλυτικές επιπτώσεις της. Και τότε η άσκηση αντεγκληματικής πολιτικής καθίσταται βέβαια θέμα κενό περιεχομένου.

III. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

του Αθανάσιου Κατσιρώδη, Αντεισαγγελέα του
Αρείου Πάγου

Το κείμενο που ακολουθεί στηρίζεται σε εκτεταμένη εισήγηση που έγινε στις 11.4.2019 προς τα μέλη της Εταιρείας Δικαστικών Μελετών, αλλά έχει περιορισθεί σημαντικά ως προς την αρχική του έκταση, καθώς επικεντρώνεται εδώ στις διατάξεις εκείνες του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που εμφανίζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον εξ επόψεως Αντεγκληματικής Πολιτικής, όπως ιδίως στις νεοεισαχθείσες εναλλακτικές διαδικασίες. Υπό το πρίσμα αυτό, παραλείπονται οι αναπτύξεις της αρχικής εισήγησης σε σχέση με τα ποινικά δικαστήρια (ά. 7 παρ. 4, 10 παρ. 2 ε'), τον αποκλεισμό και την εξαίρεση δικαστικών προσώπων (ά. 14), τις γενικές διατάξεις περί ποινικής δίωξης (ά. 29), τις ειδικές ρυθμίσεις της καθ' ύλην αρμοδιότητας (ά. 120, 121 παρ. 3) και του κανονισμού της κατά τόπον αρμοδιότητας (ά. 132), τις κοινοποιήσεις-επιδόσεις (ά. 157), τις ακυρότητες (ά. 171 επ.), τους μάρτυρες (ά. 211), τους διερμηνείς (233, 237 παρ.2), την κύρια ανάκριση (ά. 246, 249), τα καθήκοντα και τα δικαιώματα του διευθύνοντος τη συζήτηση (ά. 349), τα ένδικα μέσα (ά. 473, 478, 507, 511, 513, 515, 522, 523), και αντιθέτως παρουσιάζονται κατωτέρω οι αναπτύξεις Αντεγκληματικής Πολιτικής, οι οποίες μάλιστα επικαιροποιήθηκαν με βάση το τελικό κείμενο Κ.Π.Δ. που ψηφίσθηκε από την Ελληνική Βουλή ως ν. 4620/11.6.2019 (η επεξεργασία της αρχικής εισήγησης έγινε από τη Δρα Νομικής κ. Μαριλένα Κατσογιάννου, συνεργάτιδα του παρόντος Ενημερωτικού Δελτίου):

Εισαγγελίες Ειδικών Καθηκόντων

Άρθρα 33 - 37: Μεταφέρονται στον ΚΠΔ οι θεσμοί του

Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος και του Εισαγγελέα Διαφθοράς και οι αρμοδιότητες τους, που μέχρι τώρα ρυθμίζονται από ειδικούς νόμους. Δεν ορίζεται όμως η θητεία τους και αν για την θέση αυτή για να επιλεγούν πρέπει αυτοί να υποβάλλουν σχετική αίτηση στο ΑΔΣ ή επιλέγονται και χωρίς αίτηση.

Οι αρμοδιότητες των δύο θεσμών κατά κανόνα επικαλύπτονται αφού η διαφθορά και το οικονομικό έγκλημα κινούνται συνήθως παράλληλα όπως π.χ. αυτός που δωροδοκεί τον υπάλληλο της Δ.Ο.Υ. για να αποφύγει την καταβολή φόρου κληρονομιάς ταυτόχρονα στερεί το Δημόσιο από νόμιμα έσοδα.

Η διάσπαση της εισαγγελίας με την μορφή αυτή των ειδικών εισαγγελέων δείχνει έλλειψη εμπιστοσύνης στους εισαγγελείς του πρώτου βαθμού που ενώ είναι ικανοί να χειριστούν υποθέσεις βαριάς εγκληματικότητας (ανθρωποκτονίες, εγκληματικές οργανώσεις, διακίνηση ναρκωτικών κ.τ.λ.) παρά ταύτα κρίνονται ελλιπείς να χειριστούν εγκλήματα διαφθοράς ή φοροδιαφυγής. Η δημιουργία αντίστοιχων τμημάτων στις μεγάλες εισαγγελίες με ευρύτερη τοπική αρμοδιότητα είναι νομίμως η καλύτερη λύση.

Επικουρικά πρέπει οι δύο αυτοί θεσμοί, δηλαδή του εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος και διαφθοράς, να συγχωνευτούν σε ένα θεσμό με αυξημένη σύνθεση. Επίσης πρέπει οι επίκουροι εισαγγελείς ή αντεισαγγελείς να έχουν περιορισμένη θητεία για την οποία θα έχει λόγο είτε το ΑΔΣ είτε η Ολομέλεια της Εισαγγελίας από την οποία προέρχονται και η οποία θα τους επιλέγει και θα τους προτείνει.

Αποχή από την ποινική δίωξη

Οι διατάξεις που ακολουθούν σκοπό έχουν την αποσυμφόρηση των ποινικών δικαστηρίων, την αναβάθμιση του ρόλου του Εισαγγελέα, με την υποχώρηση της αρχής της νομιμότητας με ενδυνάμωση της αρχής της σκοπιμότητας.

Άρθρο 45: Εισάγεται ο θεσμός της αποχής από την δίωξη για πλημμελήματα που απειλούνται με φυλάκιση

μέχρις ένα έτος ή ΧΠ ή ΚΕ από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, με την έγκριση του εισαγγελέα εφετών. Κριτήρια για την αποχή αυτή είναι ότι από την πράξη που αποδίδεται στον κατηγορούμενο δεν υπάρχει κίνδυνος για το δημόσιο συμφέρον και ακόμα (ιδίως) υπάρχει συντρέχον πταίσμα του παθόντα που δεν επιθυμεί την δίωξη, μικρές συνέπειες από την πράξη, προσπάθεια αποκατάστασης της βλάβης ή ιδιαιτερότητες στο πρόσωπο του δράστη (γήρας, ασθένεια, αναπηρία). Όταν η υπόθεση εκκρεμεί στο δικαστήριο με απευθείας κλήση μπορεί να παύσει οριστικά η δίωξη εναντίον του κατηγορουμένου αν είναι παρών και συναινεί.

Η ρύθμιση αυτή είναι θετική και θα οδηγήσει με πρωτοβουλία του εισαγγελέα σε ειρήνευση των αντιδικούντων σε ελαφρά εγκλήματα που διώκονται κατά κανόνα αυτεπάγγελα.

Άρθρο 46: Εισάγεται ο θεσμός της αποχής από την δίωξη για πλημμελήματα που τέλεσαν ανήλικοι, εφόσον ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κρίνει, χωρίς την έγκριση του εισαγγελέα εφετών, ότι η δίωξη δεν είναι αναγκαία για να συγκρατηθεί ο ανήλικος από περαιτέρω εκτροπή σε αξιόποινη δραστηριότητα. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται ακρόαση του ανήλικου.

Η θετική αυτή ρύθμιση αυτή υπάρχει και στον ισχύοντα ΚΠΔ.

Άρθρο 47: Εισάγεται ο θεσμός της αποχής από την δίωξη των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος για τα εγκλήματα 229, 363 Π.Κ., παραβίασης υπηρεσιακού απορρήτου και παραβίασης προσωπικών δεδομένων από τον αρμόδιο εισαγγελέα μετά από έγκριση του αρμόδιου Αντεισαγγελέα του ΑΠ. Ο τελευταίος για λόγους δημοσίου συμφέροντος μπορεί να παραγγείλει τον εισαγγελέα να απόσχει οριστικά από την ποινική δίωξη του μάρτυρα αυτού.

Η ρύθμιση αυτή είναι εσφαλμένη γιατί σε πολύ πρώιμο στάδιο κρίνεται ότι όσα αναφέρει ο μάρτυρας δημοσίου συμφέροντος είναι αληθή. Ορθότερο είναι η δίωξη και η παραγραφή να αναστέλλονται μέχρις ότου κριθούν αμετάκλητα τα εγκλήματα που κατήγγειλε αυτός ο μάρτυρας. Διαφορετικά γνωρίζοντας κάποιος ότι χαρακτηριζόμενος ως μάρτυρας δημοσίου συμφέροντος

ουσιαστικά είναι ποινικά ανέλεγκτος θα εισφέρει στην ποινική διαδικασία ότι νομίζει ή ότι του υπέδειξαν αδιαφορώντας για την τιμή και την υπόληψη των καταγγελλομένων προσώπων, που μπορεί να κατέχουν και υψηλές θέσεις σε όλο τον κρατικό μηχανισμό.

Άρθρο 48: Εισάγεται ο θεσμός της **εφάπαξ προσωρινής αποχής από την δίωξη με όρους για πλημμελήματα** που απειλούνται με φυλάκιση μέχρι τρία έτη από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών χωρίς παρεμβολή του εισαγγελέα εφετών, αλλά με την σύμφωνη γνώμη του πρωτοδίκη που έχει ορίσει ο ΠΠ. Με τον θεσμό αυτό ο εισαγγελέας θέτει διάφορους όρους στον κατηγορούμενο, κυρίως ικανοποίησης του παθόντα, που όταν τηρηθούν αυτός απέχει οριστικά από την ποινική δίωξη. Αν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη η αρμοδιότητα αυτά μεταφέρεται στο δικαστήριο που παύει οριστικά την ποινική δίωξη. Η ίδια διαδικασία ισχύει και **για τα πλημμελήματα** των α. 256, 258 ΠΚ, του Ν. 2803/2000 (προστασία συμφερόντων ΕΕ), 2960/2001 (λαθρεμπορία), Ν. 3691/2008 (νομιμοποίηση - ήδη Ν. 4557/2018) και Ν. 4174/2013 (φοροδιαφυγή). Η ρύθμιση αυτή είναι θετική και θα οδηγήσει με πρωτοβουλία του εισαγγελέα στην ειρήνευση των αντιδικούντων σε σοβαρά πλημμελήματα και στην αποσυμφόρηση των πινακίων των δικαστηρίων.

Άρθρο 49: Εισάγεται ο θεσμός της **προσωρινής αποχής από την δίωξη για τα κακούργηματα** των 256, 258 ΠΚ του Ν. 2803/2000 (προστασία συμφερόντων ΕΕ), 2960/2001 (λαθρεμπορία), Ν. 3691/2008 (νομιμοποίηση - ήδη Ν. 4557/2018) και Ν. 4174/2013 (φοροδιαφυγή) από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, **χωρίς παρεμβολή του εισαγγελέα εφετών**, αλλά με την σύμφωνη γνώμη του ειδικά οριζόμενου γι' αυτό πρωτοδίκη από τον ΠΠ. Κριτήριο για την αποχή αυτή είναι να δοθεί χρόνος στον δράστη για να προβεί στην αποκατάσταση της ζημιάς και την ικανοποίηση του παθόντα. Σε περίπτωση που ο δράστης τηρήσει τους όρους αυτούς τότε ο εισαγγελέας με διάταξή του απέχει οριστικά από την ποινική δίωξη υπό τον όρο ότι ο δράστης δεν θα τελέσει εντός τριετίας ομοειδές κακούργημα ή πλημμέλημα για το οποίο θα καταδικαστεί αμετάκλητα.

Η ρύθμιση αυτή δείχνει υπερβολική επιείκεια στους δράστες σοβαρών κακούργημάτων και στην πράξη ουσιαστικά θα παραμείνει γράμμα κενό αφού ακόμα και στα ακροατήρια που εκδικάζουν τα παραπάνω εγκλήματα σπάνια υπάρχει πλήρης αποκατάσταση της ζημιάς που προκλήθηκε. Κατά την γνώμη μου η αποκατάσταση της ζημιάς πρέπει να κρίνεται μόνο στο ακροατήριο με υποχρεωτική μείωση ποινής και πιθανή αναστολή.

Άρθρο 50: Εισάγεται ο θεσμός της **αποχής από την δίωξη πλημμελημάτων ή κακούργημάτων περιουσιακής φύσεως**, μετά από εντελή ικανοποίηση του παθόντα με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών και έγκριση του εισαγγελέα εφετών. Η τελευταία αυτή περίπτωση αποχής συνιστά στην ουσία της μεταφορά στον Κ.Π.Δ των προβλέψεων των άρθρων 384 και 406Α του ισχύοντος Π.Κ

Πολιτική αγωγή

Άρθρο 63: Η παράσταση πολιτικής αγωγής στο ποινικό δικαστήριο γίνεται πλέον μόνο για την υποστήριξη της κατηγορίας και όχι για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης ή για αποζημίωση, όπως γινόταν μέχρι σήμερα. Νομιμοποιείται να παραστεί για την υποστήριξη της κατηγορίας εκείνος ο οποίος κατά τον Αστικό Κώδικα δικαιούται σε αποζημίωση και αποκατάσταση ή σε χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης. Πρέπει το δικαίωμα για το οποίο γίνεται η παράσταση να μην έχει αποσβεστεί κατά την δήλωση, ενώ αν αποσβεστεί **μετά** την δήλωση η παράσταση συνεχίζεται (α. 65). Αν έχει αποσβεστεί κατά την δήλωση της παράστασης για υποστήριξη της κατηγορίας δεν προκαλείται απόλυτη ακυρότητα, εκτός και αν αυτή προταθεί. Το τελευταίο προκύπτει από την νομολογία που δέχεται ότι απόλυτη ακυρότητα που εξετάζεται αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο η παράσταση πολιτικής αγωγής από μη αμέσως παθόντα από το έγκλημα που εκδικάζεται. Αντίθετα η παράσταση όταν έχει παραγραφεί το σχετικό δικαίωμα δεν ερευνάται αυτεπάγγελτα αλλά μόνο μετά ένσταση.

Η ρύθμιση είναι ορθή αφού κατά κανόνα οι απαιτήσεις των παθόντων καθορίζονται από τα πολιτικά δικαστή-

ρια, ενώ θα παύσει η γνωστή αντιδικία για επιφύλαξη κάποιου μικρού ποσού ώστε να εισαχθεί στο ποινικό δικαστήριο με την μορφή της πολιτικής αγωγής.

Καθ' ύλη αρμοδιότητα

Άρθρο 110-111: Στα άρθρα αυτά ορίζεται η καθ' ύλη αρμοδιότητα του Τριμελούς και του Μονομελούς Εφετείου. Το Μονομελές Εφετείο ουσιαστικά καταργείται και είναι αρμόδιο πλέον μόνο για όσα ορίζουν τα άρθρα 301 και 303 του ΚΠΔ, δηλαδή: **α)** για την επιβολή ποινής μετά την ποινική συνδιαλλαγή μέχρι την τυπική περάτωση της ανάκρισης για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας αυτά που προβλέπονται από τους του Ν. 2803/2000 (προστασία συμφερόντων ΕΕ), 2960/2001 (λαθρεμπορία), Ν. 3691/2008 (νομιμοποίηση - ήδη Ν, 4557/2018) και Ν. 4174/2013 (φοροδιαφυγή) -α. 301 και **β)** για την επιβολή ποινής μετά την ποινική συνδιαλλαγή από την τυπική περάτωση της ανάκρισης μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας (α. 303).

Με το σχέδιο ουσιαστικά τα κακούργηματα, εκτός από αυτά που υπάγονται στο ΜΟΔ, υπάγονται πλέον στην καθ' ύλη αρμοδιότητα του ΤΕ. Αυτό παράλληλα εκδικάζει: **α)** τις εφέσεις κατά των ΤΠ **β)** τα πλημμελήματα των προσώπων ιδιάζουσας δωσιδικίας.

Η ουσιαστική κατάργηση του ΜΕ πιστεύω ότι είναι εσφαλμένη γιατί ο θεσμός αυτός λειτούργησε με μεγάλη επιτυχία και συνέβαλε τα μέγιστα στην επιτάχυνση απονομής της δικαιοσύνης. Κάθε ΜΕ εκδικάζει στην ουσία τους κατά μέσο όρο 15 υποθέσεις, ενώ το ΤΕ το πολύ 5 γιατί στα πινάκια ορίζονται κατά κανόνα στην αρχή πολύπλοκες υποθέσεις. Ο δικαστής του Μονομελούς Εφετείου (εφέτης) αναλαμβάνει αυξημένες ευθύνες και γίνεται περισσότερο προσεκτικός και υπεύθυνος έχοντας και σημαντική δικαστική εμπειρία. Αντίθετα στα Τριμελή Εφετεία εκτός του Προέδρου και του Εισαγγελέα που κατά κανόνα γνωρίζουν και έχουν μελετήσει τις υποθέσεις που θα εκδικάσουν οι λοιποί δικαστές είναι σχεδόν πάντοτε ανημέρωτοι και γι' αυτό πριν ανέβουν στην έδρα ρωτούν μόνιμα «είναι βαρύ το πινάκιο σήμερα;».

Προσωρινή κράτηση

Άρθρο 282 και επ. : Με το άρθρο αυτό ρυθμίζονται αναλυτικά οι όροι επιβολής προσωρινής κρατήσεως και περιοριστικών όρων ενώ στο ένταλμα συλλήψεως πρέπει να αναφέρονται αναλυτικά συγκεκριμένα περιστατικά με βάση τα οποία ο κατηγορούμενος έχει σχεδιάσει την φυγή του ή την τέλεση άλλων σοβαρών εγκλημάτων. Παράλληλα καταργήθηκαν όλες τις προσθήκες που είχαν γίνει τα τελευταία χρόνια στο άρθρο 282 Κ.Π.Δ, οι οποίες δεν επέτρεπαν την επιβολή περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση ή προσωρινής κράτησης σε άτομα με συγκεκριμένα ποσοστά αναπηρίας, οι οποίες είχαν δώσει αφορμή για κακόβουλα σχόλια, επιπλέον δε τα σχετικά πιστοποιητικά αναπηρίας αποτελούν αντικείμενο έντονης αμφισβήτησης και δικαστικής διερεύνησης που βρίσκεται σε εξέλιξη. Επίσης ρυθμίζεται αναλυτικά οι ο περιορισμός κατ' οίκον με ηλεκτρονική επιτήρηση και η διάρκειά του αντίστοιχα με την διάρκεια της προσωρινής κράτησης με δυνατότητα εξακολούθησης και παράτασης αυτής.

Ποινική Συνδιαλλαγή- Ποινική Διαπραγμάτευση

Άρθρο 301: Με το άρθρο αυτό εισάγεται ο **θεσμός της ποινικής συνδιαλλαγής μέχρι την τυπική περάτωση της ανάκρισης**, με την μορφή της αναμόρφωσης του ισχύοντος άρθρου 308 Β του ΚΠΔ. Στην διαδικασία αυτή μπορεί, **με αίτημα του κατηγορουμένου**, να υπαχθούν τα κακούργηματα: **α)** των άρθρων 216 και 242 του ποινικού κώδικα τα οποία, τελούνται χωρίς βία ή απειλή, και στρέφονται κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας **β)** του Ν. 1599/1986 (ψευδής υπεύθυνη δήλωση) **γ)** του Ν 2803/2000 (κοινοτική απάτη), **δ)** του Ν 2960/2001 (περί τελωνειακού κώδικα), **ε)** του Ν 4557/2018 (νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες) και **στ)** του Ν 4174/2013 (κακούργηματα φοροδιαφυγής). Στην παράγραφο 3 του άρθρου 301 ορίζεται ότι στο περιεχόμενο του πρακτικού συνδιαλλαγής, εκτός από την βεβαίωση της απόδοσης του πράγματος ή της εντελούς ικανοποίησης της ζημίας που αναφέρεται στην κατηγορία, συμπεριλαμβάνεται και η **απαραίτητη ομολογία του κατηγορουμένου** για την πράξη για την οποία κατηγορείται, έτσι ώστε να νομιμοποιείται η επιβολή ποινής

μετά από αυτή.

Δηλαδή απαραίτητα στοιχεία για την εφαρμογή του νέου αυτού θεσμού είναι το σχετικό αίτημα του κατηγορουμένου και η ομολογία του καθώς και η ικανοποίηση του παθόντα.

Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία της συνδιαλλαγής με σύνταξη σχετικού πρακτικού η υπόθεση εισάγεται από τον Εισαγγελέα Εφετών στο Μονομελές Εφετείο το οποίο κηρύσσει ένοχο τον κατηγορούμενο και του επιβάλλει ποινή μέχρι ένα έτος, ενώ όταν υπάρχουν επιβαρυντικές περιστάσεις του επιβάλλει ποινή μέχρι δύο έτη. Στις περιπτώσεις αυτές διατηρείται ο κακουργηματικός χαρακτήρας της πράξης, ενώ κατά της απόφασης χωρεί μόνο αναίρεση.

Άρθρο 302: Με το άρθρο αυτό εισάγεται ο θεσμός της **ποινικής συνδιαλλαγής μετά την τυπική περάτωση της ανάκρισης και μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας**, με αντίστοιχες προϋποθέσεις με την προηγούμενη διάταξη και αρμόδιο τον εισαγγελέα εφετών.

Η διαδικασία αυτή της συνδιαλλαγής: **α)** εφαρμόζεται στα εγκλήματα του προηγούμενου άρθρου και **β)** προϋποθέτει αίτημα του κατηγορουμένου και ομολογία αυτού καθώς και ικανοποίηση του παθόντα. Η αρμοδιότητα για τελική κρίση αν υπάρξει πρακτικό συνδιαλλαγής ανήκει στο δικαστήριο που έχει επιληφθεί της κατηγορίας, ενώ αν η υπόθεση δεν έχει εισαχθεί στο δικαστήριο η αρμοδιότητα ανήκει στο Μονομελές Εφετείο αφού τηρηθεί η διαδικασία του προηγούμενου άρθρου.

Άρθρο 303: Επίσης θεσπίζεται η **ποινική διαπραγμάτευση** μεταξύ εισαγγελέα και κατηγορουμένου, αντικείμενο της οποίας μπορεί μόνο να είναι η ομολογία ενοχής και το ύψος της επιβλητέας ποινής με την σύνταξη σχετικού πρακτικού διαπραγμάτευσης και κινείται μετά από αίτημα του κατηγορουμένου. Η διαδικασία αυτή: **α)** εφαρμόζεται σε όλα τα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα κακουργήματα και πλημμελήματα εκτός από αυτά που τιμωρούνται με ισόβια κάθειρξη, και τα κακουργήματα του άρθρου 187Α του ΠΚ (τρομοκρατικές πράξεις) και αυτά του 19ου κεφαλαίου του ΠΚ (εγκλήματα κατά της

γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής) και **β)** προϋποθέτει ότι η υπόθεση εκκρεμεί στην κυρία ανάκριση ή την προανάκριση. Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών για τα πλημμελήματα και εφετών για τα κακουργήματα θα αξιολογήσει πέραν της ομολογίας ενοχής τόσο την βαρύτητα του εγκλήματος και τις συνθήκες τελέσεως όσο και την προσωπικότητα του κατηγορουμένου. Μπορεί ο εισαγγελέας να μην ακολουθήσει την διαδικασία αυτή με βάση τις συνθήκες τέλεσης και την προσωπικότητα του κατηγορουμένου. Δεν γίνεται δεκτή με το σχέδιο η παραίτηση του Εισαγγελέα από την έγερση μιας ή περισσότερων κατηγοριών (charge bargaining) επειδή στο δικό μας σύστημα ο εισαγγελέας δεν έχει την δυνατότητα να διαθέτει την ποινική δίωξη προσθέτοντας ή αφαιρώντας κατηγορίες.

Στην παράγραφο 4 του σχετικού άρθρου 303, το πλαίσιο ποινής εντός του οποίου μπορεί να κινηθεί η προσυμφωνημένη μείωση της ποινής, διαμορφώνεται σε χαμηλότερα επίπεδα από εκείνα που προβλέπονται σε περίπτωση αναγνώρισης ελαφρυντικών περιστάσεων, προκειμένου η διαδικασία αυτή να γίνει ελκυστική για τον κατηγορούμενο. Η προτεινόμενη ποινή είναι: **α)** φυλάκιση μέχρι πέντε έτη για κακουργήματα που τιμωρούνται με κάθειρξη μέχρι δέκα έτη **β)** φυλάκιση μέχρι επτά έτη για κακουργήματα που τιμωρούνται με κάθειρξη άνω των δέκα ετών και **γ)** φυλάκιση μέχρι δύο έτη για πλημμελήματα. Μάλιστα το δικαστήριο μπορεί να επιβάλλει και μικρότερη ποινή από αυτή που συμφωνήθηκε. Η ποινή για κακουργήματα που τιμωρούνται με πρόσκαιρη κάθειρξη δεν μπορεί να είναι κατώτερη των δύο ετών. Η ποινή επιβάλλεται από το Μονομελές Εφετείο στα κακουργήματα και το Μονομελές Πλημμελειοδικείο για τα πλημμελήματα.

Διαπραγμάτευση μπορεί να γίνει και στο ακροατήριο του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, πριν την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, μετά από αίτημα του κατηγορουμένου με τον εισαγγελέα της έδρας. Αν επιτευχθεί συμφωνία το ίδιο δικαστήριο επιβάλλει τις παραπάνω ποινές, ενώ αν δεν επιτευχθεί συμφωνία η διαδικασία συνεχίζεται κανονικά. Κατά της σχετικής απόφασης που θα εκδοθεί μετά το πρακτικό συνδιαλλαγής χωρεί αναίρεση.

Ποινική Διαταγή

Η έκδοση ποινικής διαταγής εισάγεται με τις διατάξεις των άρθρων **409 έως 416** για τα εγκλήματα αρμοδιότητας του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου (α. 114) προκειμένου να αποσυμφορηθούν τα πινάκιά του. Η διαδικασία αυτή κινείται από τον εισαγγελέα αν κρίνει ότι από το αποδεικτικό υλικό δεν πρέπει η υπόθεση να οδηγηθεί στο ακροατήριο. Αυτός ζητά από τον δικαστή του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου να καταδικάσει τον κατηγορούμενο σε Χρηματική Ποινή μειωμένη κατά τα 2/3 από την προβλεπόμενη ή φυλάκιση μέχρι τριών μηνών με αναστολή αυτής. Αν ο δικαστής συμφωνήσει επιβάλλει τις παραπάνω ποινές χωρίς κλήση ή παρουσία του κατηγορουμένου. Αν αυτός (δικαστής) δεν συμφωνήσει γιατί τα στοιχεία που προσκομίζει ο εισαγγελέας δεν είναι επαρκή για την ενοχή παραπέμπει την υπόθεση στην τακτική διαδικασία. Η απόφαση επιβολής ποινής με τη διαδικασία αυτή επιδίδεται στον κατηγορούμενο που έχει το δικαίωμα με προβάλλει αντιρρήσεις σε 15 ημέρες από την επίδοση στον γραμματέα του δικαστηρίου ή τον γραμματέα του ειρηνοδικείου που διαμένει. Κατά την δικάσιμο που θα οριστεί, δεν επιτρέπεται αναβολή, η διαδικασία διεξάγεται κανονικά και επιβάλλεται η προβλεπόμενη ποινή, χωρίς δέσμευση από την απαγόρευση χειροτερεύσεως, δηλαδή μπορεί να επιβληθεί ποινή μεγαλύτερη αυτής που επιβλήθηκε με την ποινική διαταγή. Η μη προβολή αντιρρήσεων καθιστά την απόφαση που εκδόθηκε στα πλαίσια του θεσμού αυτού της ποινικής διαταγής εκτελεστή χωρίς δικαίωμα ασκήσεως κατ' αυτής εφέσεως ή αναιρέσεως.

Η ποινική διαταγή προβλέπεται και εφαρμόζεται στην Γερμανία (παρ. 407-412 St.P.O) όπως επίσης στην Γαλλία (άρθρα 524, 525 C.P.P) την Ιταλία (άρθρα 459-464 (C.P.P) και την Δανία με την επιβολή μόνο οικονομικών κυρώσεων (χρηματικών ποινών ή προστίμων), ενώ στην Ολλανδία το πεδίο εφαρμογής της καταλαμβάνει ακόμη και εγκλήματα που τιμωρούνται με κάθειρξη μέχρι έξι ετών. Ο θεσμός αυτός μπορεί να οδηγήσει σε αποσυμφόρηση των πινάκων των δικαστηρίων αποτελώντας τον ποινικό μας συστήματος, που απειλείται με άμεση κατάρρευση.

Ειδική περάτωση της ανάκρισης

Άρθρο 309: Η παραπομπή στο ακροατήριο μετά από κυρία ανάκριση ορισμένων κακούργημάτων, π.χ. ναρκωτικά, φοροδιαφυγή ληστεία κ.τ.λ., με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα και του προέδρου εφετών εφαρμόζεται και στα συναφή με αυτά εγκλήματα εφόσον αυτά είναι **ήσσονος βαρύτητας** και όχι ανεξαρτήτως βαρύτητας που αναφέρει ο ισχύων ΚΠΔ. Η ρύθμιση αυτή είναι ορθή για να μην παρακάμπεται η φυσιολογική διαδικασία περάτωσης της κυρίας ανάκρισης μέσω του δικαστικού συμβουλίου.

Αυτές είναι κατά την κρίση μου οι βασικές μεταβολές στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης με το σχέδιο του ΚΠΔ. Το σχέδιο αυτό περιέχει πολλές και αξιόλογες θετικές και πρωτοποριακές ρυθμίσεις, ανάλογες άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Μπορεί να βοηθήσει στην επιτάχυνση της δικαιοσύνης που τόσο πολύ υστερεί στην χώρα.

Αυτοί που έχουν βασικό ρόλο στην εφαρμογή του και στην υλοποίηση των στόχων του είναι οι εισαγγελείς που αναβαθμίζονται με νέες σημαντικές αρμοδιότητες. Είναι ευκαιρία εμείς οι εισαγγελείς να φανούμε αντάξιοι του σπουδαίου ρόλου που μας επιφυλάσσει το σχέδιο του ΚΠΔ. Εύχομαι με την βοήθεια και των άλλων παραγόντων απονομής της ποινικής δικαιοσύνης να τα καταφέρουμε, χωρίς να απαιτούμε πάντοτε τροποποιήσεις του ΚΠΔ και γενναίες αυξήσεις θέσεων .

IV. ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΚ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΠΔ

του Ιωάννη Χαμηλοθώρη, Προέδρου της Εταιρίας Δικαστικών Μελετών, Δρεοπαγίτη ε.τ.

Η συνεδρίαση της Εταιρίας Δικαστικών Μελετών, που έλαβε χώρα στις 11.4.2019, αφιερώθηκε στα υφιστάμενα τότε σχέδια του νέου Ποινικού Κώδικα και του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Εισηγητής επί του σχεδίου του νέου Ποινικού Κώδικα υπήρξε ο ομότιμος Καθηγητής Ποινικού Δικαίου του ΕΚΠΑ Λεωνίδα Κοτσαλής και επί του σχεδίου του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου Αθανάσιος Κατσιρωδής. Από τις αναπτύξεις των εισηγητών και τη συζήτηση που επακολούθησε αναδείχθηκαν οι καίριες προτάσεις των σχεδίων (ορισμένες από τις νέες προτάσεις συγκέντρωσαν αρνητικά σχόλια και κάποιες θετικά), από τις οποίες είναι κατ' εξοχήν άξιες ιδιαίτερης επισήμανσης οι ακόλουθες:

I. Ποινικός Κώδικας

1. Το άρθρο 79, που αναφέρεται στην επιμέτρηση της ποινής, καθίσταται, όπως αναδιατυπώνεται και συμπληρώνεται με σχοινοτενείς διατυπώσεις, πρακτικά δύσχρηστο. Θετική κρίνεται η ειδική μνεία στο άρθρο αυτό της αιτιολόγησης της επιμέτρησης.
2. Οι διατάξεις για την πλάνη, την απόπειρα (εξάλειψη απρόσφορης απόπειρας), τη συμμετοχή (εξάλειψη της διάκρισης άμεσης και απλής συνέργειας), τη σύγκρουση καθηκόντων, ως λόγο αποκλεισμού του καταλογισμού, την άμυνα και την κατάσταση ανάγκης, ως λόγους άρσης του άδικου χαρακτήρα των εκ του αποτελέσματος εγκλημάτων χρειάζονται επανεξέταση.
3. Διατυπώθηκαν ισχυρές επιφυλάξεις σε σχέση με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις για το ύψος της κάθειρξης, για τις ευεργετικές διατάξεις, οι οποίες οδηγούν σε διεύρυνση της απόστασης μεταξύ των επιβαλλόμενων και εκτιόμενων ποινών, για τη μείωση της ποινής σε πολυπρόσωπες ανθρωποκτονίες από αμέλεια (μέχρι 6 έτη).
4. Είναι λανθασμένη η προτεινόμενη ρύθμιση για την επιβολή, ως ποινής, της παροχής κοινωνικής εργασίας, εφόσον στη χώρα μας δεν υπάρχουν οι υποδομές για να λειτουργήσει αποτελεσματικά και χωρίς περιθώρια καταχρήσεων ένα τέτοιο μέτρο.
5. Από την ενότητα των άρθρων 134 και επ., που αναφέρονται στο ειδικό μέρος, επισημαίνονται ως λανθασμένες αρκετές ρυθμίσεις και ιδίως εκείνες που αναφέρονται στην αυτεπάγγελτη ή μη δίωξη των οικονομικών

εγκλημάτων, στην ένταξη αρκετών από τα εγκλήματα αυτά στην κατηγορία των πλημμελημάτων, στην παύση της ποινικής δίωξης λόγω πλήρους αποκατάστασης σε περίπτωση κλοπής, στην αντιμετώπιση της εγκληματικής οργάνωσης και της κατοχής εκρηκτικών υλών, στον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής των υπηρεσιακών εγκλημάτων (κατάργηση του άρθρ. 263Α Π.Κ.).

II. Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

1. Προβληματική εμφανίζεται η κατάργηση των πταιματοδικείων, ως ποινικών δικαστηρίων και των πταισμάτων ως ποινικών αδικημάτων, ενόψει του ότι υπάρχει κίνδυνος να πολλαπλασιαστούν οι σχετικές παραβάσεις, αφού μάλιστα δεν υφίσταται παράλληλα πρόβλεψη για θεσμοθέτηση προς κάλυψη του κενού αντίστοιχων διοικητικών παραβάσεων και των οργάνων επιβολής αυτών.
2. Η μεταφορά στον ΚΠΔ των θεσμών του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος και του Εισαγγελέα Διαφθοράς δεν κρίνεται ορθή. Θα πρέπει πρωτίστως να σημειωθεί ότι οι αρμοδιότητες των δύο θεσμών κατά κανόνα επικαλύπτονται, αφού η διαφθορά και το οικονομικό έγκλημα κινούνται συνήθως παράλληλα. Περαιτέρω η συγκεκριμένη διάσπαση της εισαγγελίας δείχνει έλλειψη εμπιστοσύνης στους εισαγγελείς του πρώτου βαθμού, που κρίνονται ικανοί να χειριστούν υποθέσεις βαριάς εγκληματικότητας (ανθρωποκτονίες, εγκληματικές οργανώσεις, διακίνηση ναρκωτικών κ.τ.λ.), όχι όμως και εγκλήματα διαφθοράς ή φοροδιαφυγής. Προκρίνεται η λύση να δημιουργηθούν αντίστοιχα τμήματα στις μεγάλες εισαγγελίες και επικουρικά να γίνει συγχώνευση των δύο αυτών τμημάτων σε ένα θεσμό με αυξημένη σύνθεση.
3. Ο εισαγόμενος θεσμός της αποχής από την ποινική δίωξη των μαρτύρων δημόσιου συμφέροντος (για τα εγκλήματα των άρθρων 229, 363 ΠΚ, παραβίασης υπηρεσιακού απορρήτου και παραβίασης προσωπικών δεδομένων) από τον αρμόδιο εισαγγελέα μετά από έγκριση του αρμόδιου αντεισαγγελέα του ΑΠ, είναι εσφαλμένος. Πρωτίστως διότι σε πολύ πρώιμο στάδιο κρίνεται ότι τα αναφερόμενα από το μάρτυρα δημόσιου συμφέροντος είναι αληθή. Ορθότερο είναι η δίωξη

και η παραγραφή να αναστέλλονται μέχρις ότου κριθούν αμετάκλητα τα εγκλήματα που κατήγγειλε αυτός ο μάρτυρας.

4. Αναφορικά με τις ρυθμίσεις, ως προς την καθ' ύλη αρμοδιότητα, κρίνεται εσφαλμένη η κατάργηση του Μονομελούς Εφετείου, το οποίο μέχρι τώρα λειτουργήσε με μεγάλη επιτυχία και συνέβαλε σε πολύ μεγάλο βαθμό στην επιτάχυνση της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

5. Εισάγεται ο θεσμός της ποινικής διαπραγμάτευσης μεταξύ εισαγγελέα και κατηγορουμένου, αντικείμενο της οποίας μπορεί να είναι μόνο η ομολογία ενοχής και το ύψος της επιβλητέας ποινής με σύνταξη σχετικού πρακτικού διαπραγμάτευσης. Στην ποινική διαπραγμάτευση υπόκεινται όλα τα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα πλημμελήματα και όλα τα κακουργήματα που τιμωρούνται με ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης.

Ο θεσμός αυτός αντιμετωπίζεται καταρχήν θετικά. Θα πρέπει όμως, σε σχέση με τα κακουργήματα, να περιοριστεί μόνο σε εκείνα τα κακουργήματα που τιμωρούνται με κάθειρξη μέχρι δέκα έτη.

V. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ Χ. ΠΑΞΙΝΟΥ, ΠΡ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΚΩΔΙΚΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

(Η συνομιλία έγινε με τον Καθηγητή κ. Νέστορα Κουράκη)

Αθήνα, 13 Ιουνίου 2019

1. Με τον νέο Ποινικού Κώδικα καταργείται ο θεσμός της μετατροπής και, από την άλλη πλευρά, η κοινωφελής εργασία καθιερώνεται ως κύρια δημόσια ποινή. Πιστεύ-

ετε ότι υπάρχουν στην Ελλάδα οι υποδομές για μια τόσο ριζική αλλαγή σε σχέση με την καθημερινή εγκληματικότητα επιπέδου πλημμελημάτων;

Ο θεσμός της μετατροπής της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε χρηματική υπήρξε αναμφίβολα πετυχημένος, και μάλιστα πολλαπλά. Πρώτον, αντιμετώπισε το πρόβλημα του πληθωρισμού του σωφρονιστικού πληθυσμού. Δεύτερον, επιτέλεσε επαρκή ειδικοπροληπτική λειτουργία, καθώς πλείστοι κατηγορούμενοι περισσότερο εκλαμβάνουν ως δεινό την καταβολή ενός σημαντικού χρηματικού ποσού, παρά την επιβολή μίας ποινής φυλάκισης, ιδίως οσάκις η τελευταία πρακτικώς δεν εκτίεται. Τρίτον, απεγκλώβισε τους δικαστικούς λειτουργούς από διλήμματα, επί της ενδεχόμενης στερήσεως της ελευθερίας ενός κατηγορουμένου. Και τέταρτον, συνέβαλλε και στην οικονομία της χώρας, καθώς οι μετατρέψιμες ποινές, στην ποινική πράξη, στην συντριπτική τους πλειοψηφία καταβάλλονται. Ο νέος ΠΚ αντικαθιστά, κατ' ουσίαν, για τα σοβαρά πλημμελήματα τη μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε χρηματική, από το νέο θεσμό της κοινωφελούς εργασίας. Ενόψει των πλεονεκτημάτων που προανέφερα, εκτιμώ ότι η μετατροπή θα πρέπει να μην αντικατασταθεί. Άλλωστε δεν είμαι καθόλου βέβαιος ούτε για την ύπαρξη επαρκών υποδομών, στο δημόσιο τομέα, ώστε να απορροφήσουν τέτοιο αριθμό καταδικασθέντων σε κοινωφελή εργασία, ούτε για τον εάν ο εν λόγω θεσμός θα μπορεί να επιτελέσει επαρκώς την ειδικοπροληπτική λειτουργία που πρέπει να έχει η κάθε ποινή.

2. Για πολλά από τα οικονομικά εγκλήματα προβλέπεται ότι διώκονται μόνον έπειτα από μήνυση (έγκληση) και ότι όσοι δράστες τέτοιων εγκλημάτων αποκαθιστούν τη ζημιά εγκαίρως αποφεύγουν την προφυλάκιση (προσωρινή κράτηση) ή και έχουν ευνοϊκότερη αντιμετώπιση στην περαιτέρω ποινική διαδικασία. Πολλοί έχουν εκφράσει την άποψη ότι με τέτοιες ρυθμίσεις τα οικονομικά εγκλήματα καθίστανται οιοσδήποτε αστικά αδικήματα και ότι αποδυναμώνεται έτσι η αποτρεπτική δύναμη της απειλούμενης ποινής, καθώς ενδέχεται να επικρατήσει στον κόσμο η νοοτροπία «και να με πιάσουν, τα επιστρέφω και γλυτώνω». Θεωρείτε ότι θα μπορούσαν να τεθούν κάποιες αξιόπιστες ασφαλιστικές δικλίδες,

ώστε αυτός ο θεσμός της «συνδιαλλαγής» να ευδοκιμήσει και στην Ελλάδα χωρίς να αυξηθούν άλλο τα οικονομικά εγκλήματα;

Το ερώτημα έχει δύο σκέλη. Ως προς την αναγκαιότητα υποβολής εγκλήσεως για την άσκηση ποινικής δίωξης για οικονομικά και περιουσιακά εγκλήματα, θεωρώ ότι υπήρχε, πράγματι, για κάποια από αυτά, ιδίως για την κλοπή, πρόβλημα. Είναι τέτοια η απαξία της συγκεκριμένης πράξης, ώστε ο ποινικός κολασμός τους να μην μπορεί να συναρτάται με την ιδιωτική βούληση. Σκεφτείτε λ.χ. μια διάρρηξη, όπου ο δράστης είναι οπλισμένος, αλλά τελικά δεν κάνει χρήση του όπλου του, διότι οι ένοικοι του σπιτιού λείπουν. Ουσιαστικώς, η πράξη του βρίσκεται ένα βήμα πριν την ανθρωποκτονία. Στο αρχικό σχέδιο του ΠΚ, και η πράξη αυτή διωκόταν κατόπιν εγκλήσεως. Ήδη ο νέος ΠΚ υιοθέτησε τη σχετική κριτική εν μέρει. Έτσι η κλοπή, η κακουργηματική απιστία, και όλα τα περιουσιακά εγκλήματα που στρέφονται κατά του Δημοσίου και των Ν.Π.Δ.Δ. διώκονται αυτεπάγγελτα, και μόνον στην κλοπή μπορεί ο παθών να δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη του δράστη, οπότε ο Εισαγγελέας απέχει από αυτήν. Η άποψή μου είναι πως αυτή η λύση τούτη, της δυνατότητας αποχής του Εισαγγελέα από τη ποινική δίωξη ύστερα από δήλωση του παθόντος, θα μπορούσε να προβλεφθεί για το σύνολο των αδικημάτων κατά της περιουσίας και ιδιοκτησίας.

Αντίθετα, ως προς το δεύτερο σκέλος, η αποκατάσταση του παθόντος, ως εναλλακτικός τρόπος περαιώσης της ποινικής διαδικασίας με ευνοϊκή αντιμετώπιση του δράστη, συνιστά μια πραγματικότητα σε διεθνές επίπεδο, και συναντάται σε όλες τις έννομες τάξεις. Τα πλεονεκτήματά της είναι γνωστά: Οικονομία δικαστικής ύλης, ικανοποίηση του ζημιωθέντος, γενναιοψυχία της πολιτείας απέναντι στο δράστη κλπ. Άλλωστε και στην Ελλάδα, ακόμη και πριν τη θέση σε ισχύ τέτοιων διατάξεων, η ποινική πράξη είχε διαμορφώσει ανάλογες πρακτικές, το γνωστό «Τα έχουμε βρει κ. Πρόεδρε, δεν είχε δόλο ο κατηγορούμενος», όπου μέσα από μια παρωδία δίκης τα ίδια τα ποινικά δικαστήρια επικύρωναν κατ' ουσίαν μια πλάγια συμφωνία θύτη και θύματος. Κατά συνέπεια, σχετικά με το ζήτημα τούτο, εκτιμώ πως το σχέδιο κινείται στη σωστή κατεύθυνση. Επίσης τα άρθρα 301 επ. νέου

ΚΠΔ, περί ποινικής συνδιαλλαγής και ποινικής διαπραγμάτευσης, προβλέπουν μια οριοθετημένη διαδικασία για τη συναινετική περαίωση της ποινικής δίκης, με επαρκείς ασφαλιστικές δικλείδες. Περαιτέρω αυστηροποίηση των δικονομικών προϋποθέσεων των ως άνω θεσμών θα τους καθιστούσε δυσχερώς εφαρμόσιμους, μη ελκυστικούς στους εμπλεκόμενους διαδίκους, και εντέλει θα οδηγούσε σε αχρησία τους.

3. Σε ορισμένα εγκλήματα κρίσιμα για την ευνομία μιας χώρας, όπως η σύσταση και διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης, η κατοχή εκρηκτικών (μολότοφ), κ.λπ., προβλέπονται ρυθμίσεις ευνοϊκότερες από αυτές που ισχύουν σήμερα. Εκτιμάτε ότι οι προβλεπόμενες στο νέο ΠΚ ρυθμίσεις, αυτοτελώς κρινόμενες, θα συμβάλουν σε μια κοινωνία με λιγότερους πολιτικούς κραδασμούς και αντιπαραθέσεις, ή, αντίθετα, σε μια επιδείνωση της υπάρχουσας ανομίας;

Το συγκεκριμένο ερώτημα έχει έντονη πολιτική χροιά. Προσωπικά θεωρώ ότι παραβατικές συμπεριφορές που έχουν ιδεολογική και κοινωνική αφετηρία πηγάζουν από την έλλειψη παιδείας, και από τη γενικότερη κρίση που μαστίζει την κοινωνία μας όχι μόνον οικονομικά αλλά και, πρωτίστως, ηθικά. Συνεπώς η άποψή μου είναι πως η ενίσχυση, ή ανάστροφα η κάμψη, του ποινικού κολασμού τέτοιων πράξεων ελάχιστα θα τις επηρεάσει. Όσο συντηρούμε μια κοινωνία χωρίς πραγματικές αξίες, πάντα κάποιοι θα διαμαρτύρονται άτασλα για αυτό, ακόμη και κατά παράβαση του Νόμου.

4. Υπάρχουν ενστάσεις ότι στον νέο Ποινικό Κώδικα δεν έχουν συμπεριληφθεί ρυθμίσεις για νέες μορφές εγκληματικότητας, όπως η κλοπή ταυτότητας και η φθορά ηλεκτρονικών δεδομένων (κυρίως της distributed Denial of Services). Γενικότερα, έχετε τη γνώμη ότι το Σχέδιο αντιμετωπίζει ικανοποιητικά το έγκλημα στη σύγχρονη Ελλάδα ως προς τις σύγχρονες εκφάνσεις του;

Το ηλεκτρονικό έγκλημα εξελίσσεται με τέτοια ταχύτητα, ώστε ο κάθε νομοθέτης δίνει πραγματικό αγώνα για να το προλάβει. Για τα ζητήματα που θέτετε, πράγματι θα μπορούσε να υπάρξει ειδική πρόβλεψη. Από την άλλη,

ο νέος ΠΚ περιλαμβάνει νέες διατάξεις για τέτοια αδικήματα, όπως τα νέα άρθρα 292 Β, Γ, Δ και Ε. Συνεπώς μπορούμε να μιλήσουμε για πρόοδο που, όμως, χρήζει επικαιροποίησης.

5. Στον νέο Ποινικό Κώδικα περιλαμβάνονται ρυθμίσεις με ασαφές περιεχόμενο, όπως, για τις τρομοκρατικές πράξεις (ά. 187Α του νέου ΠΚ), «να προκαλείται σοβαρός κίνδυνος για τη χώρα». Το ερώτημα εδώ είναι εάν σε νομοτεχνικό επίπεδο διασφαλίζονται με τέτοιες ρυθμίσεις οι ελευθερίες των πολιτών και ιδίως η λεγόμενη «ασφάλεια δικαίου», δηλ. το να γνωρίζουν οι πολίτες εκ των προτέρων τι ποινικές συνέπειες μπορεί να συνεπιφέρει μια ενέργειά τους.

Η χρήση αόριστων νομικών εννοιών σε ένα ποινικό νομοθέτημα πάντοτε προκαλεί ζητήματα ερμηνείας. Το συγκεκριμένο παράδειγμα της τρομοκρατίας που θέτετε είναι πράγματι ένα από αυτά, αλλά εκτιμώ πως δεν τυγχάνει το σημαντικότερο, αφού πρόδηλα θα αφορά σε ένα περιορισμένο αριθμό ακραίων αξιόποινων πράξεων. Πρόκειται για χαρακτηριστική περίπτωση διατάξεως, όπου η στάση της νομολογίας θα είναι καταλυτική. Ανάστροφα όμως, ορθώς το σχέδιο κατήργησε την επιβαρυντική περίπτωση της κατά συνήθεια τέλεσης ενός αδικήματος, που αποτελούσε την αόριστη νομική έννοια με την μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης στη ποινική πράξη, και τα μεγαλύτερα ερμηνευτικά ζητήματα.

VI. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ

της Φωτεινής Μηλιώνη, Δ.Ν., Δ/ντριας ΝΠΙΔ ΕΠΑ-ΝΟΔΟΣ

Το σχέδιο του νέου Ποινικού Κώδικα το οποίο είναι υπό συζήτηση έρχεται σε μία δύσκολη κοινωνικο-οικονομική συνθήκη. Η τελευταία οικονομική κρίση που βίωσε η χώρα μας δοκίμασε τις ανθρώπινες αντοχές και ανο-

χές. Τα οικονομικά προβλήματα είχαν ως αποτέλεσμα την συρρίκνωση της κοινωνικής πολιτικής, την δοκιμασία θεσμών και διαδικασιών, την αμφισβήτηση του κράτους δικαίου.

Εκτός από τα δυσμενή οικονομικά προβλήματα η κρίση προκάλεσε επίσης σωρεία προσωπικών δυσκολιών που σε πολλές περιπτώσεις διατάραξαν διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις. Σε άλλες ακραίες περιπτώσεις αυτές οι δυσκολίες μετετράπησαν σε έκνομες συμπεριφορές, οι οποίες έθεσαν υπό αμφισβήτηση την έννοια της ασφάλειας και της κοινωνικής ειρήνης. Μολονότι η εγκληματικότητα στη δύσκολη αυτή συγκυρία δεν αυξήθηκε άλλαξε μορφή και ποιότητα.

Ο Ποινικός μας Κώδικας διαγράφει μία διαδρομή εξήντα και πλέον ετών. Στη διαδρομή αυτή πολλά δεδομένα άλλαξαν σε επίπεδο ποινικής και αντεγκληματικής πολιτικής και ο Ποινικός μας Κώδικας δέχθηκε πολλές αλλαγές και τροποποιήσεις για να ανταποκριθεί στα νέα αυτά δεδομένα. Οι αλλαγές αυτές με τη μορφή των τροποποιήσεων είχαν αποσπασματικό χαρακτήρα χωρίς ενιαία δομή και φιλοσοφία.

Προς μία συνολική αναμόρφωση κινήθηκαν πολλές απόπειρες αλλαγής του Ποινικού μας Κώδικα στο παρελθόν από πολλές επιτροπές όπως Ν. Ανδρουλάκη (2006), Χ. Μυλωνόπουλου (2008), Ι. Μανωλεδάκη (2010), Β. Μαρκή (2013) και Χ. Αργυρόπουλου. Αλλά όλες οι παραπάνω απόπειρες δεν κατέληξαν στην αλλαγή του Ποινικού μας Κώδικα. Ο Ποινικός Κώδικας ορίζοντας συμπεριφορές διαπλάθει και διαμορφώνει συνειδήσεις, οι οποίες θα απασχολήσουν στο μέλλον. Με αυτήν την έννοια αποτελεί ένα νομοθέτημα με προοπτική που θα αξιολογηθεί στο μέλλον. Σήμερα ο ποινικός κώδικας θα πρέπει να εναρμονίζεται στα διεθνή και ευρωπαϊκά δεδομένα αλλά και τα κοινωνικά δεδομένα όπως διαμορφώθηκαν στη χώρα μας.

Σε αυτή την κατεύθυνση το σχέδιο του ΠΚ με κύρια έμφαση τη γενική αποκλιμάκωση της ποινικής καταστολής εισηγείται μία σειρά θετικών ρυθμίσεων όπως κατάργηση εγκλημάτων, μείωση της ανώτατης προβλεπόμενης ποινής της πρόσκαιρης κάθειρξης, διεύρυνση της εφαρμογής των εναλλακτικών μέτρων, εφαρμογή των εναλλακτικών θεσμών της ποινικής διαπραγμάτευσης, διαμεσολάβησης και επανορθωτικής δικαιοσύνης.

Η κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων συνδέ-

εται άμεσα με την ποινική τους καταδίκη και την δι-
αδικασία του εγκλεισμού τους. Με αυτή την έννοια το
σχέδιο του ΠΚ άπτεται άμεσα ζητημάτων κοινωνικής
επανάταξης.

Εν πρώτοις και εκ προοιμίου το σχέδιο του ΠΚ προβλέ-
ποντας μικρότερες ποινές και περισσότερα εναλλακτι-
κά μέτρα συντελεί στην ομαλότερη κοινωνική ένταξη
των αποφυλακισμένων με δεδομένες τις δυσμενείς συ-
νέπειες του εγκλεισμού στην προσωπικότητα του κρα-
τούμενου.¹⁰

¹⁰ Βλ. σχετικά Χ. Μαυρίδης, Σ. Γκανά Δημουλέα, *Παρατηρήσεις στο
σχέδιο νόμου του ΠΚ και ΚΠΔ*,

[http://ende.gr/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%
B7%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%
83%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%
B9%CE%BF-%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%85-
%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BA-%CE%BA/](http://ende.gr/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%
B7%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%
83%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%
B9%CE%BF-%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%85-
%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BA-%CE%BA/),

Α. Κωνσταντινίδης, *Παρατηρήσεις στα σχέδια των κωδικών Ποινικού
Κώδικα και Ποινικής Δικονομίας* σε

[https://www.capital.gr/me-aporpsi/3353814/paratiriseis-sta-sxedia-
ton-kodikon-roinikou-kodika-kai-kodika-roinikis-dikonomias](https://www.capital.gr/me-aporpsi/3353814/paratiriseis-sta-sxedia-
ton-kodikon-roinikou-kodika-kai-kodika-roinikis-dikonomias),

Κ. Κοσμάτος, *Ποινικός Κώδικας υπό διαμόρφωση: Σκέψεις για μία
ορθολογικά ανάγνωση για το σχέδιο του νέου Π.Κ.*, σε *pelor.gr*,

Χ. Μυλωνόπουλος, *Παρατηρήσεις επί του σχεδίου του ποινικού κώδικα* σε

[https://www.dikastiko.gr/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CF-
%85%CF%83%CE%B7/%CF%87%CF%81%CE%AF%CF%
83%CF%84%CE%BF%CF%82-%CE%BC%CF%85%CE%BB
%CF%89%CE%BD%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE-
%BB%CE%BF%CF%82-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%
CF%84%CE%B7%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%
CF%82-%CE%B5/](https://www.dikastiko.gr/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CF-
%85%CF%83%CE%B7/%CF%87%CF%81%CE%AF%CF%
83%CF%84%CE%BF%CF%82-%CE%BC%CF%85%CE%BB
%CF%89%CE%BD%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE-
%BB%CE%BF%CF%82-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%
CF%84%CE%B7%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%
CF%82-%CE%B5/),

Χ. Νάστας, *Απόψεις επί των νέων σχεδίων Ποινικού Κώδικα
και Κώδικα Ποινικής Δικονομίας* σε [http://ende.gr/%CE%B1%
CF%80%CF%8C%CF%88%CE%B5%CE%B9%CF%82-
%CE%B5%CF%80%CE%AF-%CF%84%CF%89%CE%BD-
%CE%BD%CE%AD%CF%89%CE%BD-
%CF%83%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CF%89%CE%BD-
%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%
CF%8D/](http://ende.gr/%CE%B1%
CF%80%CF%8C%CF%88%CE%B5%CE%B9%CF%82-
%CE%B5%CF%80%CE%AF-%CF%84%CF%89%CE%BD-
%CE%BD%CE%AD%CF%89%CE%BD-
%CF%83%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CF%89%CE%BD-
%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%
CF%8D/)

Ι. Μάνδρου, *Κριτική για τον νέο Ποινικό Κώδικα από τους εισαγγεείς
- Κίνδυνος για μαζικές παραγραφές αδικημάτων* σε [http://www.kathimerini.gr/1015213/article/epikairothta/ellada/kritikh-gia-ton-neo-
poiniko-kwdika-apo-toys-eisaggeleis---kindynos-gia-mazikes-para-
grafes-adikhmatwn](http://www.kathimerini.gr/1015213/article/epikairothta/ellada/kritikh-gia-ton-neo-
poiniko-kwdika-apo-toys-eisaggeleis---kindynos-gia-mazikes-para-
grafes-adikhmatwn)

Κ. Παπαδάκη, *Το προσέδιο του νέου Ποινικού Κώδικα μία πρώτη
αναλυτική προσέγγιση από τον του δικηγόρο Κώστα Παπαδάκη*, σε [https://jailgoldendawn.com/2019/03/13/%CF%84%CE%BF-
%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%AD%
CE%B4%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-
%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%
BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CF%8E/](https://jailgoldendawn.com/2019/03/13/%CF%84%CE%BF-
%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%AD%
CE%B4%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-
%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%
BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CF%8E/)

Κ. Παπαδάκη, *Το προσέδιο του νέου Ποινικού Κώδικα μία πρώτη
αναλυτική προσέγγιση από τον του δικηγόρο Κώστα Παπαδάκη*, σε [https://jailgoldendawn.com/2019/03/13/%CF%84%CE%BF-
%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%AD%
CE%B4%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-
%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%
BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CF%8E/](https://jailgoldendawn.com/2019/03/13/%CF%84%CE%BF-
%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%AD%
CE%B4%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-
%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%
BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CF%8E/)

Κ. Παπαδάκη, *Το προσέδιο του νέου Ποινικού Κώδικα μία πρώτη
αναλυτική προσέγγιση από τον του δικηγόρο Κώστα Παπαδάκη*, σε [https://jailgoldendawn.com/2019/03/13/%CF%84%CE%BF-
%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%AD%
CE%B4%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-
%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%
BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CF%8E/](https://jailgoldendawn.com/2019/03/13/%CF%84%CE%BF-
%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%AD%
CE%B4%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-
%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%
BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CF%8E/)

<https://www.dikastiko.gr/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7/%CE%B7-%CE%AC%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%BD%CE%AD%CE%BF-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CF%8E/>

Η. Αναγνωστόπουλος, *Παρατηρήσεις επί του σχεδίου του Ποινικού
Κώδικα*, www.dikastiko.gr

Τις παρατηρήσεις τριών δικαστών, του Προέδρου και δύο μελών
της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων, επί των σχεδίων του νέου
Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, παρουσιάζει
το dikastiko.gr σε

<https://www.dikastiko.gr/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7/%CE%B7-%CE%AC%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%BD%CE%AD%CE%BF-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CF%8E/>

Ποινολόγιο. Το σχέδιο του Ποινικού Κώδικα εισάγει
ένα διαφορετικό ποινολόγιο εκσυγχρονισμένο, δίκαιο
και ορθολογικό με την ευχή να αποδειχθεί και αποτελε-
σματικό. Στη χώρα μας, μία χώρα με χαμηλή εγκλημα-
τικότητα, με βάση τον ισχύοντα Ποινικό Κώδικα είχαμε
1000 ισοβίτες ενώ σε άλλες χώρες μεγαλύτερες σε
πληθυσμό και με περισσότερη εγκληματικότητα όπως
στη Γερμανία οι ισοβίτες φθάνουν τους 140 !¹¹

Είναι γεγονός ότι οι μεγάλες αυτές ποινές στην εφαρ-
μογή τους κατέληγαν σε έναν μικρό πραγματικό χρόνο
έκτισης με αποτέλεσμα αφενός να «γλιστρούν» οι δρά-
στες ευκολότερα στην κοινωνία αφετέρου να συντηρεί-
ται ένα γενικότερο κοινωνικό αίσθημα περί χαλαρής
αντιμετώπισης και τιμώρησης της παρανομίας. Με αυτό
το σκεπτικό οι εξαιρετικά μεγάλες ποινές δεν είχαν κα-
νένα αποτέλεσμα.

Όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο καθ. Η. Αναγνω-
στόπουλος «το ισχύον καθεστώς είναι ανορθολογικό,
αναποτελεσματικό αλλά και άδικο. Απειλούνται - ονο-
μαστικά!- δρακόντειες ποινές (μη συγκρίσιμες με τον
Ευρωπαϊκό μέσον όρο), για τις οποίες όμως παρέχονται
γενναιοδωρες «εκπτώσεις» (επίσης μη συγκρίσιμες με
τον Ευρωπαϊκό μέσον όρο)...».¹²

¹¹ Κώστας Κοσμάτος, *Ποινικός Κώδικας υπό διαμόρφωση: Σκέψεις για
μία ορθολογικά ανάγνωση για το σχέδιο του νέου Π.Κ.*, σε *pelor.gr*

¹² Ηλίας Αναγνωστόπουλος, *Παρατηρήσεις επί του σχεδίου του
Ποινικού Κώδικα*, www.dikastiko.gr

Το προτεινόμενο σχέδιο του Ποινικού Κώδικα εισηγείται μεταρρυθμίσεις οι οποίες στις κύριες κατευθύνσεις τους συντελούν στη αποκλιμάκωση της ποινικής καταστολής με την αναθεώρηση του ποινικού μεγέθους και της τιμωρητικής βαρύτητας εγκληματικών πράξεων. Προκειμένου όμως αυτές οι θετικές προβλέψεις να έχουν ένα ανάλογο θετικό πρόσημο στην κοινωνική επανένταξη των αποφυλακιζομένων θα πρέπει να συσχετίζονται με την δικαστηριακή πρακτική και την σωφρονιστική μεταχείριση.

Ειδικότερα το σχέδιο του Ποινικού Κώδικα: α) καταργεί τα *παιίσματα* και ως εκ τούτου ένα σημαντικό μέρος επουσιωδών παρανόμων πράξεων, οι οποίες εντάσσονταν στη δικαστική πρακτική, β) προβλέπει για τα *πλημμελήματα* ως κύριες ποινές την χρηματική ποινή, την κοινωφελή εργασία και την φυλάκιση. Η φυλάκιση άνω των τριών ετών δεν αναστέλλεται ούτε μετατρέπεται αλλά εκτίεται υποχρεωτικά σε κατάσταση κράτησης. Μετά την έκτιση του 1/10 αυτής, ο καταδικασθείς μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο να μετατραπεί το υπόλοιπό της σε παροχή κοινωφελούς εργασίας. Το δικαστήριο δέχεται την αίτηση αυτή μόνον εάν δεν θεωρηθεί επικίνδυνος και γ) προβλέπει για τα *κακουργήματα* ως ποινές την πρόσκαιρη κάθειρξη (5-15 έτη) και για τα πιο βαριά εγκλήματα την ισόβια κάθειρξη με πραγματικά εκτιτέο χρόνο εντός του καταστήματος κράτησης διάστημα των 2/5. Στην περίπτωση των πολλαπλών ισοβίων προβλέπεται πραγματικά εκτιτέος χρόνος τα 25 χρόνια.

Στην ανωτέρω κλίμακα εγκλημάτων και ποινών προτείνεται μία «ενδιάμεση» κατηγορία η οποία θα έχει ως κριτήριο ζημία ή βλάβη ποσού 50.000/75.000 ευρώ.

Κοινωφελής εργασία. Σε όρους κοινωνικής επανένταξης η εφαρμογή του μέτρου της κοινωφελούς εργασίας έχει ένα ιδιαίτερα θετικό πρόσημο. Κατά το σχέδιο του Ποινικού Κώδικα προβλέπεται ευρύτερη εφαρμογή της κοινωφελούς εργασίας, η οποία πλέον καθίσταται αυτόνομη ποινή αλλά και ποινή κατά μετατροπή, όπως ίσχυε στο παρελθόν. Οι προβλέψεις του σχεδίου του Ποινικού Κώδικα για την κοινωφελή εργασία δημιουργούν τις προϋποθέσεις για μία διεύρυνση των υπηρεσιών της κοινωνικής επανένταξης και τη συγκρότηση αυτόνομου σώματος επίβλεψης της κοινωφελούς εργασίας.

Οι νέες αυτές προβλέψεις δεδομένο ότι θα αλλάξουν τον χάρτη της σωφρονιστικής πολιτικής, καθόσον εκτιμάται ότι ένα μεγάλο μέρος των ποινών θα εκτίεται σε ελευθερία, θα επηρεάσουν την καταστατική λειτουργία των υπηρεσιών του ΝΠΙΔ Επάνοδος που υποστηρίζει αποφυλακιζόμενους και αποφυλακισμένους δηλ. όσους εκτίουν ιδρυματικές ποινές. Με βάση τα προαναφερόμενα η αρμοδιότητα του ΝΠΙΔ Επάνοδος θα μπορούσε να επεκταθεί και για όσους εκτίουν ποινή κοινωφελούς εργασίας και να συμπεριληφθούν στην συμβουλευτική της κοινωνικής επανένταξης.

Κατ'οίκον έκτιση της ποινής. Το σχέδιο του Π.Κ προβλέπει στο άρθρο 105 «Έκτιση της ποινής στην κατοικία» την έκτιση της ποινής ή μέρος της ποινής στην κατοικία α) για τους υπερήλικες (όσους έχουν υπερβεί το 70ο έτος της ηλικίας τους) εκτός εάν το δικαστήριο, κρίνει, με ειδική αιτιολογία, ότι η έκτιση της ποινής σε Κατάστημα Κράτησης είναι απολύτως αναγκαία για να αποτραπεί από την τέλεση άλλων αντίστοιχης βαρύτητας εγκλημάτων, β) για τις μητέρες που έχουν την επιμέλεια ανήλικων τέκνων, τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει το όγδοο έτος της ηλικίας τους, γ) για ασθενείς που νοσούν από βαριές ασθένειες (όπως το σύνδρομο ανοσοποιητικής ανεπάρκειας τελικού σταδίου, από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια και υποβάλλονται σε αιμοκάθαρση κλπ). Σε αυτές τις περιπτώσεις το δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο μπορεί να επιβάλει κατάλληλους όρους όπως αυτοί που προβλέπονται στο αρ. 99 παρ. 2 περ. δ' έως στ', όροι οι οποίοι θα έπρεπε στις παραπάνω περιπτώσεις να είναι υποχρεωτικοί κυρίως δε η περ. στ. «συναντήσεις με επιμελητή κοινωνικής αρωγής» που θα έπρεπε να αντικατασταθεί με συναντήσεις με συμβούλους κοινωνικής επανένταξης περιλαμβάνοντας και τους συμβούλους του ΝΠΙΔ Επάνοδος.

Μητέρες κρατούμενες. Παρά το γεγονός ότι το σχέδιο του Ποινικού Κώδικα, κάνοντας την τομή, προβλέπει την κατ'οίκον έκτιση της ποινής για τις μητέρες που έχουν την επιμέλεια ανήλικων τέκνων, τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει το όγδοο έτος της ηλικίας τους θα μπορούσε να περιλαμβάνεται ρύθμιση με τη διεύρυνση της εφαρμογής αυτού του μέτρου για τις έγκυες γυναίκες και γυναίκες μητέρες κρατούμενες παιδιών

μεγαλύτερης ηλικίας των οποίων έχουν την επιμέλεια κατά τα προβλεπόμενα στους γνωστούς ως Κανόνες της Μπανγκόκ. Σύμφωνα με τη διεθνή νομοθεσία και τους Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για τη «Μεταχείριση των κρατούμενων γυναικών και τα μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα για τις γυναίκες δράστες» ή Κανόνες της Μπανγκόκ, η χρήση της κράτησης των γυναικών σε εγκυμοσύνη, των μητέρων που θηλάζουν και των μητέρων μικρών παιδιών θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως το έσχατο μέσο για εκείνες τις γυναίκες που καταδικάστηκαν για πολύ σοβαρά εγκλήματα και αποτελούν κίνδυνο για την κοινωνία και πάντα λαμβάνοντας υπ' όψιν το συμφέρον του παιδιού. Η χρήση μη στερητικών της ελευθερίας μέτρων ως εναλλακτική λύση στην κράτηση είναι σημαντική τόσο ως μέσο για τη μείωση του υπερπληθυσμού των φυλακών όσο και ως εργαλείο για τη διευκόλυνση της κοινωνικής επανένταξης των καταδικασθεισών γυναικών και, συνεπώς, για τη μείωση της υποτροπής σε εκ νέου παραβατική συμπεριφορά. Ορισμένες χώρες, όπως η Σουηδία, η Γερμανία, η Ολλανδία κάνουν ευρεία χρήση των εξωϊδρυματικών ποινών, όπως η απόλυση υπό όρους, η ηλεκτρονική επιτήρηση, η ημιελεύθερη δαβίωση, η επιβολή προστίμων, η κοινωνική εργασία. Όπου έχουν εφαρμοσθεί, παρατηρήθηκε μείωση του αριθμού των κρατούμενων γυναικών¹³. Ωστόσο, έρευνες δείχνουν ότι τέτοια θετικά αποτελέσματα προκύπτουν μόνο όταν η χρήση εναλλακτικών μεθόδων για την κράτηση αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής μεταρρυθμίσεων.

Επίσης το σχέδιο του Ποινικού Κώδικα δεν προβλέπει τον ευεργετικό υπολογισμό της ποινής που εκτίεται για την περίπτωση των κρατούμενων γυναικών οι οποίες είναι μητέρες, όπως ισχύει μέχρι σήμερα με βάση το ισχύον άρθρο 105 ΠΚ. Με βάση τα προαναφερόμενα η πρόβλεψη του ευεργετικού υπολογισμού της ποινής για τις κρατούμενες μητέρες που έχουν τα παιδιά μαζί τους στη φυλακή θα συνέβαλε σημαντικά στην υποστήριξη αυτών των γυναικών.

Ανήλικοι/ες - Νεαροί/ές κρατούμενοι/ες. Σύμφωνα με τα διεθνή κείμενα τόσο τη «Διεθνή Σύμβαση για τα

Δικαιώματα του Παιδιού» και τους «Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των ανηλίκων, που στερούνται προσωπικής ελευθερίας» η στέρηση της ελευθερίας για τους ανηλίκους θα πρέπει να αποτελεί την έσχατη λύση. Το σχέδιο του Π.Κ. διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του περιορισμού σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων σε αντίθεση με τα προβλεπόμενα στον ισχύοντα νόμο 4322/2015. Ως εκ τούτου χρειάζεται να διατηρηθεί η ισχύουσα ρύθμιση όσον αφορά τον περιορισμό σε Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων.

Το σχέδιο Π.Κ (άρθρο 133) αυξάνει μέχρι το 25ο έτος το όριο του ελαφρυντικού της μετεφηβικής ηλικίας. Όταν ο δράστης κατά τον χρόνο τέλεσης αξιόποινης πράξης δεν έχει συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του, το δικαστήριο μπορεί: α) να διατάξει τον περιορισμό του σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων (άρθρο 54) εφόσον κρίνει ότι η τέλεση της πράξης οφείλεται στην ελλιπή ανάπτυξη της,

Επίσης προβλέπει (άρθρο 129Α) ότι «Ανήλικοι οι οποίοι καταδικάστηκαν σε ποινή περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, μπορούν, μετά από αίτησή τους, να απολυθούν υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 283Α Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, εφόσον έχουν εκτίσει το ένα τρίτο της ποινής τους. Η αίτηση συνοδεύεται από έκθεση της Κοινωνικής Υπηρεσίας του καταστήματος κράτησης και έκθεση της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων, όπου γίνεται ειδική μνεία στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον του καταδικασθέντος, με ιδιαίτερη αναφορά στις σχέσεις του με τα πρόσωπα με τα οποία ενδέχεται να συνοικήσει εάν του χορηγηθεί η απόλυση. Οι παρ. 2 και 3 εδ. β' και γ' του άρθρου 129 εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή.

Στην περίπτωση των ανηλίκων και των νεαρών κρατούμενων οι νομικές προβλέψεις δεν αρκούν, εάν δεν συνοδεύονται από εξειδικευμένες δομές και υπηρεσίες για να διευκολύνουν την πρόσβασή τους σε αγαθά και υπηρεσίες (όπως εκπαίδευση, κατάρτιση κλπ). Η δημιουργία και η λειτουργία τέτοιων δομών όπως οι Μονάδες Μέριμνας Νέων, εξειδικευμένα κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού, ευέλικτες εκπαιδευτικές δομές θα συνέβαλαν στην αποτελεσματική εφαρμογή των παραπάνω ρυθμίσεων για μία ομαλή κοινωνική ζωή των νεαρών μας συμπολιτών.

¹³ Βλ. 5

Ελαφρυντικά. Μειωμένη ποινή λόγω ελαφρυντικών προβλέπεται μόνον στις στερητικές της ελευθερίας ποινές όχι για την χρηματική ή την κοινωφελή εργασία. Το σχέδιο του Ποινικού Κώδικα δεν προβλέπει την τοξικομανία ως λόγο ολικής ή μερικής άρσης του καταλογισμού ή έστω και ως ελαφρυντικού με αποτέλεσμα την αντίφαση μεταξύ του σχεδίου του Ποινικού Κώδικα και του ειδικού νόμου για τα ναρκωτικά ν. 3459/2006 που επιφυλάσσει ευνοϊκή μεταχείριση για τους τοξικομανείς που διαπράττουν εγκληματικές πράξεις εξαιτίας της τοξικομανίας τους.

Αναστολή. Στην περίπτωση της αναστολής το σχέδιο του Π.Κ. προβλέπει ότι το δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο μπορεί να επιβάλει κατάλληλους όρους όπως αυτοί που προβλέπονται στο αρ. 99 παρ. 2 περ. δ' έως στ' όροι οι οποίοι θα έπρεπε στις παραπάνω περιπτώσεις να είναι υποχρεωτικοί κυρίως δε η περ. στ. συναντήσεις με επιμελητή κοινωνικής αρωγής που θα έπρεπε να αντικατασταθεί με συναντήσεις με συμβούλους κοινωνικής επανένταξης περιλαμβάνοντας και τους συμβούλους του ΝΠΙΔ Επάνοδος.

Απόλυση υπό όρους. Η απόλυση υπό όρους σύμφωνα με το σχέδιο του ΠΚ αποτελεί μία διαδικασία, η οποία δεν χορηγείται πλέον αυτόματα, με μόνο κριτήριο τη συμπλήρωση του χρόνου έκτισης της ποινής, όπως ισχύει σήμερα, εφόσον κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 105 μπορεί αυτή να μην χορηγηθεί αν κριθεί με ειδική αιτιολογία ότι η διαγωγή του καταδικασθέντος, κατά την έκτιση της ποινής του, καθιστά απολύτως αναγκαία τη συνέχιση της κράτησής του για να αποτραπεί η τέλεση από αυτόν νέων αξιόποινων πράξεων. Η αόριστη αυτή διατύπωση μπορεί να επιτρέψει μια περισσότερο επιφυλακτική στάση των αρμοδίων συμβουλίων κατά την εξέταση των σχετικών αιτήσεων σε βάρος των κρατούμενων.

Στις δε προϋποθέσεις για τη χορήγηση της απόλυσης κατά το άρθρο 106 προβλέπεται ότι στον απολυόμενο μπορούν να επιβληθούν ορισμένες υποχρεώσεις που θα αφορούν τον τρόπο ζωής του και ιδίως τον τόπο διαμονής του, με αν άλογη εφαρμογή των περιπτώσεων δ' έως στ' της παραγράφου 2 του άρθρου 99. Σύμφωνα

με την περ. 3 του ίδιου άρθρου η εποπτεία για την τήρηση αυτών των υποχρεώσεων μπορεί να ανατεθεί και σε εταιρεία προστασίας αποφυλακισμένων. Δεδομένου ότι ο θεσμός των εταιρειών προστασίας αποφυλακισμένων είναι σε φθίνουσα πορεία (οι περισσότερες δεν λειτουργούν) θα ήταν σκόπιμο να ανατεθεί αυτή η εποπτεία στο ΝΠΙΔ Επάνοδος.

Επιμέτρηση ποινών. Στο σχέδιο του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται το αόριστο κριτήριο της επικινδυνότητας από τον βαθμό ενοχής του δράστη σε πλήρη συμφωνία με τις θέσεις του δικαϊκού προτύπου.

Επίσης εμπλουτίζονται τα κριτήρια του άρθρου 79 τα οποία θα πρέπει να είναι ενδεικτικά υπέρ του υπαιτίου. Ειδικότερα στο σχέδιο του Ποινικού Κώδικα προβλέπεται ότι « στοιχεία που λειτουργούν υπέρ του υπαιτίου θεωρούνται ιδίως: α) το ότι αυτός διαδραμάτισε έναν σαφώς υποδεέστερο ρόλο σε πράξη που τελέστηκε από πολλούς, β) το ότι τέλεσε την πράξη σε δικαιολογημένη συναισθηματική φόρτιση, γ) το ότι έθεσε τον εαυτό του στη διάθεση των αρχών χωρίς σημαντική καθυστέρηση, ενώ μπορούσε να διαφύγει, δ) το ότι διευκόλυνε ουσιαστικά την εξιχνίαση του εγκλήματος».

Δεδομένου ότι το κριτήριο της επικινδυνότητας συναντάται σε άλλους θεσμούς όπως την απόλυση με όρους και την αναστολή με όρους αλλά αποτελεί και βασική κατεύθυνση του δικαίου ανηλίκων χρειάζεται μία ευθυγράμμιση των ρυθμίσεων.

Υποτροπή. Στο νέο σχέδιο του Π.Κ. καταργούνται οι διατάξεις του παλαιού ΠΚ 88-93 οι οποίες αναφέρονταν στους υπότροπους και τους καθ' έξη εγκληματίες. Κατά το σχέδιο του Π.Κ αρ. 79 στοιχεία που λειτουργούν σε βάρος του υπαιτίου θεωρούνται ιδίως: α) η κατ' επάγγελμα τέλεση της πράξης, β) η ιδιαίτερη σκληρότητα, γ) η εκμετάλλευση της εμπιστοσύνης του θύματος, δ) το γεγονός ότι το θύμα δεν μπορούσε να προστατεύσει τον εαυτό του, ε) το ότι ο υπαίτιος διαδραμάτισε ιθύνοντα ρόλο σε πράξη που τελέστηκε με συμμετοχή πολλών, στ) το ότι τέλεσε έγκλημα κατά παθόντος, η επιλογή του οποίου έγινε λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών

φύλου.

Παρά το γεγονός ότι οι περιπτώσεις αυτές διατρέχουν όλο το κείμενο του ΠΚ ως όρους για την επιμέτρηση της ποινής για λόγους συμβολικούς θα μπορούσαν να προβλεφθούν ειδικές ρυθμίσεις για αυτές τις περιπτώσεις λειαιίνοντας το κοινό περί δικαίου αίσθημα.

Χρηματική ποινή. Το σχέδιο του Π.Κ προβλέπει ότι η χρηματική ποινή προσδιορίζεται σε ημερήσιες μονάδες. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά σε ειδικές διατάξεις, η χρηματική ποινή δεν μπορεί να είναι ανώτερη α) από ενενήντα ημερήσιες μονάδες όταν απειλείται ως μόνη κύρια ποινή, β) από εκατόν ογδόντα ημερήσιες μονάδες όταν απειλείται διαζευκτικά με ποινή στερητική της ελευθερίας και γ) από τριακόσιες εξήντα ημερήσιες μονάδες όταν απειλείται αθροιστικά με ποινή στερητική της ελευθερίας. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά σε ειδικές διατάξεις, το ύψος κάθε ημερήσιας μονάδας δεν μπορεί να είναι κατώτερο από ένα ευρώ και ανώτερο από εκατό ευρώ.

Στην παραπάνω ρύθμιση της χρηματικής ποινής θα πρέπει να σημειωθεί το μεγάλο εύρος της κλίμακας 1/100 που αφήνει πολλά περιθώρια ερμηνείας από το Δικαστήριο καθώς και τις ειδικές διατάξεις των προσαυξήσεων που σε πολλές περιπτώσεις καθιστούν την πληρωμή τους για πολλούς αποφυλακισμένους αδύνατη. Παρατηρείται, λοιπόν, το φαινόμενο άποροι αποφυλακισμένοι να έχουν εκτίσει την ιδρυματική τους ποινή αλλά να μην μπορούν να πληρώσουν την χρηματική ποινή με πολύ σημαντικές για αυτούς συνέπειες όπως φορολογικές αλλά και δικαστικές.

Παρεπόμενες ποινές. Το ζήτημα των παρεπόμενων ποινών είναι κομβικής σημασίας για την επανένταξη των αποφυλακισμένων καθόσον μετά την έκτιση της ποινής τους οι αποφυλακισμένοι μας είναι αναγκασμένοι να εκτίουν στο διηνεκές ποινές οι οποίες τους αποκλείουν από σημαντικά κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες. Για παράδειγμα εξαιτίας των κωλυμάτων που ενδεχομένως να συνεπάγεται η ποινική τους καταδίκη αποκλείονται από την εργασιακή τους επανένταξη δια παντός. Το ΥΔΔΑΔ προχώρησε σε μία εξαντλητική συγκριτική μελέτη ευρωπαϊκών χωρών για τις παρεπόμενες ποινές η οποία καταγράφει, κωδικοποιεί και αναλύει την υπάρχουσα

κατάσταση.¹⁴

Το σχέδιο του Ποινικού Κώδικα καταργεί την στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων παντελώς για οποιαδήποτε αδίκημα. Ως παρεπόμενες ποινές προβλέπονται μόνο: α) η αποστέρηση θέσεων και αξιωματών, β) η απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος, γ) η αφαίρεση άδειας οδήγησης ή εκμετάλλευσης μεταφορικού μέσου, δ) η δημοσίευση καταδικαστικής απόφασης και ε) η δήμευση.

Όμως χρειάζεται ένας εξορθολογισμός των παρεπόμενων ποινών τέτοιος που αφενός να διασφαλίζει το δικαίωμα των αποφυλακισμένων στην κοινωνική επανένταξη αφετέρου το αίσθημα της ασφάλειας και της κοινωνικής συνοχής των πολιτών.

Ψυχικά ασθενείς. Το σχέδιο του Ποινικού Κώδικα προβλέπει τη δυνατότητα απόφασης και επιβολής θεραπευτικών μέτρων (νοσηλείας σε ψυχιατρείο) επικίνδυνων για διάπραξη άλλων αδικημάτων ψυχασθενών, που έχουν καταδικαστεί με ποινή τουλάχιστον ενός έτους από την οποία έχουν απαλλαγεί λόγω ψυχικής διαταραχής κατ'άρθρο 34.

Για τις περιπτώσεις των αποφυλακισμένων ψυχικά ασθενών αξίζει να σημειωθεί η έλλειψη δομών φιλοξενίας όσων αντιμετωπίζουν προβλήματα στέγης μετά την έκτιση των θεραπευτικών τους μέτρων. Δεδομένου ότι οι περισσότεροι δημόσιοι ξενώνες δεν φιλοξενούν ψυχιατρικά περιστατικά το πρόβλημα της φιλοξενίας των αστέγων, απόρων αποφυλακισμένων με ψυχιατρικά προβλήματα είναι άμεσης προτεραιότητας και επείγοντος χαρακτήρα δεδομένου ότι πρόκειται για ασθενείς που έχουν ανάγκη αγωγής και θεραπείας.

Συμπερασματικές σκέψεις. Ερευνητικά δεδομένα θα μπορούσαν να συμβάλουν στην εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των προτεινόμενων αλλαγών. Δυστυχώς αλλά στη χώρα μας δεν υπάρχουν ερευνητικά δεδομένα που θα μπορούσαν να υποβοηθήσουν το έργο των

¹⁴ «Δόρατες Ποινές. Ευρωπαϊκή διάσταση- Ελληνική προοπτική» επιμ. Ε. Φυτράκης, εκδ. Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 2018

νομοπαρασκευαστικών επιτροπών. Για παράδειγμα μία έρευνα για τη στάση του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης απέναντι στους αλλοδαπούς θα μπορούσε να ερμηνεύσει τη μεγάλη συμμετοχή των αλλοδαπών στο σωφρονιστικό σύστημα. Αυτό θα διευκόλυνε το σχεδιασμό πολιτικών για την ευκολότερη κοινωνική τους επανένταξη που φαντάζει νεκρό γράμμα με τις υπάρχουσες συνθήκες.

Το σχέδιο του Ποινικού Κώδικα, όταν πλέον θα είναι νόμος, σε πολλές του εκφάνσεις θα ερμηνευθεί από τους εφαρμοστές του δικαστές και εισαγγελείς. Θα ήταν ευχής έργο η κατάλληλη πλαισίωση των άξιων δικαστών μας με εξειδικευμένο προσωπικό διεπιστημονικού χαρακτήρα. Η ενίσχυση των δικαστηρίων με διεργμηνείς και άλλους επαγγελματίες από άλλους χώρους όπως ψυχολόγους, κοινωνικούς ανθρωπολόγους κλπ θα συντελούσε στην αποτελεσματική εφαρμογή του νόμου. Επιπλέον απαιτείται η λειτουργία των κατάλληλων δομών που θα συνδράμουν το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης για την καλύτερη εφαρμογή του ποινικού δικαίου. Δομές φιλοξενίας για άπορους, άστεγους, ψυχικά ασθενείς, δομές κατάρτισης για τους νεαρούς, δομές φύλαξης παιδιών για τις γυναίκες εργαζόμενες μητέρες, προγράμματα υποστήριξης του γονεϊκού ρόλου των γονέων και άλλων προγραμμάτων για όσους εμπλέκονται με το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

Το σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης αποτελεί σημαντικό παράγοντα για το σχεδιασμό παρεμβάσεων επανένταξης. Στο εξωτερικό υλοποιούνται προγράμματα από τα δικαστήρια σε συνεργασία με κοινωνικές δομές για την υποστήριξη όσων εμπλέκονται με το νόμο και αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως είναι η ανεργία, η κατάχρηση ουσιών, η ψυχική υγεία. Για παράδειγμα στη Μ. Βρετανία υλοποιείται για τις γυναίκες με προβλήματα ψυχικής υγείας πρόγραμμα διασύνδεσης με τα δικαστήρια με τίτλο: «Μαζί». Το «Μαζί» (Δουλεύοντας για την ευημερία), ένα εθνικό φιλανθρωπικό ίδρυμα για την ψυχική υγεία, χρηματοδοτείται από το Ταμείο Παρακολούθησης Αποφυλακισμένων του Λονδίνου (London Probation Trust), τους Φορείς Πρωτοβάθμιας Φροντίδας (Primary Care Trusts), τις τοπικές αρχές και φιλανθρωπικά σωματεία, προκειμένου να προσφέρει

εξειδικευμένη εμπειρία στους παραβάτες με προβλήματα ψυχικής υγείας και πολλαπλές ανάγκες. Το «Μαζί» προσφέρει υπηρεσία διασύνδεσης με το Δικαστήριο, 5 ημέρες την εβδομάδα, σε ευάλωτες γυναίκες που εμφανίζονται στο δικαστήριο. Η υπηρεσία αυτή αξιολογεί κάθε υπόδικη κρατούμενη που εμφανίζεται στο δικαστήριο. Η επαγγελματίας μετά την αξιολόγηση, κάνει τη διασύνδεση της γυναίκας με φορείς, παρέχει αναφορές και συστάσεις στο δικαστήριο και παραπέμπει της υπόδικης σε κατάλληλες υπηρεσίες. Με τη θέσπιση μιας στενής σχέσης εργασίας με τις γυναίκες και με την πρόσκληση προς αυτές να απευθυνθούν στην υπηρεσία «Μαζί» -συμπεριλαμβανομένων γυναικών που έχουν αποφυλακιστεί με όρους- η επαγγελματίας του «Μαζί», «φιλτράρει» αιτήματα του δικαστηρίου για ψυχιατρική αξιολόγηση. Η αρχική αξιολόγηση της ψυχικής υγείας η οποία περιλαμβάνει την εκτίμηση για την αναγκαιότητα μίας ενδεδειγμένης ψυχιατρικής αξιολόγησης γίνεται προκειμένου να αποφεύγονται περιττά αιτήματα για τέτοιου είδους αξιολογήσεις αλλά και περιττή χρήση της προσωρινής κράτησης. Το πρόγραμμα υποστηρίζει επίσης την αναστολή της κράτησης κατά τη διάρκεια του σταδίου προετοιμασίας της αναφοράς αξιολόγησης, ώστε να εξασφαλιστεί ότι η όποια καταδίκη σε κοινοτική εργασία αντιμετωπίζει τόσο την παραβατική συμπεριφορά όσο και τις ανάγκες υγείας των γυναικών μέσα από τη δημιουργία ενός ενιαίου σχεδίου ποινής. Κατά τη διάρκεια του πρώτου χρόνου λειτουργίας του προγράμματος (Ιούνιος 2009 έως Μάιος 2010) αξιολογήθηκαν 112 γυναίκες και 57 από αυτές είτε αποφυλακίστηκαν με εγγύηση, είτε αφέθηκαν ελεύθερες, κατόπιν απόφασης η οποία ακολούθησε σχετική σύσταση των επαγγελματιών του «Μαζί». Η ομάδα μείωσης των υποτροπών στο Tower Hamlets, υπολόγισε ότι υπήρξε μία μείωση της τάξης του 40% στον αριθμό των γυναικών της περιοχής αυτής που μπήκαν στη φυλακή κατά την ίδια χρονική περίοδο. Παρόλο που δεν είναι δυνατό αυτή η μείωση να αποδοθεί αποκλειστικά στο «Μαζί», δίνει αρκετές ενδείξεις ότι οι υπηρεσίες που παρέχονται από το πρόγραμμα αυτό στις γυναίκες είχαν σημαντικά αποτελέσματα.

Ένα άλλο παράδειγμα αποτελούν τα «Δικαστήρια επανόδο» που λειτουργούν στις ΗΠΑ από το έτος 2003 για όσους απολύονται με όρους και παρέχουν εντατική

δικαστική εποπτεία και επίβλεψη στους αποφυλακισμένους με όρους το πρώτο διάστημα των έξι μηνών μετά την αποφυλάκισή τους. Τα «Δικαστήρια επανόδου» στοχεύουν στην στενή παρακολούθηση των αποφυλακισμένων το πρώτο κρίσιμο διάστημα μετά την αποφυλάκισή τους. Παράλληλα παρέχει σε αυτούς βοήθεια για να βρουν στέγη, εργασία καθώς και υποστήριξη για την ανάληψη ευθυνών. Εφόσον το διάστημα αυτό ολοκληρωθεί με επιτυχία στη συνέχεια ο αποφυλακισμένος σε επιμέλεια επιμελητή και μπορούν ταυτόχρονα να έχουν εφόσον συμφωνούν την εθελοντική υποστήριξη του προγράμματος των «Δικαστηρίων επανόδου». Τα αποτελέσματα αυτού του προγράμματος στη μείωση της υποτροπής είναι πολύ σημαντικά.¹⁵

Ας ευχηθούμε ότι η συζήτηση αυτή για το σχέδιο του Ποινικού Κώδικα να αποτελέσει την αφορμή για ευρύτερες αλλαγές στο χώρο του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

11-01-2019

Στις 10 και στις 11 Ιανουαρίου 2019, πραγματοποιήθηκε το επιστημονικό συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας με τίτλο: «Έλληνες εγκληματολόγοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό συνομιλούν για την πρόληψη του εγκλήματος».

Ακολουθεί το Δελτίου Τύπου της Εταιρείας και φωτογραφικό υλικό:

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Με ιδιαίτερη επιτυχία πραγματοποιήθηκε στο «Σπίτι της Κύπρου», την Πέμπτη 10 και την Παρασκευή 11 Ιανουαρί-

ου 2019, το επιστημονικό συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας με τίτλο: “ Έλληνες εγκληματολόγοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό συνομιλούν για την πρόληψη του εγκλήματος”. Το συνέδριο τέθηκε υπό την αιγίδα της Α.Ε. του Προέδρου της Δημοκρατίας κυρίου Προκοπίου Παυλόπουλου, ο οποίος και απηύθυνε χαιρετισμό στην έναρξη του συνεδρίου. Χαιρετισμό απηύθυναν επίσης ο Πρέσβης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ελλάδα κ. Κυριάκος Κενεβέζος, ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου κ. Ιωάννης Αγγελής, εκπροσωπώντας την Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου κ. Ξένη Δημητρίου, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας κ. Νέστωρ Κουράκης, ο χορηγός του συνεδρίου (Όμιλος Γιαννίτσης Group Α.Ε.) και Πρόεδρος του Συνδέσμου Βιομηχανιών ΒΙ.ΠΕ. Λαμίας κ. Γεώργιος Γιαννίτσης, καθώς και ο Αντιπρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών κ. Θεμιστοκλής Σοφός, εκ μέρους του Προέδρου και του Δ.Σ. του Δ.Σ.Α. Χορηγός του συνεδρίου ήταν επίσης ο εκδοτικός οίκος Νομική Βιβλιοθήκη. Στο συνέδριο συμμετείχαν 48 εισηγητές, από την Ελλάδα, την Κύπρο και το εξωτερικό, οι οποίοι παρουσίασαν αντίστοιχες εισηγήσεις ή παρεμβάσεις στο πλαίσιο των παρακάτω οκτώ θεματικών συνεδρίων, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα του συνεδρίου: http://www.hscriminology.gr/wpcontent/uploads/2012/07/Prolipsi_Programma_8sel_03-TELIKO-TELIKO.pdf

- Πρόληψη του εγκλήματος και τάσεις της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής
- Σωφρονιστική πολιτική, προληπτική κράτηση και πρόληψη της υποτροπής
- Πρόληψη της θυματοποίησης και εμπιστοσύνη στο ποινικό σύστημα
- Η συμβολή των δικανικών επιστημών στην πρόληψη του εγκλήματος
- Ειδικά θέματα διεθνούς και ευρωπαϊκής αντεγκληματικής πολιτικής
- Οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα - Το φαινόμενο της διαφθοράς
- Πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα και την Κύπρο: Διοικητική πρόληψη, φιλική δικαιοσύνη και εφαρμογές της αποκαταστατικής δικαιοσύνης
- Ειδικά θέματα πρόληψης του εγκλήματος

¹⁵ Εισαγωγικό Εγχειρίδιο για την πρόληψη της υποτροπής και την κοινωνική επανένταξη των παραβατών του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα σελ. 112

Το συνέδριο ολοκληρώθηκε με τη διατύπωση συμπερασμάτων και προτάσεων σχετικά με την πρόληψη του εγκλήματος τον 21ο αιώνα και τις σύγχρονες τάσεις και προοπτικές της αντεγκληματικής πολιτικής, στο πλαίσιο της τελευταίας συνεδρίας που συντόνισε η Δρ. Ευδοξία Φασούλα και στην οποία συμμετείχαν τα μέλη του Δ.Σ. της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας κ.κ. Νέστωρ Κουράκης, Καλλιόπη Σπινέλλη, Χριστίνα Ζαραφωνίτου, Ιωάννα Τσίγκανου, καθώς και οι συντονιστές της τέταρτης και πέμπτης συνεδρίας αντίστοιχα, κ.κ. Γιάννης Πανούσης και Ευάγγελος Στεργιούλης. Στα εν λόγω συμπεράσματα και προτάσεις επισημάνθηκαν οι κεντρικούς άξονες, οι οποίοι χαρακτήρισαν το σύνολο των εργασιών του συνεδρίου και ιδίως τα εγκληματοπροληπτικά «διλήμματα» που προέκυψαν προς επιστημονική συζήτηση, όπως ενδεικτικά:

- ▶ Η διαπιστούμενη διαμόρφωση μιας προ-προληπτικής αντεγκληματικής πολιτικής, η οποία, ωστόσο, εγείρει έντονο προβληματισμό για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη διατήρηση των δικαιοπολιτικών εγγυήσεων.
- ▶ Η παρατηρούμενη εξέλιξη εναλλακτικών μορφών της ποινικής δικαιοσύνης προς μία θεραποκεντρική κατεύθυνση με πιθανή ωστόσο την εξασθένιση των δικαιοδικών εγγυήσεων.
- ▶ Η ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων των θυμάτων με παράλληλο σεβασμό εκείνων των κατηγορουμένων.
- ▶ Η αξιοποίηση του θεσμικού πλαισίου προς την κατεύθυνση μιας εγκληματοπροληπτικής πολιτικής.
- ▶ Η δημιουργία του κατάλληλου πλαισίου για την αξιοποίηση της συμμετοχής του κοινού και η ανάπτυξη σχέσης εμπιστοσύνης προς το Σύστημα Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης και αρμόδιους φορείς.
- ▶ Η κατοχύρωση βασικών λειτουργικών ιδιοτήτων μιας επιτυχούς αντεγκληματικής πολιτικής με έμφαση την πρόληψη, όπως: η διεπιστημονικότητα, η διεταιρικότητα, η διεθνικότητα, η διύπηρεσιακή συνεργασία, η διαμεσολάβηση και η φροντίδα σε επίπεδο κοινωνικών σχέσεων.
- ▶ Η ενίσχυση της τεχνολογικής γνώσης για την ανίχνευση και κατανόηση νέων μορφών εγκληματικότητας αλλά και για έναν αποτελεσματικότερο αντεγκληματικό σχεδιασμό.
- ▶ Η εντατικοποίηση της έρευνας στο πεδίο προς τεκ-

μηριωμένη ενίσχυση ή αναθεώρηση των υπαρχόντων θεωρητικών μοντέλων ερμηνείας και αντιμετώπισης της εγκληματικότητας.

▶ Η αξιοποίηση του ρόλου της επιστήμης της Εγκληματολογίας και των εγκληματολόγων προς την κατεύθυνση μιας επιστημονικής και ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής με προτεραιότητα στην πρόληψη του εγκλήματος.

Στα υπό έκδοση ψηφιακά Πρακτικά του Συνεδρίου θα συμπεριληφθεί το σύνολο των ως άνω χαιρετισμών, εισηγήσεων, παρεμβάσεων και τελικών συμπερασμάτων. Το Δ.Σ. της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει όλους όσοι συνέβαλαν στην πραγματοποίηση και στην επιτυχία του Συνεδρίου, ειδικότερα, δε, την Προεδρία της Δημοκρατίας, η οποία έθεσε υπό την αιγίδα της το Συνέδριο, όλους τους συμμετασχόντες εισηγητές και παρεμβαίνοντες, το «Σπίτι της Κύπρου» και τους εκπροσώπους του για τη φιλοξενία, τους υποστηρικτές χορηγούς, την οργανωτική επιτροπή (Καθηγητής Ν. Κουράκης, Καθηγήτρια Χ. Ζαραφωνίτου, Δρ. Κ. Πανάγος, Δρ. Ε. Φασούλα, Υ.Δρ. Έ. Συρμαλή), καθώς επίσης και τους πολυάριθμους συνέδρους που παρακολούθησαν τις εργασίες του.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ (ΑΠΕΤΕΛΕΣΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ)

Καθηγητής Ν. Κουράκης, Πρόεδρος, Ομ. Καθηγητές Ιάκωβος Φαρσεδάκης και Καλλιόπη Σπινέλλη, Αντιπρόεδροι, Καθηγήτρια Χ. Ζαραφωνίτου, Γενική Γραμματέας, Δρ. Ιωάννα Τσίγκανου, Ταμίας, Δρ. Κ. Πανάγος, Ειδικός Γραμματέας και Ομ.Καθ. Αντώνης Μαγγανάς, Καθηγήτρια Αγγελική Πιτσελά και Μαρία Κρανιδιώτη, Μέλη.

Αθήνα, 21/1/2019

18-02-2019

Παρουσίαση του βιβλίου του καθηγητή Νέστορα Κουράκη «Το Πνεύμα της Αρχαίας Σπάρτης»

Στο φιλόξενο χώρο του Λυκείου των Ελληνίδων παρουσιάστηκε στις 18-2-19 το βιβλίο του καθηγητή Νέστορα Κουράκη «Το Πνεύμα της Αρχαίας Σπάρτης» Για το βιβλίο μίλησαν: Γιώργος Σταϊνχάουερ, Δ.Φ., Έφορος Αρχαιοτήτων Λακωνίας-Αρκαδίας ε.τ., Χριστόφορος Χαραλαμπάκης, Ομότιμος Καθηγητής Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών, Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου, Δ.Ν., Ιστορικός των Θεσμών. Την παρουσίαση συντόνισε η Καθηγήτρια και μέλος του Δ.Σ. του Λ.τ.Ε. Αглаΐα Ρομπόκου-Καραγιάννη. Ακολούθησε παρέμβαση του συγγραφέα και ενδιαφέρουσα συζήτηση.

12-3-2019 έως 4-6-2019

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΕΓΚΛΗΜΑ & ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ - ΣΤ΄ ΚΥΚΛΟΣ «Έγκλημα και λογοτεχνία: Κινηματογραφική αναπαράσταση» ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2018-2019.

Το **Εργαστήριο Ασθεακής Εγκληματολογίας** του Παντείου Πανεπιστημίου σε συνεργασία με το **Εργαστήριο Κοινωνικής Πληροφορικής** του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας,

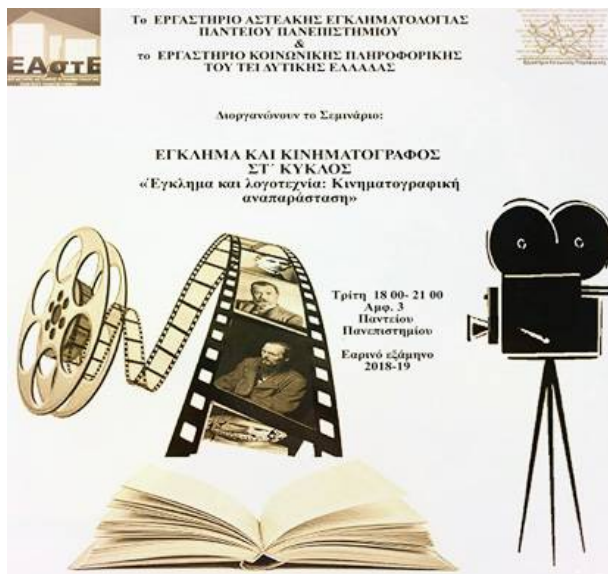

διοργάνωσαν κατά το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτος 2018-19, το Σεμινάριο Έγκλημα και Κινηματογράφος ΣΤ΄ Κύκλος: «Έγκλημα και λογοτεχνία: Κινηματογραφική αναπαράσταση». Επιστημονικά υπεύθυνοι του Σεμιναρίου ήταν η **Καθ. Χριστίνα Ζαραφωνίτου**, Διευθύντρια του ΕΑστΕ και ο **Ομότιμος Καθηγητής του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας Χρήστος Τσουραμάνης**. Το Σεμινάριο ξεκίνησε στις **12/3/2019**, ολοκληρώθηκε στις **4/6/2019** και λάμβανε χώρα κάθε Τρίτη 18.00-21.00 στο Αμφιθέατρο 3 του Παντείου Πανεπιστημίου. Στο Σεμινάριο συμμετείχαν, μετά από ανοιχτή πρόσκληση και αξιολόγηση των σχετικών αιτήσεων, συνολικά **74 άτομα** (μεταδιδάκτορες, διδάκτορες, υποψήφιοι διδάκτορες, τελειόφοιτοι μεταπτυχιακοί φοιτητές, μεταπτυχιακοί φοιτητές, καθώς και προπτυχιακοί φοιτητές, ειδικό επιστήμονες).

Οργανωτική επιτροπή του σεμιναρίου: Msc Ντορίνα Ηλιοπούλου, Υπ. Διδ Χριστίνα Τάτση, MsC Ντορίνα Ηλιοπούλου, Υπ. Διδ. Έλενα Συρμαλή, ΜΔΕ Βασίλειος Ταξόπουλος, Κοινωνιολόγος.

Πρόγραμμα Προβολών ΣΤ΄ Κύκλου

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΤΑΙΝΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΗ	ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
12-3-2019	Εγκλημα και Τιμωρία- ταινία	Φιλοσοφική προσέγγιση του εγκλήματος και της τιμωρίας	Γ. ΠΑΝΟΥΣΗΣ
19-3-2019	Ile named me Malala- ντοκιμαντέρ	Ανθρώπινα δικαιώματα, δικαστικές διαδικασίες λόγω φιλίας	Χ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ
26-3-2019	Ο Ξένος- ταινία	Κοινωνική προσέγγιση του εγκλήματος	Γ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
2-4-2019	Citizen X- ταινία	Έγκλημα, ιδεολογικές αναπαράστασεις πολιτικές αντιλήψεις	Γ. ΤΖΙΒΑΡΑΣ
9-4-2019	Dark crimes- ταινία	Συμβολισμοί συνδέσεων ανάμεσα σε έναν εγκληματία και τον δώκετή του	Π. ΣΟΜΠΙΛΙΩΣ
7-5-2019	Χωρίς ταυτότητα- ελλ. ταινία	Απάτη κλοπή	Κ. ΒΑΘΙΩΤΗΣ
14-5-2019	The secret life of Jeffrey Dahmer- ντοκιμαντέρ	Serial killer- βιολογική προσέγγιση	Χ. ΤΣΟΥΡΑΜΑΝΗΣ
28-5-2019	Η Δίκη- ταινία	Φιλοσοφία δικαίου	Α. ΣΑΝΟΣ
4-6-2019	Ψύχισσα- ελλ. ταινία	Κοινωνική αντίρρηση	Ν. ΚΟΥΡΑΚΗΣ

12-6-2019

Επίσκεψη της ΕΠΑΝΟΔΟΥ ΝΠΙΔ στο Κατάστημα Κράτησης Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Την Τετάρτη 12/06/2019 κλιμάκιο της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, αποτελούμενο από την Πρόεδρο του ΔΣ, τη Διευθύντρια και την ομάδα των εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων του Σεμιναρίου Κατάρτισης Εθελοντών, πραγματοποίησε επίσκεψη στο Κατάστημα Κράτησης Τρικάλων. Συνομίλησε με το προσωπικό και ενημέρωσε ομάδα κρατουμένων που πρόκειται να αποφυλακιστούν άμεσα, για τις παροχές κοινωνικής επανένταξης που παρέχει ο φορέας μας ενώ απάντησε στις απορίες τους. Η συγκεκριμένη επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Σεμιναρίου κατάρτισης Εθελοντών της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, προκειμένου οι συμμετέχοντες να διαμορφώσουν μια πλήρη εικόνα των πραγματικών προβλημάτων και προκλήσεων της κοινωνικής επανένταξης μέσα από την αλληλοτροφοδότηση της θεωρητικής και εμπειρικής γνώσης και να κατανοήσουν την αναγκαιότητα και τον ρόλο τους σε φορείς και οργανώσεις του Συστήματος Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης.

Αρχικά πραγματοποιήθηκε συνάντηση με την Διευθύντρια του Καταστήματος Κράτησης και εργαζόμενους στην Κοινωνική Υπηρεσία του Καταστήματος, οι οποίοι εξέθεσαν αναλυτικά την κρατούσα κατάσταση και απάντησαν σε ερωτήσεις της Επανόδου για τις δυνατότητες κοινωνικής επανένταξης των αποφυλακισθέντων. Εν συνέχεια, πραγματοποιήθηκε συνάντηση με τους κρατούμενους σε αίθουσα του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας του Καταστήματος κατά την οποία το κλιμάκιο της Επανόδου παρουσίασε το φορέα και απάντησε σε πολλές και ουσιαστικές ερωτήσεις των κρατουμένων, ενώ μοιράστηκαν τα ενημερωτικά φυλλάδια του φορέα. Πρόκειται για μία ακόμα δράση διασύνδεσης που συνεχίζουμε σε όλες τις φυλακές της χώρας για την καλύτερη προετοιμασία της κοινωνικής επανένταξης. Ευχαριστούμε όλους τους αρμόδιους και ιδιαίτερα τη Διευθύντρια και τον Σύνδεσμο Επανάταξης στο Κ.Κ. Τρικάλων για τη γόνιμη συνεργασία.

<http://www.epanodos.org.gr/.../ccca28c4-8bcd-417a-b9d1-d277ff...>

8-5-2019

Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ - Ερμηνεία κατ' άρθρον

Ημερίδα με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου «Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Ερμηνεία κατ' άρθρον» πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα του ΔΣΑ. Στην εκδήλωση μίλησαν ο πρόεδρος του ΔΣΑ, Δημήτριος Βερβεσός και οι : -Ευθύμιος Αντωνόπουλος, Σύμβουλος Επικρατείας, Πρόεδρος της Ένωσης Δικα-

στών ΣτΕ -Δημήτριος Πυργάκης, Πάρεδρος ΣτΕ, Αντιπρόεδρος της(ΕΕΔ -Βασίλης Γ. Τζέμος, Δρ Δημοσίου και Ευρωπαϊκού Δικαίου), Πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Δημοσιολόγων (ΕΕΔ).

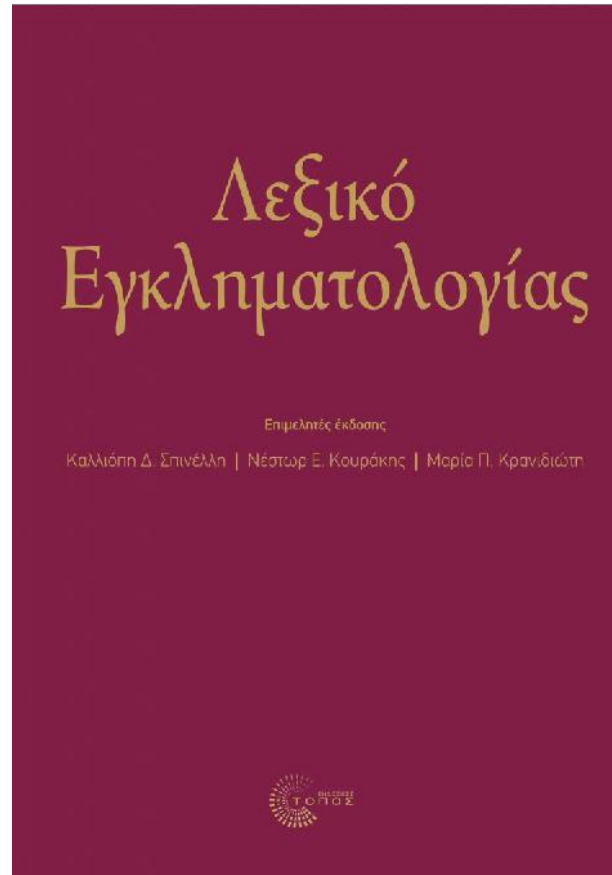
9-5-2019

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ
(εκδ. Τόπος, Αθήνα, 2018)**

Την Πέμπτη 9 Μαΐου 2019 πραγματοποιήθηκε στη Στοά του Βιβλίου η παρουσίαση του Λεξικού Εγκληματολογίας (εκδ. Τόπος, Αθήνα, 2018), που επιμελήθηκαν η Ομ. Καθηγήτρια Κ. Σπινέλλη, ο Ομ. Καθηγητής Ν. Κουράκης και η Επ. Καθηγήτρια Μ. Κρανιδιώτη.

Το συλλογικό έργο παρουσίασαν η κ. Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη (Ακαδημαϊκός, Ομ. Καθηγήτρια Ποινικού Δικαίου ΕΚΠΑ και πρώην Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων), η κ. Ξένη Δημητρίου (Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου) και ο κ. Νίκος Πασσάς (Καθηγητής Εγκληματολογίας στο Northeastern University Boston). Τη συζήτηση συντόνισε η κ. Όλγα Θεμελή (Αν. Καθηγήτρια Εγκληματολογικής Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης).

Το βίντεο της παρουσίασης του Λεξικού διατίθεται μέσω της ιστοσελίδας των εκδόσεων Τόπος (http://www.toposbooks.gr/contents/books_details.php?nid=573)

20-6-2019

Βράβευση εθελοντών- Φυλακή Θήβας

Εκδήλωση βράβευσης εθελοντικής προσφοράς πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 20-6-2019 στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελεώνα Θηβών.

Ο Διευθυντής του Καταστήματος κ. Γεώργιος Μακρής υποδέχτηκε μαζί με την αρχιφύλακα, το επιστημονικό και το φυλακτικό προσωπικό, αλλά και τις γυναίκες κρατούμενες τους εκπροσώπους οργανώσεων και μεμονωμένα άτομα, τα οποία παρέχουν πολυετή προσφορά στις γυναίκες που κρατούνται στο Κατάστημα. Τόνισε

στην ομιλία του την σημασία της προσφοράς προσωπικού χρόνου και κόπου προς ανθρώπους σε μια δύσκολη στιγμή της ζωής τους.

Με θερμά χειροκροτήματα τιμήθηκαν ο κ. Βάσος Βογιατζόγλου (παιδίατρος), για την εθελοντική εργασία στο Κατάστημα εδώ και 20 χρόνια, ο κ. Ετεοκλής Πόκας (δερματολόγος), για τα 5 χρόνια εθελοντικής εργασίας στο Κατάστημα Κράτησης, ο κ. Κλήμης Πυρουνάκης (καθηγητής), για τα 9 χρόνια προσφοράς στο Κατάστημα, η κ. Μαρία Παυλάκη (καθηγήτρια), για τα 8 έτη προσφοράς στο Κατάστημα, η κ. Ραλλού Υπερμάχου (καθηγήτρια), για τα 7 έτη προσφοράς, ο κ. Αποστόλης Χατζηγιάννης (καθηγητής), για τα 6 χρόνια προσφοράς, η Μητρόπολη Θηβών και Λεβαδείας για την συνολική προσφορά της εκκλησίας στο Κατάστημα, η ομάδα «Ξεblogarισμα» για την πολυετή προσφορά τους και αρωγή στο Κατάστημα και τα μέλη της Χριστιανικής Ενώσεως Επιστημόνων και Προνοίας των Συνεργαζομένων Χριστιανικών Σωματίων ο «Απόστολος Παύλος» για την πολυετή προσφορά τους.

Ο Γενικός Γραμματέας Αντεγκληματικής Πολιτικής κ. Ευτύχης Φυτράκης ευχαρίστησε τους τιμώμενους για την έμπρακτη ένδειξη κοινωνικής αλληλεγγύης.

27-6-2019

Γιορτή αποφοίτησης στο ΣΔΕ της Φυλακής Χανίων

Γιορτή αποφοίτησης του 2ου ΣΔΕ Χανίων που εδρεύει στο Κ.Κ. Χανίων πραγματοποιήθηκε στις 27 Ιουνίου 2019. Μετά από το καλωσόρισμα του Διευθυντή του ΣΔΕ κ. Κ. Μπομπολάκη και τους χαιρετισμούς των επίσημων προσκεκλημένων, έγινε προβολή των δράσεων, στα πλαίσια των projects, που υλοποιήθηκαν στο Σχολείο κατά το σχολ. έτος 2018-2019 (δημιουργία κήπου, παρασκευή μυζήθρας, θεατρική ομάδα, μουσική ομάδα, ομάδα φωτογραφίας).

Τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και το προσωπικό του Καταστήματος ευχαρίστησε και συνεχάρη ο Γεν. Γραμματέας Αντεγκληματικής Πολιτικής κ. Ευτ. Φυτράκης ο οποίος αναφέρθηκε ξεχωριστά στο υπό ανέγερση νέο κτίριο εκπαίδευσης του Καταστήματος που θα φιλοξενήσει το σύνολο των προγραμμάτων και δράσεων εκπαίδευσης και απασχόλησης της φυλακής.

Στη συνέχεια, η θεατρική ομάδα του Σχολείου, στην οποία συμμετέχουν τόσο κρατούμενοι- εκπαιδευόμενοι όσο και εκπαιδευτές, παρουσίασε δραματοποιημένο το ποίημα του Αζιζ Νεσίν “Σώπα μη μιλάς”.

Στο τέλος της εκδήλωσης, δόθηκαν οι απολυτήριοι τίτλοι των αποφοίτων του Β' Κύκλου του ΣΔΕ, καθώς και οι τίτλοι 8 μαθητών κατ' ιδίαν διδαχθέντων της Α' τάξης του Γενικού Λυκείου Αλικιανού και 1 μαθητή Γ' της τάξης του Εσπερινού Γενικού Λυκείου Χανίων.

5-7-19

Διεθνής συνάντηση εμπειρογνομόνων που διοργανώθηκε από το ΝΠΙΔ ΕΠΑΝΟΔΟΣ με τη συμμετοχή επιστημόνων από την ελληνική και διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα με θέμα: «Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις της υποτροπής/Theoretical and empirical approaches of recidivism».

Ακολουθεί το Δελτίο Τύπου της ΕΠΑΝΟΔΟΥ:

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ολοκληρώθηκε με επιτυχία η διεθνής συνάντηση εμπειρογνομόνων που διοργανώθηκε από το ΝΠΙΔ ΕΠΑΝΟΔΟΣ με τη συμμετοχή επιστημόνων από την ελληνική και διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα με θέμα: «Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις της υποτροπής/Theoretical and empirical approaches of recidivism». Η επιστημονική ημερίδα πραγματοποιήθηκε στις 5-7-19 στον κατάμεστη αίθουσα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δημοσίου Δικαίου European Public Law Organization (EPLO), στην Πλάκα, σύμφωνα με το δημοσιευμένο πρόγραμμα της (βλ. εδώ αναλυτικό πρόγραμμα). Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε στην ελληνική και αγγλική γλώσσα με την συνδρομή παράλληλης διερμηνείας.

Η ημερίδα ξεκίνησε με την εναρκτήρια προσφώνηση της Προέδρου της επιστημονικής ημερίδας και Προέδρου της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, Καθηγήτριας Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου κας Χριστίνας Ζαραφώνιτου που αναφέρθηκε στην ειδική σημασία της διερεύνησης του φαινομένου της υποτροπής καθώς και τους σκοπούς της ημερίδας, ενώ κλείνοντας καλωσόρισε τους προσκεκλημένους εισηγητές.

Χαιρετισμό στην ημερίδα απηύθυναν η Πρύτανης του Παντείου Πανεπιστημίου Καθηγήτρια κ. Ισμήνη Κριάρη, ο Εισαγγελέας του Σωφρονιστικού Καταστήματος Κορυδαλλού κ. Ποιμενίδης, ο Εφέτης κ. Ορφανίδης και ο βοηθός Συνήγορος του Πολίτη Καθηγητής Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου κ. Γιώργος Νικολόπουλος. Στο πλαίσιο των εργασιών της Επιστημονικής Ημερίδας της Επανόδου συμμετείχαν εκλεκτά μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, εκπρόσωποι της Διοίκησης του Υπουργείου Δικαιοσύνης, πολλών Σωφρονιστικών Καταστημάτων, Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής, Επιστημονικοί Συνεργάτες της

ΕΠΑΝΟΔΟΥ, μεταπτυχιακοί και προπτυχιακοί φοιτητές.

Ο κύκλος των εισηγήσεων ξεκίνησε με την εισήγηση του Ομότιμου Καθηγητή του Πανεπιστημίου του Freiburg κ. Helmut Kury με τίτλο: «The role of punishment in crime control: Does more severe punishment help?»/ Ο ρόλος της ποινής στον έλεγχο του εγκλήματος: Βοηθούν οι αυστηρότερες ποινές;» Και την παρουσίαση των εμπειρικών δεδομένων του Ν.Π.Ι.Δ. ΕΠΑΝΟΔΟΣ, από τις έρευνες που έχει διεξάγει ο φορέας υπό την επιστημονική ευθύνη της Καθηγήτριας Εγκληματολογίας κας Χριστίνας Ζαραφώνιτου, με θέμα: «Research evidence from Epanodos: Approaches to recidivism and reintegration of ex-prisoners in Greece/ Εμπειρικά δεδομένα του Ν.Π.Ι.Δ. ΕΠΑΝΟΔΟΣ: Προσεγγίσεις της υποτροπής και της κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων στην Ελλάδα», από τους ερευνητές Μάρθα Λεμπέση, Υ. Δρ. Εγκληματολογίας ΕΚΠΑ, Έλλη Ανίτση, Υ.Δρ. Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου, Ελένη Κοντοπούλου, Δρ. Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου και Κώστα Πανάγο, Δρ. Εγκληματολογίας ΕΚΠΑ.

Ακολούθησε η εισήγηση της κας Maria M. Ttofi, Λέκτορα Ψυχολογικής Εγκληματολογίας, Ινστιτούτο Εγκληματολογίας, Πανεπιστήμιο του Cambridge και Vice director της Cambridge Study in Delinquent Development με θέμα: «Long-term continuity in antisocial behaviour and associated mental health problems: Conferring resilience to high-risk individuals/ Χρόνια αντικοινωνική συμπεριφορά και συναφή προβλήματα ψυχικής υγείας: Ενίσχυση της ανθεκτικότητας ατόμων που βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο» και η εισήγηση του Καθηγητή Εγκληματολογίας και Διευθυντή της Σχολής Νομικής και Εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου του Greenwich, κ. Darrick Jolliffe με θέμα: «Reoffending: Evidence and Implications for Policy and Practice/ Υποτροπή: Ερευνητικά πορίσματα και εφαρμογές τους στη χάραξη πολιτικών». Ο κύκλος των εισηγήσεων συνεχίστηκε με την εισήγηση της Διευθύντριας της ΕΠΑΝΟΔΟΥ και Δρ. Νομικής και Εγκληματολογίας ΕΚΠΑ κας Φωτεινής Μηλιώνη, κατά την οποία παρουσιάστηκαν τα πορίσματα των ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών με Επιστημονικά Υπευθύνους τον Ομότιμο Καθηγητή Εγκληματολογίας Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου

ου Αθηνών, κ. Νέστωρ Κουράκη και την ίδια, με θέμα: «Juvenile recidivism: Research findings and proposals for the reintegration of juvenile offenders/ Υποτροπή ανηλίκων: Ερευνητικά δεδομένα και προτάσεις για την κοινωνική επανένταξη των ανηλίκων παραβατών». Η επιστημονική ημερίδα έκλεισε με την εισήγηση της Καθηγήτριας Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου κας Ανθοζώης Χαίδου με θέμα: «Οι δυνατότητες συμβολής του συστήματος δικαιοσύνης ανηλίκων στη μείωση της υποτροπής/ The potential contribution of the juvenile justice system to the reduction of recidivism».

Οι εργασίες της ημερίδας ολοκληρώθηκαν με την διεξαγωγή στρογγυλού τραπεζιού από τον συντονισμό της Προέδρου της ημερίδας και την συμμετοχή των εισηγητών και των παρισταμένων. Στο γόνιμο και εξαιρετικά ενδιαφέροντα διάλογο που ακολούθησε συνεισέφεραν σημαντικά και οι παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν από τον Ομότιμο Καθηγητή Εγκληματολογίας κ. Ιάκωβο Φαρσεδάκη, τον Καθηγητή Εγκληματολογίας του California State University, Chico (USA), κ. Michael J. Coyle, τον βοηθό Συνήγορο του Πολίτη Καθηγητή Εγκληματολογίας κ. Γιώργο Νικολόπουλο της κας Μαρούσας Απειρανθίτου, Κοιν. Λειτουργού-Εγκληματολόγου, Προϊσταμένης της κοινωνικής Υπηρεσίας του ΕΚΚΝ Αυλώνα καθώς από τους συμμετέχοντες στην ημερίδα. Έχει ήδη δρομολογηθεί η δημοσίευση των πρακτικών της επιστημονικής ημερίδας.

<http://epanodos.org.gr/web/guest/anakoinoiseis>

24-6-2019 και 16-7-2019 έως 25-7-2019

Ενημερωτικές Ημερίδες ΔΣΑ για τους νέους Κώδικες (ΠΚ, ΚΠΑ)

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, προς ενημέρωση των δικηγόρων για τις νομοθετικές μεταβολές που επήλθαν, διοργάνωσε στο Αμφιθέατρο του Εφετείου Αθηνών, οκτώ ημερίδες με αυτοτελή θέματα που ανέπτυξαν οι κάτωθι εισηγητές:

24-6-2019

Νέος Ποινικός Κώδικας
Ηλίας Αναγνωστόπουλος, Καθηγητής ΕΚΠΑ, Δικηγόρος
Χριστόφορος Αργυρόπουλος, Δικηγόρος
Χρίστος Μυλωνόπουλος, Καθηγητής ΕΚΠΑ, Δικηγόρος

25-6-2019

Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
Γενικοί Εισηγητές
Θεοχάρης Δαλακούρας, Καθηγητής ΔΠΘ, Δικηγόρος
Αριστομένης Τζαννετής, Καθηγητής ΕΚΠΑ, Δικηγόρος

16-7-2019

Αριστοτέλης Χαραλαμπίκης, Οι νέες διατάξεις του Π.Κ. στην έννοια του Εγκλήματος
Πολυχρόνης Τσιρίδης, Οι απόλυτες ακυρότητες στην προδικασία
Νίκος Λίβος, Το μη γνήσιο έγκλημα παράλειψης στο νέο Π.Κ.

Αλεξάνδρα Μαύρου - Τσάκου, Διαδικασία στα δικαστικά Συμβούλια και Διαδικασία στο ακροατήριο. Οι νέες διατάξεις του Κ.Π.Δ.

Αλέξανδρος Κωστάρας, Ζητήματα συρροής στο νέο Π.Κ.

Βασίλης Χειρδάρης, Πλαίσια ποινών και κατάργηση της μοναδικότητας

Σταύρος Χούρσογλου, Τα εγκλήματα κατά της περιουσίας στο νέο Π.Κ.

Θεμιστοκλής Σοφός, Η απιστία στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα στο νέο Π.Κ.

17-7-2019

Βασίλης Δημακόπουλος, Η πολιτική αγωγή υπό το πρίσμα του νέου Κ.Π.Δ.

Παναγιώτης Καζής, Εγκλήματα κατά περιουσιακών αγαθών

Θεόδωρος Ασπρογέρακας-Γρίβας, Ενεργητική και παθητική δωροδοκία δημοσίου υπαλλήλου

Αλέξανδρος Δημάκης, Η περί αδίκου και καταλογισμού διατάξεις στο νέο Π.Κ.

Παναγιώτης Χριστόπουλος, Περί απόπειρας και συμμετοχής στο νέο Π.Κ.

Ιωάννης Μοροζίνης, Απιστία κατά το νέο Ποινικό Κώδικα (390 ΠΚ)

Θεόδωρος Μαντάς, Ελαφρυντικές περιστάσεις άρ. 84 Π.Κ.

Ιωάννης Σαμέλης, Τήρηση πρακτικών με φωνοληψία (ά. 143 Κ.Π.Δ.)

Δημήτρης Αναστασόπουλος, Οι σημαντικότερες αλλαγές στο Γενικό Μέρος του Π.Κ.

18-7-2019

Ιωάννης Γιαννίδης, Ο νέος ρόλος του Εισαγγελέα στην προδικασία

Άγγελος Κωνσταντινίδης, Κατάργηση Μονομελών Εφετειών, Διεύρυνση δικαιωμάτων των διαδίκων, επαγγελματικό απόρρητο, δικαίωμα σιωπής και δικαίωμα διεξαγωγής αποδείξεων

Δημήτρης Συμεωνίδης, Οι επιλογές του νέου Κ.Π.Δ. στο πεδίο των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου και του υπόπτου

Ανδρέας Παπαρρηγόπουλος, Η μη καταβολή χρεών στο Δημόσιο

Παναγιώτης Κουρελέας, Αρμοδιότητες Εισαγγελέα στην Ποινική Δίωξη και Αρχαιοθέτηση

Αλέξανδρος Κωστάρας, Τα γενετήσια εγκλήματα στο νέο Π.Κ.

Μαρίνα Δαλιάνη, Το σύστημα ποινικών κυρώσεων στο νέο ΠΚ - διαχρονικό δίκαιο

Μεθόδιος Ματαλιωτάκης, Ο θεσμός της υφ'όρον απόλυσης κατά το νέο Π.Κ.

23-7-2019

Δημήτρης Κιούπης, Τα εγκλήματα του Κυβερνοχώρου

στο νέο Π.Κ.

Ελένη Καμπέρου-Ντάλτα, Ερμηνευτική προσέγγιση άρ. 1-49 νέου Π.Κ. Συγκριτικές παρατηρήσεις

Γρηγόρης Τσόλιας, Έρευνες και ειδικές ανακριτικές πράξεις στο νέο Κ.Π.Δ.

Νικόλαος Πατεράκης, Άρθρα 235 - 238 Π.Κ.

Παναγιώτα Παντελεάκη, Η διάταξη της κλοπής στο νέο Π.Κ.

Νικόλαος Γραμμένος, Η έκδοση ποινικής διαταγής χωρίς ακροαματική διαδικασία επί πλημ/των του Μονομελούς Πλημ/κειού (άρ. 409 νέου ΚΠΔ)

Αλέξης Αθανασόπουλος, Μετατροπή ποινών και προϋποθέσεις αναστολής

Νίκος Δαμασκόπουλος, Δήλωση υποστήριξης της κατηγορίας στο άρ. 82 νέου Κ.Π.Δ.

Βασίλης Ταουξής, Κατάργηση Μονομελών Εφετειών Κακ/των και άλλες διατάξεις

24-7-2019

Μαρία Σαζιώνη, Δωροδοκία και Απιστία κατά το νέο Π.Κ.

Στυλιανός Παπαγεωργίου-Γονατάς, Ο βιασμός κατά το νέο Π.Κ.

Χρήστος Κακλαμάνης, Η κατάργηση του Ν. 1608/50 και η νέα ποινική μεταχείριση των εγκλημάτων σε βάρος του Δημοσίου

Κώστας Ντάλτας, Ζητήματα διαχρονικού δικαίου στον Ποινικό Κώδικα και μεταβατικές διατάξεις

Νικόλαος Βιτώρος, Άρθρα 99 - 104 Β νέου Π.Κ.

Ευαγγελία (Εβίτα) Βαρελά, Κρατούμενες μητέρες ανηλίκων τέκνων (άρ. 105 - 105 Β νέου Π.Κ.)

Αλέξης Στεφανάκης/ Δημήτρης Γκαβέλας, Το άρ. 299 Π.Κ.

Φώτιος Σπυρόπουλος, Fake News: Διασπορά ψευδών ειδήσεων στο νέο Π.Κ.

Γιώργος Κλεφτοδήμος, Ο θεσμός της παραγραφής κατά το νέο Π.Κ.

25-7-2019

Ιωάννα Αναστασοπούλου, Αποχή από την ποινική δίωξη κατ'άρ. 48 Κ.Π.Δ.

Δημήτρης Καραμαγγιώλης, Οι διατάξεις για την κατάχρηση της αγοράς στο νέο Π.Κ.

Ιπποκράτης Μυλωνάς, Η αναιρετική διαδικασία υπό το πρίσμα του νέου Κ.Π.Δ. Ζητήματα εφαρμογής της Ε.Σ.Δ.Α.

Γιώργος Πυρομάλλης, Ουσιαστικό πέρας ανάκρισης επί κακουργημάτων και παραπομπή ή μη σε δίκη Μιχαήλ Καντιδενός, Παροχή κοινωφελούς εργασίας στο νέο Π.Κ.

Σωτηρία Ζωγράφου, Αυτόφωρο και η νέα Ποινική Διαταγή

Φλώρα Κατσαρού, Ποινική συνδιαλλαγή & Ποινική διπραγμάτευση

Ιωάννης Τσικνόπουλος, Ζητήματα εφαρμογής του άρ. 104 Α Π.Κ.

Ειρήνη Μακρυκώστα, Απόπειρα και συμμετοχή κατά το νέο Π.Κ.

Την ευθύνη των σεμιναρίων για τον ΔΣΑ είχε η αρμόδια επιτροπή του, με επικεφαλής τον Αντιπρόεδρο του ΔΣΑ, Θέμη Σοφό και μέλη τους συμβούλους, του ΔΣ, Δημήτρη Αναστασόπουλο, Χρήστο Κακλαμάνη, Γεώργιο Κλεφτοδήμο, Μεθόδιο Ματαλιωτάκη και Δημήτρη Σαραφιανό.

(Φωτογραφίες και στοιχεία αντλήθηκαν από τις ανακοινώσεις και τις δημοσιεύσεις των φορέων των εκδηλώσεων)

ΝΕΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

(κατ' αλφαβητική σειρά)

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

1. Αγγελή Σ., Κρατικό-εταιρικό έγκλημα και ιδιωτικοί στρατοί. Μια προσέγγιση υπό το πρίσμα της υπερεθνικής εγκληματολογίας, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, 2018.
2. Αδάμης Π./Κοτσαλής Λ. (επιμ.), Ευρωπαϊκή Δικαστική Συνεργασία "Eurojust" - Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, 2019.
3. Αρχιμανδρίτου Μ./Λαμπρέλλης Δ./ Ζώη Γ./ Σαράφου Ο. (επιμ.), Όψεις της βίας, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2019.
4. Βρυσιώτης Π., Ο προσδιορισμός της ποινής. Στα στάδια της επιμέτρησης και της έκτισης, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2019.
5. Δαλακούρας Θ. (επιμ.), Ηλεκτρονικό έγκλημα, εκδ. Νομ. Βιβλιοθήκη, 2019.
6. Δαλακούρας Θ., Ο Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας - Μια πρώτη ερμηνευτική προσέγγιση του Ν. 4620/2019, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2019
7. Κιούπης Δ., Δικαστική Ψυχολογία και Ψυχιατρική, β' έκδ., Νομική Βιβλιοθήκη, 2019.
8. Παπακωνσταντής Μ., Η τρομοκρατία στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2019.
9. Περβίζος Τ., Κατ' επάγγελμα διακίνηση ναρκωτικών. Με προσδοκώμενο όφελος άνω των 75.000 ευρώ. Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 23 Ν 4139/2013, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2019.
10. Χάιδου Α., Εγκληματικότητα ανηλίκων. Αιτιολογικές προσεγγίσεις, πρόληψη και κοινωνικός έλεγχος, β' έκδ., Νομική Βιβλιοθήκη, 2019.
11. Χαλαμπακίης Α., Ο νέος Ποινικός Κώδικας - Μια πρώτη ερμηνευτική προσέγγιση του Ν. 4619/2019, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019.

Επιλεγμένη ξενόγλωσση βιβλιογραφία

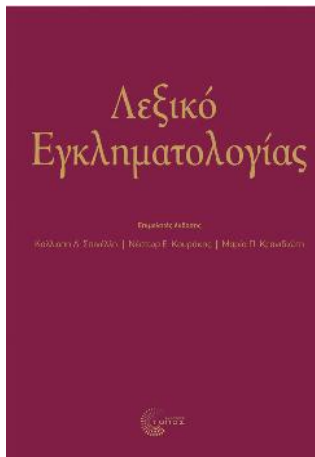
1. *Courakis N.*, Social Justice as a new objective of Criminal Policy, beyond Restorative Justice (together with Dr. Theo Gavrielides), in: Theo Gavrielides (ed.), *Routledge International Handbook of Restorative Justice*, London: Routledge, 2019, 43-55.
2. *Courakis N.*, Self-defence as a domain of modern paternalism: The need of social solidarity and cohesion. In: Charis Papacharalambous (ed.), *Paternalism and Criminal Law Discourse, Modern Problems of an Old Query*. Peter Lang, 2018, 135-145.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Λεξικό Εγκληματολογίας

Συλλογικό Έργο

Κ. Σπινέλλη/Ν. Κουράκης/Μ. Κρανιδιώτη (επιστ. επιμέλεια), εκδ. «Τόπος», 2018

Από την κ. Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη, Αντιπρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών, Ομότιμη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών και πρ. Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, κατά την παρουσίαση του έργου στη Στοά του Βιβλίου την 9.5.2019

Είμαι ευτυχής για την πρόσκληση, που μου απηύθυναν οι πολύ αγαπητοί συνάδελφοι και

φίλοι Πάκη Σπινέλλη, Νέστωρ Κουράκης και Μαρία Κρανιδιώτη, να προλογίσω απόψε την παρουσίαση του εντυπωσιακού έργου τους «Λεξικό Εγκληματολογίας», που βρίσκεται αυτή τη στιγμή μπροστά μας. Είναι το πρώτο Εγκληματολογικό Λεξικό στην Ελλάδα, το οποίο

καλύπτει ένα σημαντικό κενό στην εργαλειοθήκη της επιστημονικής έρευνας στον τόπο μας. Αναφέρεται βασικά στην Εγκληματολογία, αλλά καθίσταται και βοήθημα για την εν γένει έρευνα στο χώρο των Ποινικών Επιστημών, καθώς τα επί μέρους λήμματα αναλύονται νοηματικά ως προς όλες τις συναρτήσεις τους με τους λοιπούς κλάδους των Ποινικών Επιστημών.

Το εγχείρημα του «Λεξικού Εγκληματολογίας» είναι πραγματικό τόλμημα, το οποίο ανέλαβαν να φέρουν σε πέρας τρεις συνάδελφοι, με τη βοήθεια και συνεργασία 120 παλαιών και ιδίως νεότερων εγκληματολόγων (διερωτώμαι αλήθεια πώς συντονίστηκαν όλοι αυτοί οι συντελεστές, ώστε να προκύψει ένα τόσο ομοιογενές και συστηματικά ενιαίο αποτέλεσμα;). Είναι λοιπόν ευτύχημα, ότι το τόλμημα κατέληξε σε ένα - όπως θα καταδειχθεί και από τους λοιπούς ομιλητές - σε άριστο αποτέλεσμα.

Είναι πρόδηλο, ότι οι προδιαγραφές που δόθηκαν στους συνεργάτες, κατά το πρώτο και θεμελιώδες βήμα κάθε λεξικογραφικής προσπάθειας, ήσαν τόσο μελετημένες και σαφείς, ώστε να προκύπτει ήδη από το πρώτο χέρι ένα υλικό δεκτικό επεξεργασίας και μορφοποίησης. Δεν αμφιβάλλω όμως ότι στο στάδιο αυτό που ακολούθησε η προσπάθεια των επιμελητών να επιτύχουν επιστημονική πληρότητα, ακρίβεια και εκφραστική ομοιογένεια των 350 λημμάτων, χωρίς να αλλοιωθεί το προσωπικό και λεκτικό ύφος του κάθε συνεργάτη, πρέπει να ήταν υπεράνθρωπη.

Γνώση και εμπειρία αξιολογότατων λεξικών είχαν και έχουν βέβαια όλοι οι επιστήμονες στη χώρα μας, καθώς το λεξικό είναι το πρώτο καταφύγιο του φιλομαθούς ανθρώπου και κύριο εργαλείο του επιστημονικού ερευνητή. Στην Ελλάδα υπάρχει πλούσια λεξικογραφική ιστορία πάσης φύσεως:

Υπάρχουν π.χ. πολλά και αξιόλογα δίγλωσσα λεξικά, στα οποία έχουμε καταφύγει όλοι μας, αφού σπουδή αλλά και επικοινωνία χωρίς γνώση ξένων γλωσσών δεν είναι πια δυνατή. Έχουν υπάρξει επίσης πρόσφατα σημαντικά ερμηνευτικά, ορθογραφικά και ετυμολογικά λεξικά, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζω το «Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής Γλώσσας» του Εμμ. Κριαρά και το πολύπλευρο λεξικογραφικό έργο του Καθηγητή Μπαμπινιώτη (ΕΚΠΑ). Εδώ και πέντε χρόνια η Ακαδημία Αθηνών (στην οποία έχω την τιμή να ανήκω) εξέδωσε το πάνω

από 1800 σελίδες «Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας» με την επιμέλεια του Καθηγητή Χριστόφορου Χααραλαμπάκη. Αξιοσημείωτο είναι, μεταξύ άλλων, το τολμηρό άνοιγμα που γίνεται στην έκδοση αυτή της Ακαδημίας Αθηνών και προς «αντισυμβατικά» λήμματα - δημιουργήματα του σύγχρονου λεξιλογίου, όπως π.χ. οι όροι «αντισυμβατικότητα», «αναγνωρισιμότητα», «σαρωτής», «ναοϊατρική» και πολλά άλλα -, νοήματα που εμπλουτίζουν τη γλωσσική μας παρακαταθήκη.

Ας σημειώσω εδώ και το μεγαλεπήβολο εγχείρημα της Ακαδημίας Αθηνών διά του Κέντρου Ερεύνης Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων, δηλ. το λεγόμενο «Ιστορικό Λεξικό», που όπως φαίνεται έχει κυριολεκτικά πνιγεί στις νεοελληνικές διαλέκτους και ιδιώματα. Έχουν εκδοθεί 7 ογκώδεις τόμοι που καλύπτουν τα γράμματα Α-Η.

Τέλος αναγκαίο είναι, φθάνοντας στο Λεξικό που μας ενδιαφέρει, να αναφερθώ στα πολύ χρήσιμα λεξικά που υπηρετούν ένα συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, λ.χ. την φιλοσοφία, την ψυχολογία, τις κοινωνικές, τις οικονομικές, τις νομικές ή άλλες επιστήμες. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκει προφανώς και το Λεξικό που παρουσιάζεται σήμερα.

Όπως όλοι γνωρίζουμε, Εγκληματολογικά Λεξικά στη γερμανική, αγγλική, γαλλική γλώσσα, και γενικά λεξικά που έχουν συνταχθεί στις περισσότερες ομιλούμενες ευρωπαϊκές γλώσσες κυκλοφορούν από χρόνια στην Ευρώπη και έως πρόσφατα οι Έλληνες κατέφευγαν σε αυτά, αφού δεν υπήρχαν αντίστοιχα βοηθήματα στη γλώσσα μας. Τώρα η έκδοση του Λεξικού Εγκληματολογίας που επιμελήθηκαν οι Σπινέλλη, Κουράκης και Κρανιδιώτη με τη βοήθεια και συνεργασία πάνω από 120 εγκληματολόγων, αναλαμβάνοντας και το δυσχερές έργο του συντονισμού των, έρχεται να καλύψει πλέον αυτό το κενό.

Επέλεξα τώρα, μια και θα προβούν και άλλοι ομιλητές στην εγγύτερη αξιολόγηση του περιεχομένου, να σχολιάσω **δύο μόνο κυρίαρχα δομικά στοιχεία** που αναδύονται μέσα από την προσεκτική ανάγνωση του Λεξικού. Ο ειδικότερος σχολιασμός της πληρότητας και της ακρίβειας του περιεχομένου κάθε λήμματος ανήκει στους εγκληματολόγους, όπως είπα.

Πρώτο δομικό στοιχείο: Με μια ματιά στην συστηματική κατάταξη της ύλης του Λεξικού βλέπει κανείς να

ξεδιπλώνεται όλο το διεπιστημονικό υλικό που περιλαμβάνει το γνωστικό πεδίο της Εγκληματολογίας στην ευρεία του έννοια: Σωφρονιστική, Ανακριτική Αστυνομική, Μεθοδολογία της Εγκληματολογίας, Εγκληματολογικές θεωρίες, Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης, Δίκαιο Ανηλίκων κ.ο.κ.

Επιλέγω τώρα ενδεικτικά ορισμένα λήμματα-κλειδιά, στα οποία παρουσιάζεται ανάγλυφη - κάθετα στο χρόνο αλλά και οριζόντια στην ευρύτητά του - ο υπό μελέτη γνωστικό αντικείμενο. Σημειώνω τα εμβληματικά λήμματα **«Εγκληματολογία»** και **«Εγκλημα»**. Για παράδειγμα, κάτω από το λήμμα **«Εγκληματολογία»**, σε υπολήμματα, συγκεντρώνονται όλα τα είδη Εγκληματολογίας που έκαναν την εμφάνισή τους τα τελευταία χρόνια, ιδίως στις αγγλόφωνες χώρες (αναλογιστική, βιοκοινωνική, διαχειριστική, ειρηνοποιός, εμπειρική, εξελικτική, θετική, κλινική, κριτική, μαρξιστική, οικολογική, φεμινιστική κ.ο.κ.).

Αντίστοιχα κάτω από το λήμμα **«έγκλημα»** συγκεντρώνονται όλα τα σχετικά είδη εγκλημάτων (αρπαγής, γενετήσια, διαδικτυακά, διασυνοριακά, διεθνικά, εταιρικά, κανιβαλισμού, κατά της ανθρωπότητας, κατά του περιβάλλοντος, λευκού περιλαιμίου, μίσους, οικονομικά κ.ο.κ.). Τα περισσότερα από τα προαναφερόμενα εγκλήματα στοιχειοθετούν και εγκλήματα κατά το Ποινικό Δίκαιο. Άλλα εγκλήματα αποτέλεσαν για καιρό εγκληματολογικές οντότητες, μέχρις ότου εν τέλει καθιερώθηκε και για αυτές το αξιόποινο, π.χ. εγκλήματα μίσους, εγκλήματα διαφθοράς, εγκλήματα του δρόμου κ.ο.κ.

Η ίδια τώρα λογική της συστηματικής κατάταξης όλου του σχετικού διεπιστημονικού υλικού που εμπεριέχεται σε ένα λήμμα ισχύει και για τους όρους. Αναφέρω παραδείγματα:

- την **βία** (γηπεδική, ενδοοικογενειακή, ρατσιστική, σεξουαλική, σχολική κ.ο.κ.), ή
- την **πρόληψη** (βασανιστηρίων, γενική, ειδική, περιστασιακή, συμμετοχική κ.ο.κ.), ή
- τη **Δικαιοσύνη** (αναλογιστική, ανηλίκων, άτυπη, επανορθωτική, κοινωνική, ποινική, συμμετοχική), ή
- την **Αστυνόμευση** (διεθνική, ιδιωτική, κοινοτική).

Η απαρτίθιση θα μπορούσε φυσικά να συνεχιστεί. Ήδη όμως είναι πασιφανές ότι αυτή η δομή διευκολύνει πράγματι τον ερευνητή, που θα ήθελε εν ριπή οφθαλμού να καλύψει ένα ευρύ φάσμα γνώσεων και πληροφοριών

σχετικά με το γνωστικό πεδίο της Εγκληματολογίας. Δεύτερο δομικό στοιχείο είναι η διττή επιδιωκόμενη λειτουργία του Λεξικού: Κατά πρώτο λόγο να λειτουργήσει ως ένα είδος τετράγλωσσου λεξικού εγκληματολογικών όρων (ελληνο-αγγλικού, ελληνο-γαλλικού και ελληνο-γερμανικού) και κατά δεύτερο λόγο - και αυτό είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημά του - να τολμήσει την καθιέρωση της απόδοσης ξενόγλωσσων όρων στην ελληνική, ούτως ώστε να υπάρξει, κατά το δυνατόν, και μια γενικά αποδεκτή ορολογία στην ελληνική εγκληματολογική γραμματεία. Έτσι, λ.χ για τον όρο «deviance», επελέγη τελικά η ελληνική λέξη «απόκλιση» και όχι ο όρος «εκτροπή» ή «παρέκκλιση» -όροι που έχουν χρησιμοποιηθεί από Έλληνες εγκληματολόγους, όπως π.χ για τις λεγόμενες «κατά παρέκκλιση» από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης «διαδικασίες».

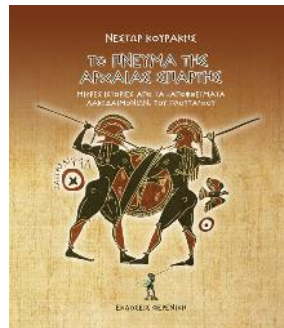
Κλείνοντας, θεωρώ ότι το θεμελιώδες και με άριστη τεκμηρίωση παρόν «Εγκληματολογικό Λεξικό» (περί το τέλος του Λεξικού παρατίθενται πάνω από 100 πυκνές σελίδες βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας), θα βοηθήσει τόσο τους νέους ερευνητές και μελετητές όσο και κάθε προβληματιζόμενο επάνω σε φλέγοντα κοινωνικά προβλήματα άτομο. Εν τέλει θα συμβάλει στην περαιτέρω ανύψωση του επιπέδου διδασκαλίας του γνωστικού αντικειμένου της Εγκληματολογίας.

Θα ήταν παράλειψη, τέλος, αν δεν σημείωνα και την ιδιαίτερα προσεγμένη συνολική εικόνα του Λεξικού σε καλαισθησία και ποιότητα.

Εύχομαι, το Λεξικό που παρουσιάζουμε σήμερα, να βρει το ευρύ αναγνωστικό-μελετητικό κοινό που του αξίζει.

Το Πνεύμα της Αρχαίας Σπάρτης. Μικρές ιστορίες από τα «Αποφθέγματα Λακεδαιμονίων» του Πλούταρχου

Ν. Κουράκης,
Αθήνα: Εκδόσεις Φερενίκη, 2018.

Από την κ. Στέλλα Πριόβολου, Ομότιμη Καθηγήτρια Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Νέστωρ Κουράκης Ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών με ειδίκευση στις Ποινικές Επιστήμες και την Εγκληματολογία,

μας εντυπωσιάζει τα τελευταία χρόνια με την κλασική του παιδεία. Βασικό του έργο αποτελεί το βιβλίο «Κλασικά ιδεώδη για μια Σύγχρονη Παιδεία» με πρόλογο του αλησμόνητου ακαδημαϊκού Κωνσταντίνου Δεσποτόπουλου. Το 2017, στο βιβλίο του «Το Αίνιγμα της Αρχαίας Ελλάδας. Εξηγώντας στα παιδιά τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό» ο συγγραφέας επιχειρεί να απαντήσει στο πώς μπόρεσαν οι αρχαίοι Έλληνες να φτάσουν στην απογείωση του πολιτισμού τους, και στόχο έχει να εμπνεύσει τις νεότερες ιδίως γενιές προς την κατεύθυνση μιας αντίστοιχης πολιτιστικής ανάτασης. Το 2018, το παρόν βιβλίο «Το πνεύμα της Αρχαίας Σπάρτης. Μικρές ιστορίες από τα “Αποφθέγματα Λακεδαιμονίων” του Πλούταρχου» έρχεται ως συνέχεια της ενασχόλησής του με τον κόσμο της αρχαιότητας. Με αφορμή την τριλογία του Πλούταρχου για τα Αποφθέγματα των Λακεδαιμονίων επιχειρεί να ερμηνεύσει την κοσμοθεωρία των αρχαίων Σπαρτιατών, την ανθρώπινη συμπεριφορά τους καθώς και τον εύστοχο «λακωνικό» τρόπο καυστικής απάντησης σε όσους τους προκαλούσαν.

Ο Νέστωρ Κουράκης, έγκριτος Καθηγητής Εγκληματολογίας, αντιμετωπίζοντας στον επιστημονικό και επαγ-

γελματικό του χώρο την απάνθρωπη συμπεριφορά, αισθάνεται την ανάγκη να ανατρέξει στις ανθρωπιστικές αξίες της ελληνικής αρχαιότητας, που έχουν τόσο απαξιωθεί στις μέρες μας, να αναδείξει τη σημασία τους και να προβληματίσει ιδιαίτερα τους νέους. Από το σύνολο 500 αποφθεγμάτων επιλέγει τα πλέον αντιπροσωπευτικά (περίπου 175), διδακτικά και εξαιρετικά επίκαιρα, και τα παραθέτει σε προσεγμένη νεοελληνική μετάφραση, που δεν προδίδει το νόημα του αρχαίου λόγου και γίνεται πλήρως κατανοητή από τον σύγχρονο αναγνώστη. Ο συγγραφέας προσπαθεί να μπολιάσει τους νέους με τα ιδεώδη της κλασικής αρχαιότητας, που θα τους επιτρέψουν να κατανοήσουν και να αντιμετωπίσουν πιο εύκολα και αποτελεσματικά τις απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου. Στο νου μου έρχονται παράλληλες σκέψεις του Ιταλού καθηγητή Salvatore Settis στο βιβλίο του «Το μέλλον του κλασικού», όπου επισημαίνει ότι όσο μαθαίνουμε να αντιμετωπίζουμε το κλασικό όχι ως μια νεκρή κληρονομιά που μας ανήκει χωρίς να την αξιζούμε, αλλά ως ένα αποτελεσματικό και μοναδικό μέσο για την αντίληψη της πολλαπλότητας των πολιτισμών στον σύγχρονο κόσμο, τόσο περισσότερο τούτο θα έχει κάτι να μας πει στο μέλλον.

Το βιβλίο προλογίζει ο αρχαιολόγος Γεώργιος Σταϊνχάουερ, έγκριτος και βαθύς μελετητής της Αρχαίας Σπάρτης, ο οποίος θεωρεί ότι το παρόν βιβλίο είναι από τα πλέον ενημερωμένα, τεκμηριωμένα και έγκυρα έργα για το «Πνεύμα της Αρχαίας Σπάρτης». Θα πρόσθετα ότι το βιβλίο αυτό, γραμμένο με πνεύμα ευρύ και φιλολογική δεινότητα ανταποκρίνεται πλήρως στον στόχο του συγγραφέα για την ανάδειξη του πνεύματος των αρχαίων Σπαρτιατών.

Ενδεικτικά, και για λόγους συντομίας, θα αναφερθώ σε αντιπροσωπευτικά αποφθέγματα, που ερμηνεύονται στο βιβλίο και αφορούν τις «πληρωμένες» απαντήσεις των Σπαρτιατών, που έγραψαν ιστορία, καθώς και την «προωθημένη» άποψή τους για την κοινωνική θέση της γυναίκας.

Το πρώτο απόφθεγμα αναφέρεται στο ήθος αυστηρότητας, σοβαρότητας και καυστικότητα, στο «λακωνικό ήθος», όπως αυτό εκφράστηκε από τους Σπαρτιάτες όταν αντιμετώπισαν τον Φίλιππο τον Μακεδόνα, και τους απείλησε: «αν εμβάλω εις την Λακωνικήν, αναστάτους υμάς ποιήσω», εκείνοι απάντησαν απλώς: «εάν».

Τα επόμενα αναφέρονται στις γυναίκες των Σπαρτιατών που απολάμβαναν πολύ περισσότερες ελευθερίες από τις αντίστοιχες των Αθηναίων. Όταν, λοιπόν, κάποιοι κατέκριναν τον Λυκούργο, γιατί είχε θεσπίσει διατάξεις για τη γύμνια των παρθένων κοριτσιών στις δημόσιες πομπές και ζητούσαν να μάθουν την αιτία, αυτός απάντησε: «Για να μην έχουν κάτι λιγότερο τα κορίτσια έναντι των ανδρών, με τους οποίους επιδίδονται στις ίδιες ασχολίες, ούτε ως προς τη σωματική ισχύ και υγεία, ούτε ως προς τη φιλοτιμία και την αρετή ψυχής, και ακόμη για να καταφρονούν τη γνώμη των πολλών. Εξάλλου και για τη Γοργώ, τη γυναίκα του Λεωνίδα των Θερμοπυλών, ιστορείται κάτι παρόμοιο. Όταν, δηλαδή, κάποια γυναίκα, πιθανόν ξένη, είπε προς αυτήν ότι «μόνες εσείς οι Λάκαινες επιβάλλετε στους άνδρες», αυτή αποκρίθηκε: «διότι μόνες εμείς γεννάμε άνδρες». Διαβάζοντας ο αναγνώστης αυτό το βιβλίο με την εξαιρετική αισθητική από τις εκδόσεις Φερενίκη, τον εύστοχο τίτλο, την τεκμηριωμένη και λογοτεχνική περιγραφή των στόχων, ιδεωδών και αξιών των αρχαίων Σπαρτιατών, μπορεί να κατανοήσει τα αίτια του διαρκούς ανταγωνισμού τους με τους Αθηναίους. Και ενώ για τους Αθηναίους πολλά έργα έχουν γραφεί, στους αντιπάλους τους, Σπαρτιάτες, σπάνια έχει επικεντρωθεί το ενδιαφέρον των μελετητών. Πιστεύω, λοιπόν, ότι όπως η Jacqueline De Romilly ανέδειξε την Αθήνα και την Αθηναϊκή Δημοκρατία έτσι και ο Νέστωρ Κουράκης αναδεικνύει στο τελευταίο του αυτό βιβλίο την Σπάρτη, την κοσμοθεωρία και «το λακωνίζειν» των Σπαρτιατών. Οι μελετητές της ελληνικής αρχαιότητας θα πρέπει να ευγνωμονούν τον συγγραφέα για το εξαιρετικά διδακτικό και αποκαλυπτικό αυτό πόνημα.

IN MEMORIAM

Πληροφορηθήκαμε με θλίψη το θάνατο του Αναπληρωτή Καθηγητή Ποινικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, **Στυλιανού Παπαγεωργίου-Γονατά**. Το έργο του εκλιπόντος είναι γνωστό και σημαντικό σε ακαδημαϊκό και δικηγορικό επίπεδο (<http://criminal.law.duth.gr/el/component/content/article/86.html>)

Το Δ.Σ. της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια στην οικογένεια, τους συναδέλφους και φοιτητές του εκλιπόντος.

ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΙΑ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

CRIME AND PUNISHMENT

THE NEWSLETTER OF THE HELLENIC SOCIETY OF CRIMINOLOGY

Ελληνική Εταιρεία Εγκληματολογίας
Λυκαβητού 1γ
e-mail: info@hscriminology.gr